

Hradec jsou Králové a Královny

už 800 let

HRADEC KRÁLOVÉ 800 LET

UČEBNICE S AKTIVITAMI DO VÝUKY

HRADEC KRÁLOVÉ 800 LET

UČEBNICE S AKTIVITAMI DO VÝUKY

HRADEC KRÁLOVÉ 800 LET

UČEBNICE S AKTIVITAMI DO VÝUKY

Hlavní editorka a autorka úvodní přehledové kapitoly:

PhDr. Irena Kapustová, Ph. D.

Editoři:

Mgr. Michal Pajer

Mgr. Ladislava Pozdílková, MBA

Mgr. Dominik Šípoš

Odborné recenze:

Mgr. Irena Loudová

Ph.D. a Mgr. Lucie Tikalová, Ph.D.

Pod vedením oborové didaktiky dějepisu a dvou doktorandů se na podobě textů a aktivit do výuky regionálních dějin podíleli studenti předmětu Didaktika pro praxi, tj. studenti bakalářského i navazujícího magisterského studia učitelství dějepisu:

V. Bibrlová, V. Brdlíková, V. Dědečková, M. Drbohlav, T. Fišerová, M. Flíček, O. Forman, J. Geleta, T. Herzigová, T. Hrušková, T. Káninská, V. Kleinová, F. Kout, V. Králová, M. Málková, T. J. Mates, B. Matičková, P. Mikeš, K. Netíková, K. Palová, S. Petřík, M. Petříková, F. Prokop, S. Rohlíčková, J. Sahaj, J. Sláma, V. Soukupová, J. Škop, R. Štěpánková, L. Tichý, M. Tomáš, J. Tyller, J. Valeš, K. Vanžurová, A. Železová

Grafická úprava publikace:

Tomáš Kasapovský

ISBN 978-80-7435-957-6

Rok vydání: 2025

Vydání: první

Tisk: Petr Brázda, Břeclav

Vydalo nakladatelství Univerzity Hradec Králové, Gaudeamus jako svou 1891. publikaci.

© 2025 Univerzita Hradec Králové

Vážené kolegyně, vážení kolegové, milé žákyně, milí žáci,

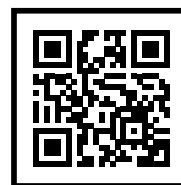
do ruky se vám dostává učebnice a zároveň cvičebnice, která vznikla k 800. výročí Hradce Králové za finanční podpory Magistrátu města Hradec Králové. Pod vedením oborové didaktiky dějepisu a dvou doktorandů se na podobě aktivit do výuky regionálních dějin významně podíleli studenti předmětu *Didaktika pro praxi*.

Naším cílem je nabídnout vám základní přehled historie důležitých architektonických památek v královském věnném městě. U každé z nich kromě hlavních informací najdete QR kód odkazující na internet, mapku s lokací dané stavby ve městě a několik fotografií. V souvislosti s pamětihodnostmi jsou zmíněny také významné hradecké osobnosti, jako např. královny, radní a architekti. Uvedená část publikace je určena jako informativní pro vás osobně nebo je možné ji kopírovat pro žáky a dále s ní pracovat.

V publikaci najdete ke každé zařazené památce také návrh jednoduché aktivity do výuky, kterou můžete využít buď přímo ve třídě, nebo v terénu města.

Na stránkách FF UHK jsme pro vás vytvořili rozšířenou internetovou podobu tištěné verze. Internetová verze vám předkládá širší nabídku variabilních aktivit. Variabilních proto, že předpokládáme jejich přizpůsobení pro konkrétní třídu (nižší – vyšší ročník, ZŠ/SŠ, počet žáků atd.). Na našich stránkách najdete PDF verzi, vhodnou k tisku jednotlivých listů.

Ke zmíněné internetové podobě hradecké učebnice/cvčebnice se dostanete prostřednictvím QR kódu nebo na <https://bit.ly/3XZxf9W>.

Věříme, že publikace i její obsáhlejší internetová podoba bude ku prospěchu zvláště při výuce regionálních dějin. Těšíme se i na vaši případnou zpětnou vazbu. Naší vizí je internetovou podobu publikace dále rozšiřovat a upravovat.

Za celý pracovní kolektiv

Irena Kapustová,
oborová didaktička dějepisu

Obsah

Úvod.....6

Starý Hradec Králové 10

 Katedrála Svatého Ducha..... 11

 Bílá věž 12

 Stará radnice 14

 Kostel Nanebevzetí Panny Marie 15

 Jezuitská kolej..... 16

 Mariánský sloup..... 17

 Městské opevnění..... 20

 Klicperovo divadlo..... 21

Ulrichův Hradec Králové 24

 Galerie moderního umění25

 Pivovar.....28

 Evangelický kostel.....30

 Vlastní dům architekta Oldřicha Lisky s ateliérem 31

 Sbor kněze Ambrože.....32

 Hotel Grand, Okresní dům a Palmová zahrada34

 Historická budova Pedagogické fakulty UHK36

 Muzeum východních Čech37

 Hlavní nádraží40

 Městské lázně..... 42

 Sokolovna..... 44

 Kino Bio Central..... 46

 Lido Bio47

 Pilnáčková továrna..... 48

 Vodní elektrárna Hučák..... 50

 Komplex Gočárových staveb v Zálabí.....52

 Letiště54

 Fakultní nemocnice58

Aktivity 60

Zdroje 137

Citace.....140

Obrázky a fotografie140

Úvod

První písemná zmínka o Hradci Králové pochází z roku 1225 a nalezneme ji v listině krále Přemysla Otakara I. Zmiňuje město Hradec (civitas Hradec), přídomek „Králové“ se začal používat až ve 14. století. Historicky doložené osídlení v oblasti soutoku Labe a Orlice je však již z období pravěku. Opevněné hradiště zde bylo během eneolitu.⁽¹⁾

Uvedená listina je považována za první nezpochybnitelný doklad existence Hradce Králové. Dříve se objevovaly odkazy o hradu Hradci, například v Kosmově kronice z 12. století, nikoli však o městě.

V roce 2025 si Hradec Králové připomíná 800 let od uvedené první písemné zmínky. Po osm staletí se vyvíjel z hradiště a opevněného středověkého centra v moderní krajskou metropoli. Historie města je příběhem změn: od věnného města českých královen přes vojenskou pevnost až po urbanistický a kulturní „Salon republiky“.

1. Středověk: věnné město a hradecké královny

První písemná zmínka o Hradci připomíná jeho raně středověký význam na křižovatce obchodních cest při řece Labi. Strategická poloha ho předurčila k opevnění a správní funkci.

Ve 14. století se Hradec stal věnným městem českých královen, tzn., že město a jeho příjmy byly vyhrazeny pro obživu manželek českých králů. Tento status přinesl městu mimořádná privilegia, ekonomický rozmach a prestiž. Královny město spravovaly a podporovaly jeho rozvoj, město ale mělo i určitou autonomii. Hradečtí měšťané hráli důležitou roli v samosprávě.

Mezi nejvýznamnější „hradecké královny“ patří:

- Eliška Rejčka, která tu pobývala a podporovala vznik církevních staveb.
- Eliška Pomořanská, manželka Karla IV., jež se zasloužila o privilegia pro měšťany.

V té době se město rozrůstalo, rozvíjelo řemesla i obchod a získávalo gotickou podobu s dominantou kostela sv. Ducha.

2. Zničení hradu a husitské války

Zkáza hradu v Hradci Králové začala v roce 1423, kdy byl poničen husitskými vojsky a následně byl bourán i z rozhodnutí měšťanů. Prostor byl nově zastavěn budovami, z nichž dodnes existuje barokní kostel sv. Jana Nepomuckého (dnes městská hudební síň).

V husitské době se město silně vymezilo proti katolické

straně a bylo jednou z husitských bašt. Hradec Králové se přidal k radikálním husitům – táboorské frakci – a hrál významnou roli v politickém i vojenském dění. Měšťané a husitské posádky opevnili město novými hradbami a valy.

3. Baroko a stavovské bouře

Po porážce stavovského povstání (1620) město ztratilo privilegia a bylo rekatolizováno. Důsledkem třicetileté války bylo vyplenění města a jeho značný úpadek. Nicméně barokní éra přinesla obnovu církevních staveb a rozvoj jezuitského školství. Byla vybudována například barokní jezuitská kolej a kostel Nanebevzetí Panny Marie.

4. Hradec Králové jako vojenská pevnost: prospěch nebo úpadek?

Na konci 18. století rozhodla habsburská monarchie o přeměně Hradce v moderní vojenskou pevnost. Pevnostní stavby (bastiony, valy, kasematy) dramaticky proměnily urbanismus Hradce Králové.

Prospěch:

- Zajištění strategické obrany (zejména proti Prusům).
- Výstavba kvalitních kasáren, nové inženýrské objekty.
- Ekonomická podpora – armáda byla velkým odběratelem služeb a potravin.

Brzda rozvoje:

- Přísná regulace stavební činnosti a omezení rozvoje.
- Přelidněnost uvnitř hradeb.
- Nemožnost volného rozšiřování města.

V prusko-rakouské válce 1866 pevnost již nedokázala efektivně bránit město (bitva u Hradce Králové proběhla mimo něj), což urychlilo její zrušení.

5. Zboření hradeb a vznik „Salonu republiky“

Po roce 1884 byla pevnost zrušena a hradby mohly být zbořeny. Tím začala moderní etapa – výstavba otevřeného města.

Klíčovou roli sehrál nejprve městský radní Ladislav Jan Pospíšil, na jehož činnost navázal starosta František Ulrich (úřadující v letech 1895–1929) a z jeho pověření především architekti Jan Kotěra a Josef Gočár, kteří prosadili ambiciózní urbanistickou koncepci.

Architektonický rozvoj (první čtvrtina 20. století)

Regulační plán města (O. Liska, Jan Kotěra à Josef Gočár)

Městské muzeum (Jan Kotěra)

Sbor kněze Ambrože (Josef Gočár)

Gočárova třída (funkcionalistická zástavba)

Okružní třídy a parky, obytné čtvrtě

Nádraží, letiště, náměstí (dnes Ulrichovo)

Díky těmto projektům získal Hradec přezdívku „Salon republiky“ a stal se vzorem moderního českého města meziválečné éry.

6. Vývoj po druhé světové válce

Po roce 1945 pokračovala industrializace města – rozšíření textilního, strojírenského a potravinářského průmyslu. Sídly tu velké podniky (např. ZVÚ, ČKD, Vertex, Gumokov/Rubena).

V socialistické éře se město rozrostlo hlavně o panelová sídliště (Moravské Předměstí, Benešova třída, Slezské Předměstí), ale také ztratilo část historické zástavby.

Na druhé straně ve městě vznikalo solidní kulturní zázemí:

Divadlo Vítězného února (Klicperovo divadlo)

Kongresové centrum Aldis

Školství: nové gymnázium (B. Němcové), Střední odborné školy, Lékařská a Farmaceutická fakulta UK

7. Vývoj po roce 1989

Po sametové revoluci město prošlo restrukturalizací:

- Útlum velkých podniků, nárůst služeb a školství.
- Étos univerzitního města (Univerzita Hradec Králové, Lékařská fakulta a Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy)
- Obnova a ochrana historických částí.
- Nová zástavba (OC Futurum, Atrium, Aupark, autobusový terminál).
- Kultura: Rock for people, Mezinárodní divadelní festival Regiony

Pozitiva:

- Vyšší kvalita života, rozvoj kultury.
- Důraz na rekonstrukce památek a veřejného prostoru (primárně Muzeum východních Čech).
- Ekonomická diverzifikace.

Negativa:

- Úbytek tradičního průmyslu a pracovních míst.
- Dopravní zátěž (průtah městem).
- Zánik velké části maloobchodní sítě (chybí obslužnost centra města).
- Celá desetiletí plánovaná rekonstrukce Velkého náměstí.
- Kontroverze kolem některých stavebních záměrů (Malšovický stadion, lávka přes Labe, křižovatka Koruna atd.).

8. Významné osobnosti Hradce Králové

Eliška Rejčka (1288–1335)

Česká a polská královna, vdova po Václavovi II. a věnná držitelka Hradce. Pobývala zde dlouhodobě a podporovala městskou správu i duchovní život, zejména minoritský klášter. Za jejího působení zažíval Hradec ekonomický i společenský rozkvět.⁽²⁾

Ambrož z Hradce (asi 1380–1449)

Radikální husitský kněz a kazatel, který v době husitských válek působil jako farář v kostele u sv. Ducha v Hradci Králové. Stal se vůdcem Orebského bratrstva a horlivým šířitelem kalicha. Na určitou dobu upevnil postavení Hradce jako husitské bašty východních Čech, ale později hradečtí Ambrože vyhnali z města a smířili se s králem Zikmundem.

Bohuslav Balbín (1621–1688)

Hradecký rodák byl český jezuitský kněz, spisovatel, historik, pedagog a obhájce českého jazyka. Byl významnou osobností českého baroka a jeho dílo se stalo důležitým zdrojem pro osvěcenské a obrozenecké dějepisectví. Působil na jezuitské koleji v Hradci jako profesor. Významně přispěl k uchování českého historického vědomí v době rekatolizace.⁽³⁾

Jan Blažej Santini – Aichel (1677–1723)

V Hradci Králové působil architekt zejména při stavbě kaple sv. Klimenta a biskupské rezidence. Kaple sv. Klimenta byla postavena na místě staršího kostela a Santiniho návrh se vyznačuje zajímavým řešením lucerny. Biskupská rezidence byla dostavěna v zadním traktu podle Santiniho plánů v letech 1715–1719. Santiniho autorství je ve stejném období archivně potvrzeno i u zaniklého kostela sv. Antonína Poustevníka.⁽⁴⁾

Martin Cejp z Peclínovce (1544–1599)

Bohatý měšťan, konšel a primas (první purkmistr) města. V 2. polovině 16. století nechal vystavět Cejpův dům č. p. 127 na Malém náměstí – historicky významnou renesanční stavbu, která je zařazena na seznam kulturních památek (v současnosti je sídlem SOŠ gastronomie a služeb). Martin Cejp představoval ve své době mocenské a kulturní ambice hradeckého měšťanstva.

Václav Kliment Klicpera (1792–1859)

Dramatik, pedagog a zakladatel moderní české komedie. Je autorem mnoha veseloher, frašek a rytířských a loupežnických her. Vedle svého vlasteneckého působení a činnosti pro divadlo vyučoval na hradeckém gymnáziu. Jeho neznámějšími žáky byli František Škroup, Josef Kajetán Tyl a Karel Jaromír Erben. Dnes je po něm pojmenováno hradecké Klicperovo divadlo.⁽⁵⁾

Karel Jaromír Erben (1811–1870)

Básník, historik a sběratel lidové slovesnosti. Studoval na hradeckém gymnáziu a později pracoval jako archivář v Hradci Králové. Jeho sbírka Kytice čerpá i z východočeských pověstí.⁽⁶⁾

František Škroup (1801–1862)

Hudební skladatel, autor hudby k písni z frašky Fidlovačka Kde domov můj. Zmíněná skladba se později stala českou národní hymnou. Narodil se a na gymnáziu studoval v Hradci Králové. Později působil jako kapelník Stavovského divadla v Praze a dirigent v německé opeře v Rotterdamu.⁽⁷⁾

František Ulrich (1859–1939)

Nejdéle a také nejefektivněji působící starosta Hradce Králové (v letech 1895–1929). Zasloužil se o dokončení stržení pevnosti, otevření města novým trendům architektury, ale i dopravní obslužnosti nebo obyvatelům sloužící

infrastruktury. Inicioval moderní urbanistický rozvoj Hradce Králové. Zahájil spolupráci s architekty Janem Kotěrou a Josefem Gočárem. Pod jeho vedením vznikl koncept tzv. Velkého Hradce, později Salonu republiky.⁽⁸⁾

Ladislav Jan Pospíšil (1848–1893)

Ve funkci náměstka purkmistra se zasloužil o rozkvět Hradce. L. J. Pospíšil se zasloužil se o založení městského muzea, , díky jeho vlivu došlo k zestátnění reálných škol a zachování odborné zámečnické školy, byl jedním z iniciátorů založení Klicperova divadla, členem a podporovatelem Sokola. Za jeho největší zásluhu je však považován zásadní podíl na stržení pevnostních hradeb a otevření města novým, nejen architektonickým podnětům.⁽⁹⁾

Jan Kotěra (1871–1923)

Zakladatel české moderní architektury. V Hradci navrhl Městské muzeum (dnes Muzeum východních Čech), Okresní dům nebo Hotel Grand. Je autorem regulačního plánu z počátku 20. století, který je spojen s rozvojem města v oblasti dnešní třídy Československé armády. Jeho regulační plán ovlivnil podobu moderního města po zrušení hradeb.⁽¹⁰⁾

Josef Gočár (1880–1945)

Architekt a urbanista, který po Kotěrovi převzal regulaci výstavby města. Jeho regulační plán z let 1926–28 se zaměřením na radiálně okružní princip výstavby byl klíčový pro charakter města a jeho rozvoj. Podílel se i na konkrétních stavbách, jako je úprava Masarykova náměstí, areál škol na Tylově nábřeží, nebo budova bývalého Ředitelství státních drah (dnes Policie ČR). Navrhl mimo jiné dnešní Gočárovu třídu a Sbor kněze Ambrože. Spolu s Ulrichem a Kotěrou byl jedním z hlavních tvůrců Salonu republiky.⁽¹¹⁾

Oldřich Liska (1881–1957)

Architekt a Kotěřův žák. V Hradci Králové navrhl školy, veřejné i obytné budovy v duchu moderny. Spolupracoval na utváření moderní tváře města v první polovině 20. století (jeho dílem jsou například Městské lázně, evangelický kostel, činžovní domy nebo jeho rodinná vila).⁽¹²⁾

Další architekti a stavitelé:

Na rozvoji Hradce Králové se podíleli i další architekti, jako jsou Václav Rejchl (hlavní nádraží a Krajský soud), Josef Fňouk (Novákovy garáže), Otakar Novotný (Palác Steinský-Sehnoutka), Jan Rejchl (bývalé Sborové velitelství,

Národní banka Československá), Milan Babuška (Sokolovna na Eliščině nábřeží) a Bohumil Sláma (kostel Božského Srdce Páně). Zmínit je třeba i architekta jedné z nejkrásnějších technických památek v Hradci, secesní elektrárny Hučák, Františka Sandera.

9. Shrnutí

800 let Hradce Králové je příběhem dynamických proměn: od středověkého hradiště přes husitskou pevnost, barokní město a vojenskou citadelu až k modernímu krajskému městu. Klíčové zvraty – zrušení hradeb a proměna města v „Salon republiky“ – ukázaly schopnost Hradce Králové reagovat na výzvy doby a stavět na své historické a kulturní identitě.

Město dnes stojí před úkolem vyvážit modernizaci s péčí o kulturní dědictví, nabídnout svým obyvatelům kvalitu života a zároveň zůstat centrem vzdělání a kultury.

STARÝ HRADEC KRÁLOVÉ

pamětihodnosti od středověku po 19. století

Katedrála Svatého Ducha

Katedrála Svatého Ducha v Hradci Králové je jednou z nejvýznamnějších architektonických památek města. Chrám stojí na nejvyšším západním místě Velkého náměstí a představuje významné poutní místo s hlubokou historickou a kulturní hodnotou.

(O1) Zvon Žebrák (Václav)

Historie chrámu sahá až do středověku. Původně na jeho místě stál farní kostel, který roku 1339 vyhořel. Výstavba do podoby chrámu v gotickém stylu byla dokončena v 60. letech 14. století za královny Alžběty Pomořanské (čtvrté manželky Karla IV.). Kostel byl několikrát poškozen, zejména během husitských válek, později také požárem a kolem roku 1639 byl vyrabován a vypálen švédskými vojáky. V roce 1664 byl chrám povýšen na hlavní chrám diecéze, a od té doby se stal katedrálou.

(O2) Katedrála sv. Ducha

Během 18. století byl chrám přestavěn do barokního stylu. V 19. století, po skončení napoleonských válek, byla stavba rozsáhle obnovena a regotizována. Začala tak získávat svou dnešní podobu. Gotický sloh se v katedrále projevuje především ve vnitřní části, kde jsou zachovány vysoké klenby, štíhlé sloupy a velká vitrážová okna. Barokní prvky se nacházejí zejména na fasádě. Dominantou katedrály je její impozantní věž, jež je jedním z nejvyšších bodů městské siluety.

Zvony katedrály Svatého Ducha mají rovněž svou historickou a symbolickou hodnotu. Věž katedrály byla původně vybavena několika zvony, které měly jak liturgickou, tak i varovnou (poplašnou) funkci v případě nebezpečí. Zvony se také využívaly během různých městských událostí. V severní věži se nacházejí zvony Orel (Michael) a Dominik (Leopold). V jižní věži visí zvon Žebrák (Václav) a Klement.

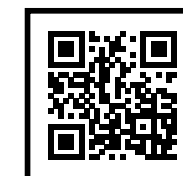
S katedrálou se pojí spousta mýtů. Například ten o založení katedrály Eliškou Rejčkou v roce 1307, která byla vyvrácena tím, že už předtím na místě katedrály stál farní kostel. Zajímavou domněnkou je i dočasné pohřbení Jana Žižky roku 1424, který zde byl na krátkou dobu pochován, než byly jeho ostatky odvezeny do Čáslavi.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/48FuGjx>, <https://bit.ly/3JXYgHO>

Bílá věž

Renesanční „Nová věž“ byla vystavěna pro strážní a požární účely. Stavba věže započala v roce 1574, nad městem se tyčí od roku 1596. Přízvisko „bílá“ získala díky světlému hořickému pískovci.

(O3) Pohled na Velké náměstí

Věž měří necelých 72 metrů, v nejspodnější části věže se nachází čtverec o rozměrech 10 x 10 metrů, tloušťka zdí v těchto místech dosahuje až 4 metrů. Směrem vzhůru se věž zužuje. Základy pro stavbu byly položeny již v roce 1509 na odbouraných zdech původní kaple sv. Klimenta, která je do části věže vezděna. Ukončení stavby proběhlo v roce 1596. Velkou zásluhu na realizaci stavby měl radní, pozdější primas, Martin Cejp. První rozsáhlejší (barokní) oprava věže se uskutečnila v letech 1728–1729, na vrchol byla umístěna měděná makovice, hradecký znak a šesticípá hvězda. V této podobě můžeme vidět věž

(O4) Bílá věž na pohlednici z roku 1912

i dnes. Po sto deseti letech do makovice přibýlo několik památek (rukopisy básní V. Kl. Klicpery či mince a jiné drobné předměty). Během let pak proběhlo i několik dalších oprav. Při té poslední (2013–2015) byl dokončen nový vstup do věže a při archeologických průzkumech byly nalezeny kosterní pozůstatky z dob bývalého hřbitova.

Na samý vrchol Bílé věže se lze dostat po 233/234 schodech. Při dobré viditelnosti je možno dohlédnout na pevnost Josefov i Dobrošov, chlumské bojiště, vysílač na Černé hoře, Kunětickou horu, Velkou Deštnou či Králický Sněžník nebo jiná vzdálenější pohoří.

Zvon Augustin

Pozdně gotický zvon, dominanta Bílé věže, byl odlit Ondřejem Žáčkem již v roce 1509. Valnou většinu slitiny tvoří cín, dále se v něm nachází příměsi stříbra, mědi a niklu. Přesné složení zvonoviny bylo však vždy tajemstvím zvoníka. Se svou vahou bezmála 10 tisíc kg je aktuálně druhým největším zvonem v Čechách. Na Bílou věž byl usazen v roce 1581. Dodnes je na ní patrný otvor, jenž byl po zasunutí zvonu zazděn.

(O5) Pohled na zvon Augustin

Prvním zvoníkem se ještě na provizorní zvonici stal Tomáš (Eliáš) Zvoník, který za svou práci dostával mzdu. Měsíc po umístění zvonu (červen 1581) se zjistilo, že je jeho srdce moc krátké a je zavěšen šikmo. Rozhoupání se muselo zúčastnit až jedenáct pacholků. Oprava ale zřejmě proběhla v rychlém čase. Další zprávy o problémech se v pramenech nedochovaly.

(O6) Detail zvonu

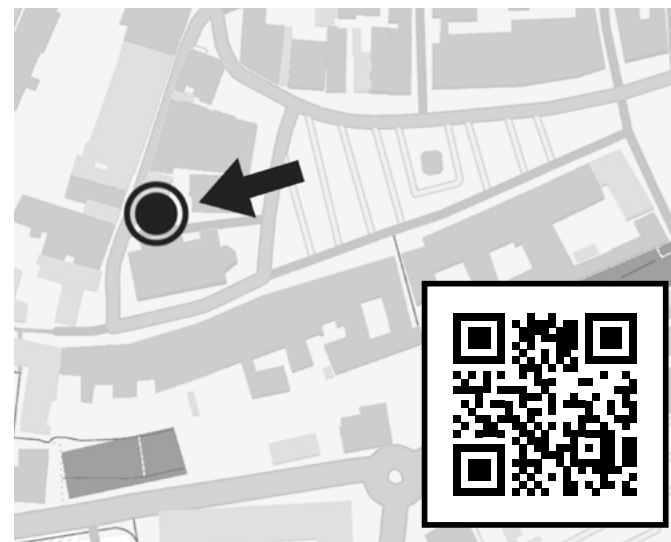
Dnes je k rozeznění zvonu potřeba pěti zvoníků, kteří ctí tradici a ke zvonu chodí v dobových – raně renesančních kostýmech. Zvoníci se sdružují ve Společenství

(O7) Ceremoniál zvoníků

zvoníků zvonu Augustin a každoročně pořádají 28. srpna Den zvoníků Hradecka. Do Hradce Králové se při této příležitosti sjedou příznivci tohoto řemesla z celé republiky a při bohatém programu si vymění i cenné zkušenosti. Návštěvníci mohou vidět rozhoupání zvonu na vlastní oči přibližně jednou do měsíce.

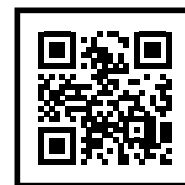
Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3XSTY7F>, <https://bit.ly/3XSTY7F>

Zdroj: <https://bit.ly/48rZ3sJ>, <https://bit.ly/4rrhBSk>

Stará radnice

Stará radnice patří k dominantám hradeckého Velkého náměstí. První zmínka o této budově pochází z roku 1418. V tomto období se v českých městech začaly radnice stavět ve větším množství, neboť postupně nahrazovaly dřívější rychty. Původní objekt byl menší než dnešní. Při založení samotného města se s její výstavbou radnice nepočítalo, a proto vznikla rekonstrukcí z jednoho nebo dvou domů.

(O8) Stará radnice jako součást komplexu budov na dobové kresbě.

Radnice prošla mnoha slohovými přestavbami, které zasáhly jak podobu exteriérů, tak i venkovních prostor. Původně gotická stavba z pálených cihel se první přestavby dočkala již v 16. století. Došlo k rozšíření prostor a následným renesančním přestavbám. Zde nalezené artefakty jasně odkazují na dobu vlády krále Vladislava II. a krále Ferdinanda I. Habsburského. V této době zde bylo také zřízeno vězení. Dalším zlomem, kdy došlo ke změně podoby radnice, byl rok 1696, v němž byla vystavěna dřevěná vížka nad sklípkem. Na ni byly umístěny hodiny. Kvůli chatrnosti a nebezpečí zřícení byla věžička po čase zbourána a po nějaké době nahrazena.

V 18. století byla radnice opět přestavována, a to v pozdně klasicistním duchu podle plánů architekta K. Wittmanna. Původně měla budova pouze jedno patro, to se ale přestavbou z let 1851–1852 změnilo, a radnice tak získala podobu, kterou známe dnes. Radnice se stala sídlem zemského soudu (později krajského), okresního soudu, okresního hejtmanství a berního úřadu. Mimo uvedené úřady v Hradci Králové tou dobou sídlilo i mnoho dalších významných institucí a ústavů. Z gotického domu, který byl svého času nenápadnou součástí hradeckého náměstí, vznikla honosná reprezentativní budova historické radnice. Památkou po původní podobě jsou dnes pouze gotické sklepy, ostatní části budovy mají převážně znaky klasicismu. Jedním z takových typických prvků je průčelí budovy zvýrazněné hodinovými věžemi kryté bání s lucernou a makovicí. V rizalitu mezi nimi je pak umístěn

československý znak, který po říjnovém převratu z roku 1918 nahradil původní rakouské orly, kteří byli strženi a hozeni do Labe. Nad okny po stranách jsou umístěny dva znakové štíty s českým lvem a písmenem G, který je symbolem města Hradec Králové již od středověku.

(O9) Pohled na Starou radnici z Velkého náměstí

V meziválečné době a zejména po druhé světové válce začala být budova Staré radnice využívána k různým účelům. Sloužila jako učňovský objekt, studijní zázemí pro dívčí reálné gymnázium nebo policejní stanice. Postupně však začala chátrat, a proto ke konci 20. století proběhla kompletní rekonstrukce objektu. V současné době jsou všechny prostory, vyjma reprezentačních místností primátora města, pronajímány soukromým subjektům.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/48rZ3sJ>,
<https://bit.ly/4rrCcpH>

Kostel Nanebevzetí Panny Marie

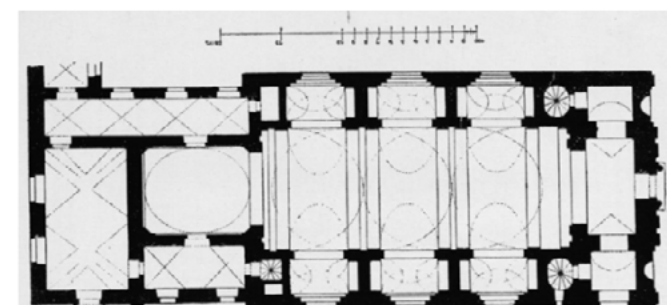
V roce 1652 byla zahájena stavba kostela pro jezuitský řád. Jak praví kartuše nad portálem „L. P. 1655 byl tento kostel postaven Bohu a Bohorodičce nanebevzaté“. Kvůli nedostatku financí se však stavba protáhla a kostel byl vysvěcen až roku 1666.

(O10) Pohled na kostel od Galerie moderního umění HK

Kostel sloužil nejen kolejním studentům nebo rekatolizačním programům, ale i jako čítárna a místo pro církevní slavnosti, živé obrazy, velikonoční hry a divadlo.

Během sedmileté války vtrhla v roce 1762 do města tlupa pruských husarů. V jednom z domů založili požár, který se rozšířil i na kostel. Odolal pouze oltář v kostelní kapli sv. Ignáce. Přestavby se ujal architekt František Kermer, představitel pozdního hradeckého baroka. V kostele vznikla dekorativní iluzionistická architektura varhan a hlavního oltáře od Josefa Kramolína.

(Obr. 11) Půdorys kostela

Po zrušení jezuitského řádu přešla stavba do státní správy a stal se z ní posádkový kostel. Jezuité se kostela opět ujali roku 1900 a byl v jejich správě až do dubna 1950, kdy proběhla likvidace klášterů a mužských řeholních řádů, tzv. Akce K. Kostel poté připadl do majetku Českého studijního fondu, jeho správci se stali diecézní kněží. Návratu do majetku církve se kostel dočkal po Sametové revoluci, dodnes je v rukou Biskupství královéhradeckého.

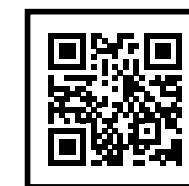
Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/48rZ3sJ>, <https://bit.ly/4pFvc75>

Zdroj: <https://bit.ly/4p5BZXx>, <https://bit.ly/49PObap>

Jezuitská kolej

Jezuitská kolej je barokní budova, která se nachází v jižní frontě domů na Velkém náměstí v Hradci Králové. Myšlenka založení koleje Tovaryšstva Ježíšova v Hradci Králové se zrodila ve 20. letech 17. století, kdy jezuité podnikali misijní cesty do východních Čech.

Založení koleje bylo podmíněno souhlasem císaře. Ten byl udělen v roce 1636, kdy město obdrželo podporu od Ferdinanda III. a pražského arcibiskupa. Jezuité koupili devět domů na hlavním náměstí, které byly tehdy ve špatném stavu. Ve stejném roce byla rezidence nejprve zřízena, o rok později zde pak vznikla kaple sv. Ignáce a gymnázium.

V roce 1644 byl položen základní kámen stavby, ale výstavba se kvůli nedostatku financí a vysokým daním z válek zpozdila. Samotná realizace stavby koleje Nanebevzetí Panny Marie však začala až v roce 1671 a byla dokončena v roce 1710.

V průběhu výstavby koleje jezuité učili a bydleli v pronajatých domech. Komplex zůstal v držení jezuitů do roku 1773, kdy byl jejich řád zrušen papežem Klimentem XIV.

Poté byl objekt zestátněn. Veškeré vybavení bylo rozprodáno za symbolické ceny a část inventáře byla rozkradena. Jezuité v budově setrvali do roku 1775, kdy se přestěhovali do měšťanských domů. Budova se dostala do správy armády a byla přebudována na kasárna. V 19. století zde působilo gymnázium, kde vyučoval Václav Kliment Klicpera a mezi studenty patřili např. Josef Kajetán Tyl, Alois Jirásek či Karel Čapek. Roku 1914 se však přemístilo a následně objekt opět využívala armáda.

(O12) Pohled na kolej z Velkého náměstí

V roce 1993 převzala církev budovu koleje zpět. Po rozsáhlé a finančně náročné rekonstrukci zde vzniklo diecézní pastorační centrum, které dnes nese název „Nové Adalbertinum“. Interiér slouží převážně církevním účelům, zároveň se zde konají kulturní akce a část prostor využívá Univerzita Hradec Králové. V areálu se nachází také hotel a restaurace.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/4p5BZXx>, <https://bit.ly/4oZLFD0>

Mariánský sloup*

Mariánský sloup v Hradci Králové vznikl jako výraz díkůvzdání za zázračné uchránění města před morovou epidemií v roce 1713. Ačkoli tehdy epidemie zasáhla většinu českých zemí, Hradec Králové zůstal prakticky nedotčen. Na základě této události rozhodlo vedení města o výstavbě památníku, kterým chtělo vzdát hold Panně Marii a několika dalším světcům. Stavba sloupu započala roku 1714 a probíhala až do roku 1717. Finančně se na ní podílelo jak město, tak i císařovna Eleonora, matka císaře Karla VI.

(O13) Mariánský sloup při pohledu od Nového Adalbertina

Z hlediska širších souvislostí byl tento typ památek běžným projevem barokní zbožnosti. Podle diplomové práce Alberta Komárka se mariánské a morové sloupy stavěly nejen jako prosba během epidemie, ale také jako projev vděčnosti po jejím odeznění.

Mor, který zasáhl české země v roce 1713, patřil mezi nejničivější v dějinách. Mnoho měst v Čechách jim bylo tvrdě zasaženo a přišlo o stovky až tisíce obyvatel. Například ve vzdálené Vídni tehdy zemřelo na následky moru téměř 20 000 lidí. Hradec Králové byl však díky přísným opatřením od této pohromy ušetřen. To se odrazilo nejen v duchovním životě obyvatel, ale i v jejich ochotě investovat do výstavby památníku.

Samotná výstavba sloupu trvala tři roky. Jeho svěcení se konalo až 24. srpna 1718 za přítomnosti biskupa Jana Adama Vratislava z Mitrovic. Otázka autorství sloupu není jednoznačně vyřešena. Podle historika Ludvíka Domečky je autorem sochař Giovanni Battista Bulla, zatímco historik umění Ivo Kořán se přiklání k Janu Pavlu Cechpauerovi. Sloup obklopuje kamenná balustráda s ozdobnými koulemi. Okolo sloupu se nacházejí sochy sv. Jáchyma, sv. Anny, sv. Karla Boromejského, sv. Jana Nepomuckého, sv. Josefa, sv. Václava, sv. Vavřince a sv. Šebestiána. Na samotném vrcholu stojí sv. Panna Marie.

Sloup je příkladem vrcholného barokního sochařství a architektury. Je zhotoven převážně ze světlešedého pískovce. Sochy a architektonické detaily jsou místy doplněny zlacením, zejména v oblasti atributů světců a lemu roucha Panny Marie.

(O14) Detail Panny Marie s andílky na Mariánském sloupu v HK

Objekt byl v průběhu své existence několikrát opraven. První dokumentovaná oprava proběhla v roce 1812, další v roce 1877. Moderní restaurování probíhalo mezi lety 2002–2004 pod vedením akademického sochaře Jana Vícha.

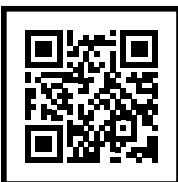
* Mariánský sloup a morový sloup jsou si velmi podobné, ale mají mírně odlišné zaměření. Oba jsou obvykle barokní s náboženskou tematikou, Mariánský sloup je zasvěcen Panně Marii, zatímco morový sloup je postaven jako poděkování za odvrácení morové epidemie nebo jako připomínka této události. Často se stává, že morový sloup je zároveň zasvěcen Panně Marii, protože ta byla vnímána jako ochránkyně před morem.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/48rZ3sJ>, <https://bit.ly/3Xpj91z>

Městské opevnění

Počátky opevnění Hradce Králové sahají do roku 1225, kdy bylo město založeno Přemyslem Otakarem I. na návrší nad soutokem Labe a Orlice. První opevnění tvořila cihlová zeď s hranolovými věžemi. Za vlády Václava II. na konci 13. století byla před tuto zeď přistavěna parkánová zeď s půlválcovými baštami, což posílilo obranyschopnost města. Během husitských válek v 15. století bylo opevnění dále rozšířeno o další hradbu na úpatí návrší. Z původního rozsáhlého systému středověkých hradeb se dochovaly pouze fragmenty, často začleněné do zdiva přilehlých domů nebo skryté pod terénem.

(O15) Cappiho situační plán obléhání Hradce Králové roku 1640

V létě 1639, pod vedením švédského vrchního velitele Johana Banéra, se Švédům podařilo během vpádu do Čech opanovat Hradec Králové, především i díky značné přesile.

Záměrem Švédů bylo v Hradci Králové vybudovat operační pevnost, ze které by mohli plenit v okolí a získanou kořist v Hradci následně shromažďovat. Během této doby také došlo k úpravě opevnění tak, aby splňovalo tehdejší vojenské standardy, tzv. bastionového opevnění. Tvořilo jej osm pětiúhelníkových bastionů propojených mezi sebou krutinami, na západní straně byl před bastiony vysunut ravelin. Součástí opevnění také byla v řečišti Orlice pevnůstka hvězdicového tvaru.

V 18. století, v reakci na zkušenosti z třicetileté války, bylo rozhodnuto o přeměně Hradce Králové na barokní pevnost. Výstavba bastionové pevnosti probíhala ve dvou etapách mezi lety 1766–1790. Nové opevnění zahrnovalo hlavní valy, prvky v a na vnější straně příkopu, čímž výrazně posílilo obranyschopnost města. Po bitvě u Hradce Králové v roce 1866 byla pevnost zrušena, což umožnilo další urbanistický rozvoj města. Dnes se z barokní pevnosti dochovalo jen málo pozůstatků. Mezi ně patří nábrežní zdi, kasárna, kasematy a flošny. Tyto fragmenty jsou součástí procházkového okruhu „Pevnost“, který návštěvníky provádí po místech bývalé pevnosti.

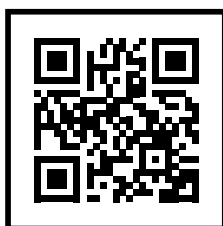
(O16) Johan Banér

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/48rZ3sJ>, <https://bit.ly/4rnMEhQ>

Klicperovo divadlo

Divadelní kultura v Hradci Králové sahá až do 17. století, kdy začali dobrovolníci pořádat první představení. Postupně vznikaly ochotnické spolky, které hledaly trvalé místo pro svá vystoupení. Ve 2. polovině 19. století přestal stávající divadelní sál vyhovovat, zejména kvůli bezpečnosti. Nikdo však nechtěl do přestavby investovat. V roce 1880 se město rozhodlo postavit stálé kamenné divadlo. Projekt byl několikrát odložen. V roce 1884 byl zadán architektu Viktoru Weihengstovi. Rozpočet stavby činil 80 tis. zlatých. Slavnostní otevření proběhlo 24. března 1885. Prvním představením se stala Klicperova hra Eliška Přemyslovna. Po otevření se divadlo stalo velmi populárním. Divadelní hry však musely splňovat vysokou úroveň – město zpravidla přijímalo jen opery a operety. Divadlo nemělo stálý soubor, sloužilo jen jako prostor pro hostující představení. Rok po otevření se část budovy se zřítila. Následovaly rozsáhlé opravy a technická vylepšení. Znovu se začalo hrát 17. prosince 1887.

(O17) JDO Klicpera, hra Paní mincmistrová

(O18) Účinkující a diváci po představení opery Prodaná nevěsta

(O19) a (O20) Pohled do jeviště a hlediště divadla, cca 1890

Za první světové války se divadlo snažilo povzbudit obyvatele i vojáky. Podmínkou konání představení bylo, že výtěžek půjde na charitu. Stávajícího času se dva hradecké divadelní spolky zaměřily na činohry. Spolek Tyl roku 1915 přerušil činnost a obnovil ji až v roce 1918. Spolek Klicpera fungoval celou dobu. Jejich nejúspěšnější inscenací v tomto období byla Tylova Fidlovačka. Během války v divadle přibýly prostory na rekvizity, kulisy a skladiště. Za první republiky mělo divadlo silnou podporu i od státu. Významnou událostí byla světová premiéra Čapkovy hry R.U.R. v lednu 1925. Ve 30. letech však přišla krize – silnou konkurencí se stal film. Přesto si ochotnické spolky udržely vysokou úroveň.

(O21) Původní podoba projektu V. Weihengsta na budovu Klicperova divadla, 80. léta 19. století

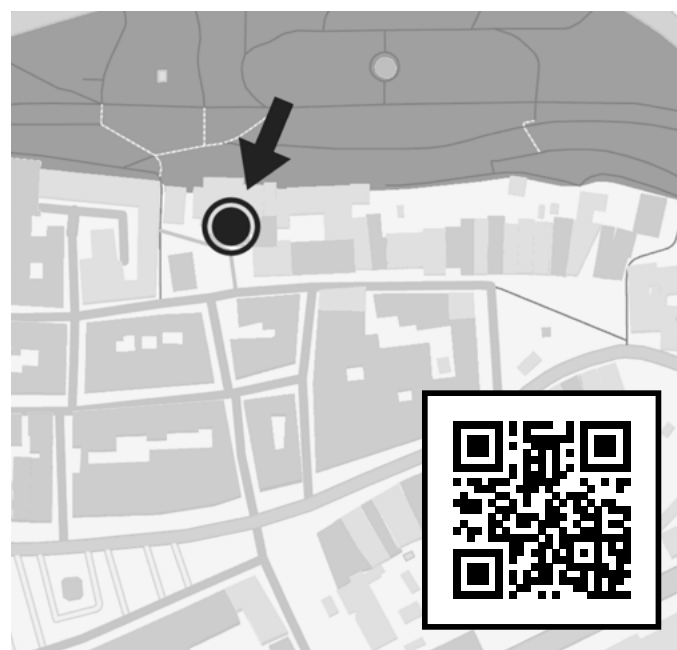
Za druhé světové války byla činnost divadla omezena. Lidé ale hledali rozptýlení a divadla se jim snažila vyhovět. Populárním počinem byl cyklus 14 her Po cestách českého divadla, uváděný v letech 1941–1942. Po válce se ochotníci opět pustili do práce. Slavnostní znovuotevření Klicperova divadla proběhlo 16. července 1945. Divadelní budova se stala předmětem sporů mezi ochotníky a profesionálním Východočeským divadlem. Situace se vyhrotila v roce 1949, kdy byl ustaven stálý hradecký soubor Krajského oblastního divadla, který si budovu zcela přivlastnil. První představení tohoto souboru proběhlo v září 1949. Postupně staré ochotnické spolky zanikly.

Divadlo funguje do dnešní doby. Zajímavostí je, že v průběhu historie prošlo několika změnami názvů. V roce 1949 neslo název Krajské oblastní divadlo Hradec Králové, poté v období 1961–1968 ho známe jako Divadlo Vítězného února. Na dva roky se vrátilo k názvu Klicperovo divadlo a od roku 1971 bylo známo jako Divadlo Vítězného února a tento název si udrželo až do roku 1990, kdy se definitivně vrátilo k názvu Klicperovo divadlo.

(O22) JDO Klicpera, ukázka programů divadla, 1900 a 1909

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/4rr0csU>,
<https://bit.ly/4oZM6gC>

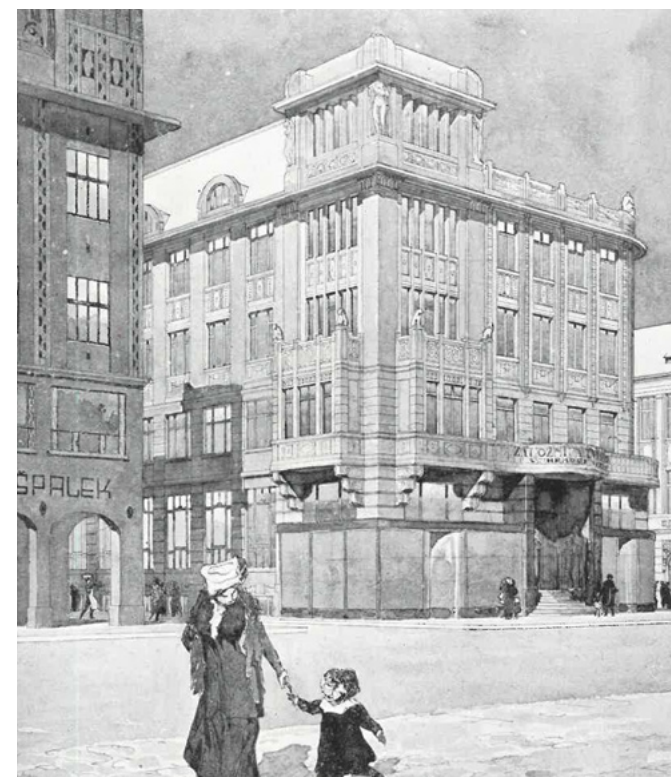
ULRICHŮV HRADEC KRÁLOVÉ

moderní kulturní stavby, občanská vybavenost,
technické památky

Galerie moderního umění

Galerie moderního umění se nachází přímo v historickém centru města na Velkém náměstí (č. p. 139–140). Tato reprezentativní pozdně secesní budova byla původně postavena jako sídlo Záložního úvěrního ústavu, který potřeboval větší prostory pro své úředníky. Navrhl ji pražský architekt Osvald Polívka, známý například návrhem Obecního domu v Praze. Ve vypsané soutěži o stavbu nového sídla se svým návrhem dokonce vyhrál nad Janem Kotěrou. Realizace stavby proběhla v letech 1911–1912. Budova kombinuje prvky pozdní secese a moderny. Má tři patra se zvýšeným přízemím a hranolovitým nárožím, které tvoří nejvýraznější část průčelí. Výzdobu průčelí obstaral sochař Ladislav Jan Šaloun, který vytvořil dvě bronzové sochy znázorňující Obchod a Úrodu. Na nároží věže se nacházejí sochy atlantů, představující alegorie ostražitosti a spořivosti. Tyto plastiky vytvořil sochař František Fabiánek.

(O23) Záložní úvěrní ústav, kresba průčelí

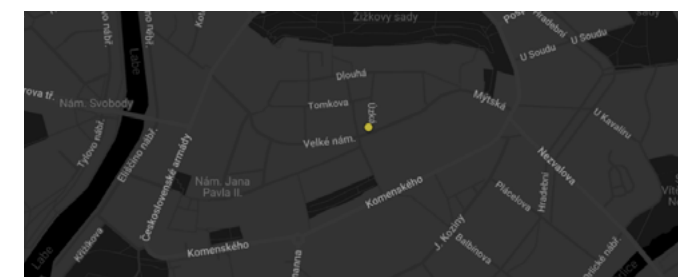
V turbulentním 20. století objekt postupně využívaly různé bankovní, obchodní instituce, částečně dokonce i okresní archiv. Cesta ke galerii vedla přes krátkou etapu po roce 1987, kdy byla budova využívána Muzeem dělnického hnutí. Galerie moderního umění, s místem aktuálně pevně spjatá instituce, v prostorách sdílí od ledna 1990. Mezi lety 2014–2016 proběhla rozsáhlá rekonstrukce objektu mající za cíl odstranit stavební úpravy z minulosti a restaurovat uměleckořemeslné dekorativní prvky (nábytek, osvětlení...). I díky tomu je dnes galerie plnohodnotným vzdělávacím centrem a významným místem paměti v Hradci Králové.

(O24) Záložní úvěrní ústav v roce 2018

(O25) Záložní úvěrní ústav, fotografie po dokončení

(O26) budova GMU na mapě

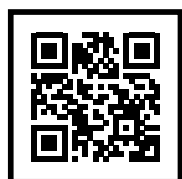
Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/3M6DtSX>

Zdroj: <https://bit.ly/44zv5S8>, <https://bit.ly/4p69wRB>

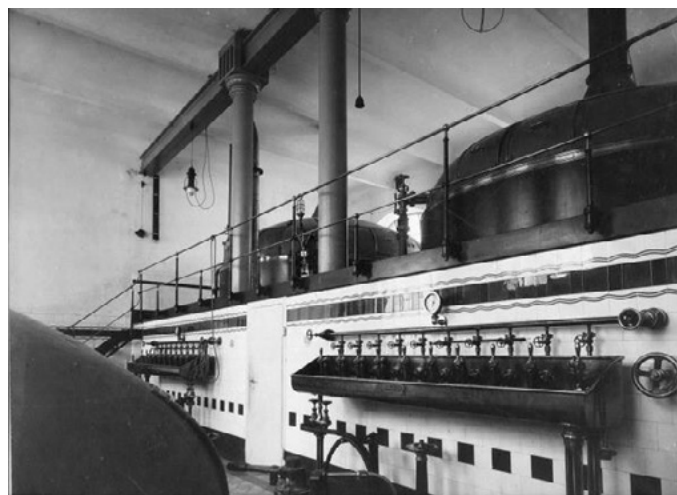
Pivovar

Pojmenování Pivovar v Hradci Králové odkazuje na areál bývalého průmyslového pivovaru. K polovině roku 2025 v budově stále sídlí např. Krajský úřad Královéhradeckého kraje nebo pobočka místní Univerzity Hradec Králové.

(O27) Městský pivovar Hradec Králové

Pivovar se nachází v samotném centru dnešního krajského města. Jakožto civilní stavba byl vystavěn na tehdejší vojenské pevnosti. Stavba byla situována na západním břehu řeky Labe.

(O28) Varna pivovaru

Bývalý pivovar v Hradci Králové je pozoruhodnou ukázkou průmyslové architektury a příkladem modernizace města během 19. století. V této době došlo k modernizaci výrobních procesů, které umožnily zvýšit produkci piva a zlepšily jeho kvalitu. S rozvojem technologií a rostoucím zájmem o pivo vznikl nápad sdružit výrobu piva do jedné společné, ale hlavně moderní provozovny. Historie pivovaru se začíná psát roku 1844, kdy byla zahájena stavba měšťanského pivovaru podle projektu Jana Bělského. O dva roky později bylo uvařeno první pivo. V královéhradeckém pivovaru se využívala metoda spodního kvašení, s čímž souviselo vybudování nových sklepů, který byly chloubou pivovaru.

Roku 1999 byl provoz hradeckého pivovaru ukončen. Značka piva Královský lev byla dále vařena v Havlíčkově Brodě. Byla snaha odkoupit celou značku, to však nebylo odsouhlaseno. Roku 2001 budovu získalo město Hradec Králové, které zajistilo rekonstrukci celého objektu a provedlo změnu užívání budovy. Od roku 2007 v rekonstruované budově sídlí Krajský úřad Královéhradeckého kraje a další organizace.

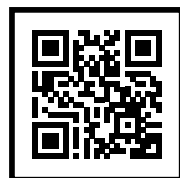
Dnes pivovar, i když už v původní podobě neexistuje, stále připomíná důležitý krok v historii města a jeho modernizačního procesu, který Hradec Králové proměnil v dynamické centrum s bohatou průmyslovou tradicí.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/4oiNWYL>, <https://bit.ly/3Xn2prS>

Evangelický kostel

Evangelický kostel je jednodílná sakrální stavba architekta Oldřicha Lisky. Jedním z charakteristických prvků budovy je střecha věže ve tvaru husitské helmice se zakončením v podobě palcátu. Jedním z inspiračních zdrojů bylo Liskovo studium a později praxe v Drážďanech, v návrhu stavby jsou tak aplikovány některé prvky německé. Další inspirací byla také husitská historie evangelické církve (např. zastřešení věže ve tvaru husitské helmice, zakončení ve formě palcátu, časté užití symbolu kalicha). Oldřich Liska sám byl po celý život evangelíkem.

(O29) Pohled na kostel od Velkého náměstí

(O30) Lido Bio na dobové fotografii

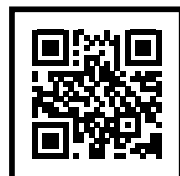
(O31) Evangelický kostel na dobové fotografii

Mapa

Další informace:

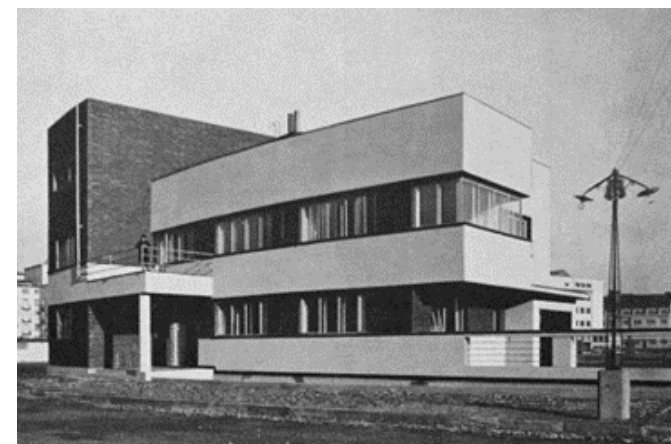
Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/4rvNKIK>

Oldřich Liska (1881–1959) byl český architekt spojený primárně s Hradcem Králové. Studoval v Praze a Drážďanech, pracoval v Mnichově nebo ve Vídni, ale nakonec se vrátil do Čech, kde ovlivnil architekturu severovýchodních Čech. Mezi jeho nejvýznamnější hradecká díla patří evangelický kostel, městské lázně

Vlastní dům architekta Oldřicha Lisky s ateliérem

Jedná se o vrcholnou ukázkou Liskovy puristicko-funkcionalistické tvorby 30. let. Víceúčelový dům s plochou střechou, který funkčně slučoval projekční kancelář v přízemí s rodinným bytem v patře, reagoval svým obloukovým prohnutím na dráhu uliční komunikace. Světlo omítané plochy se na fasádě stavby střídají s keramickými obklady, které rámuji široké pásy oken. Směrem k původnímu zahradnímu bazénu se dům otevíral přízemní krytou sloupovou terasou.

(O32) Liskova osobní vila; 1932

v Hradci Králové nebo jeho privátní rodinná vila. Byl ovlivněn klasicismem, německou secesí, kubismem, purismem a funkcionalismem. Spolupracoval s významnými českými architekty, jako byli např. Jan Kotěra, Josef Gočár a Pavel Janák.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/4roGG07>

Zdroj: <https://bit.ly/48rZ3sJ>, <https://bit.ly/3XV00Vj>

Sbor kněze Ambrože

Ve vznikajícím československém státu se vedle politické a hospodářské oblasti naplno řešily i otázky přímo spojené s běžným životem lidí. Jako velmi aktuální se ukázala být otázka duchovní. Během dob monarchie byla římskokatolická církev jedinou státní duchovní silou na českém území. Součástí protěžování katolictví byla po dlouhá staletí perzekuce a pronásledování nekatolíků. Po vydání tolerančního patentu císařem Josefem II. v roce 1781 se sice obyvatelé mohli svobodně označit za evangelíky, avšak oficiální zakládání nových církví umožněno nebylo. Římskokatolická církev se tak v myšlení mnoha Čechů stala symbolem habsburské protičeské politiky. Změna nastala krátce po založení československého státu, kdy během prvních let vzniklo na území Československa několik nových křesťanských církví. Na přelomu let 1919–1920 se od římskokatolické církve pod vedením Karla Farského odštěpila Církev československá (dnes Církev československá husitská), která navazovala na učení mistra Jana Husa a husitského hnutí, které propojila s podporou národní a čecho-slovakistické myšlenky. Nově vzniklá církev se těšila mj. i podpoře ze strany státních institucí.

(O35) Sbor před dostavbou a osazením oken

V Hradci Králové byla Církev československá založena v roce 1921 a v prvních letech se věřící scházeli v evangelickém kostele v Nezvalově ulici. S nárůstem věřících ovšem přestaly prostory brzy vyhovovat, proto začali duchovní představitelé plánovat výstavbu vlastního kostela. Ve spolupráci s městem byla vybrána lokalita Labské kotliny a zároveň vypsána architektonická soutěž, v níž uspěl Josef Gočár. Gočár, jakožto člen Církve

(O36) Sbor po dostavbě v roce 1929

československé, nejlépe pochopil požadavek na moderní pojetí víry a propojil avantgardní architektonické formy s progresivními snahami o moderní podobu kostela, v níž je akcentován způsob pohřbívání do kolumbárií (kremace).

(O37) Sbor po dostavbě v roce 1929

Gočár pro kostel zvolil netradiční parcelu ostrého rovno-ramenného trojúhelníku. Do ostrého úhlu parcely umístil objekt samotného kostela se zvonicí, do základny dvě kubické budovy – vedení diecéze a fary. Doprostřed trojúhelníku situoval obdobu zahluobeného rajskeho dvora s parkovou úpravou, kolem něhož rozprostřel krytý ochoz s kolumbáři pro ukládání uren s popelem zemřelých. Chrámová část je zhotovena v bílém funkcionalismu s nautickými prvky, zbylé části jsou v režném zdivu. Ve vnitřních prostorách kostela je dbán důraz na jednoduchý a málo zdobený styl. Pozornost věřících se má upínat k velkému žulovému stolu Páně ve tvaru rozlomené hostie, jenž má současně symbolizovat otevřenou náruč. Nad stolem je připevněn velký bílý kříž ze sklolaminátu od výtvarníka Maxima Velčovského. Chrámová část je podložena železobetonovou konstrukcí. Železobeton byl využit i v rámu věže, která měří 28 metrů a je v ní umístěna zvonkohra. Celá stavba má podobu lodi.

(O38) Sbor v současnosti

Základní kámen kostela byl položen 8. srpna 1926 a 22. září 1929 byly prostory slavnostně otevřeny. V kolum-

(O39) Současný interiér kostela

báriu jsou například pohřbeni starostové František Ulrich a Josef Pilnáček. Za projekt sklidl Gočár uznání a pochvaly doma i v zahraničí. Sbor kněze Ambrože se měl stát ukázkovým prototypem moderního kostela Církve československé. Sbor kněze Ambrože není pouze duchovní prostor, neboť je využíván například k výstavám, koncertům nebo přednáškám.

(O40) Kolumbárium

(O41) Současná podoba dvora

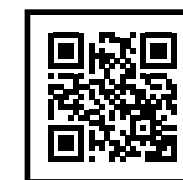
Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/43UxmXX>, <https://bit.ly/3XklXx1>

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/4pFC1Wc>

Hotel Grand, Okresní dům a Palmová zahrada

Souvislý komplex budov hotelu Grand a Okresního domu je jedním z projektů, které nastartovaly éru Hradce Králové jako „Salonu republiky“. Nachází se na křižovatce ulic Palackého a ČSA na území bývalého pevnostního bastionu VII a plynule navazuje na historickou ulici V Kopečku. Ačkoliv jsou obě budovy propojené a postavené podle architekta Jana Kotěry, jsou od sebe stylově odlišné.

Hotel Grand

Původní budova hotelu byla postavena v letech 1896 až 1898 podnikatelem Otou Fränklem a jeho synem Josefem podle návrhu architekta Viktora Weinhengsta. V roce 1904 byl propojen s Okresním domem. Tehdy měla stavba novobaročnický styl, např. bosované rizality (vypouklé stěny kvádrů) či arkýř (výstupek ze zdiva). Mezi lety 1911 až 1920 zde hoteliér Jaroslav Urban provozoval stálé kino v Palmové zahradě. Budova hotelu v roce 1914 prošla menší vnitřní proměnou, když architekt Oldřich Liska upravil interiér hotelové kavárny. Po dokončení blízkého Okresního domu se zrodil nápad na vybudování luxusního hotelu. Významnou proměnou prošel hotel v letech 1927 a 1928. Tehdejší majitel Jaroslav Urban se obrátil na známého architekta Josefa Gočára, s ním se ale na spolupráci nedohodl. Rozpracovaného projektu se ujal Josef Fňouk. Jakožto architekt či stavitel v Hradci Králové se podílel na evangelickém kostele, vstupním pavilonu do královéhradecké nemocnice a na několika činžovních domech na Pražském Předměstí (např. vila Hypiusových). Hlavní proměnou se stala střešní nástavba, vzniklo 16 nových hotelových pokojů a zcela byla proměněna fasáda.

(O44) Komplex ve 20. letech 20. století

(O45) Současný pohled na komplex

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/4iq8Gg3>

Okresní dům

Hlavním účelem stavby bylo vybudování víceúčelového objektu – hotelu s kavárnou a reprezentačními prostory pro městské a okresní zastupitelstvo. Iniciátorem stavby se stal JUDr. Fr. Ulrich, který jednal o realizaci s Janem Kotěrou, pro kterého mělo jít o první realizaci v Hradci Králové. Stavitelem Okresního domu byl ustanoven Robert Schmidt, elektrifikace provedl Fr. Křižík. Stavba byla dokončena v říjnu roku 1904. Od počátku byla kavárna v přízemí propojena s Grandhotelem, zbytek byl propojen v roce 1910.

Dalšími úpravami budova prošla v letech 1921 a 1928, kdy byla zasklena lodžie ve druhém patře, byly doplněny vitráže do dvora a vybourány příčky v prvním patře pro potřeby autosalonu. Budova je asymetrická s vchodem v boční části, který umožňuje přístup jak do kavárny, tak i do úřednických prostor a hotelu. Tato asymetrie je podpořena fasádou, která je na užší části se vstupním portálem mohutně zdobena sochařskou výzdobou Stanislava Suchardy a lodžii. Širší část je střídmejší, přízemí je otevřené do ulice, v prvním patře je ozvláštněna arkýřem a pod střešní římsou je reliéfní vlys. Dobový tisk přijal stavbu velice dobře a budova svojí funkčností, elegancí a jednoduchostí nastartovala vznik „Salonu republiky“.

(O46) Kulturní památka ČR Okresní dům

(O47) Současná podoba štítu budovy

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/4olcJeM>

(O42) Josef Fňouk, český stavitel a architekt urbanismu v HK

(O43) Místo pro navrhovaný komplex, přelom 19. a 20. století

Historická budova Pedagogické fakulty UHK

Pedagogická fakulta je nejstarší součástí Univerzity Hradec Králové. Její vznik se datuje do roku 1964, kdy došlo ke sloučení pedagogických institutů v Hradci Králové a Pardubicích. V roce 1992 byla založena Vysoká škola pedagogická, nesoucí od roku 2000 název Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové.

Nejstarší budova Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové (označovaná jako budova C) se nachází na Eliščině nábřeží v Hradci Králové. Její historie sahá do roku 1897. Nejdříve byla sídlem Vyšší obchodní školy, později Obchodní akademie. V budově č. p. 301 dokončené roku 1900 sídlil učitelský ústav. Postavena byla v rámci rozvoje města podle nových urbanistických plánů. Objekt se tak stal jednou z nejstarších českých secesních staveb. Návrh vytvořili dva vídeňští architekti O. Bém a K. J. Gessner. O rozšíření budovy o zadní trakt se později zasloužil Oldřich Liska.

(O48) Historická podoba budovy

Jde o první stavbu klasicizující secese na našem území. Fasáda je zdobena bohatými ornamenty a vysokými okny, které umožňují dostatek přirozeného světla v učebnách. Budova je zdobena několika plastickými prvky, které reflektují historickou i vzdělávací funkci objektu. Vchod do budovy střeží dvě sfingy a nad obloukem se tyčí lví hlava s otevřenou tlamou. Nad zbývajícími postranními oblouky jsou dvě ženské postavy, symbolizují vědění a učení. Tyto postavy, obklopené dalšími alegorickými motivy, reprezentují pedagogiku jako obor a jeho důležitost. Nelze opomenout ani bustu Jiřího Purkyně, nacházející se vlevo od vchodu do budovy. Pozornost přesto nejvíce upoutají mužské postavy na vrcholu budovy, které drží na rameni velkou železnou kouli. Jde o sochy atlantů symbolizující nosnou sílu a oporu, kterou vzdělání poskytuje. Jsou zosobněním pedagogické profese, která nese zodpovědnost za formování a rozvoj

mladých generací. Atlantové zároveň odkazují na tradiční hodnoty vzdělání a jeho důležitost pro společnost.

(O49) Pohled na část historické budovy z dnešního náměstí Svobody, tehdejšího náměstí V. I. Lenina, 1958

V současnosti (k červnu 2025) budova prochází zásadní rekonstrukcí, po dokončení zde bude děkanát, učebny, kanceláře pedagogů a studijní oddělení. Historická budova pedagogické fakulty tak bude moci opět pokračovat ve své tradici – vzdělávání budoucích učitelů.

Mapa

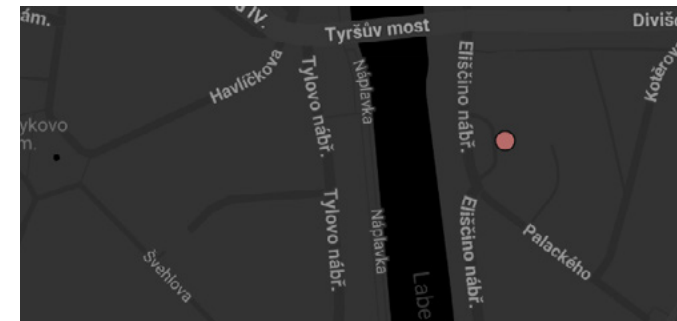
Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>,
<https://bit.ly/48hZfdS>

Muzeum východních Čech

Asymetricky řešená budova Muzea východních Čech je monumentální stavbou české moderny. Nachází se na Eliščině nábřeží v blízkosti historického jádra města. Střední část je třípatrová, boční křídla dvoupatrová. Architekt Jan Kotěra přinesl koncept tzv. nepravidelného půdorysu a budovu navrhl ve tvaru latinského kříže. Zjednodušení stavby vychází z názoru, že zdobnost muzejních budov překáží jejich osvětové funkci. Jednou z dominant stavby je kopule. V interiéru, ve výzdobě vstupu s kašnou, příjezdovou rampou a sochami spatřujeme vliv secese. Sochy od Stanislava Suchardy pravděpodobně odkazují na 2 významná historická období města: věnné město českých královen a biskupské město. Malá bronzová socha symbolizuje osvobození z pout josefinské pevnosti. Kotěra na stavbu zvolil režné zdvo, které souvisí s tradicí města – josefinskou pevností a katedrálou sv. Ducha.

(O50) Budova MVČ na mapě

V roce 1895 se objevují první úvahy o výstavbě vlastní budovy Městského muzea, které bylo v Hradci Králové založeno v 80. letech 19. století. Novorenesanční návrh, který zpracoval Jan Koula, však nebyl přijat. Nového projektu se ujal Jan Kotěra. V letech 1905–1908 byly provedeny projektové a v letech 1909–1912 stavební práce. V následujícím období pokračovaly práce v interiérech a výstavy byly zpřístupněny veřejnosti. Budova byla postavena s ohledem na možnou přístavbu. Ve 40. letech 20. století se uskutečnil výběr návrhu, ale k jeho realizaci nedošlo.

(O51) Jan Kotěra

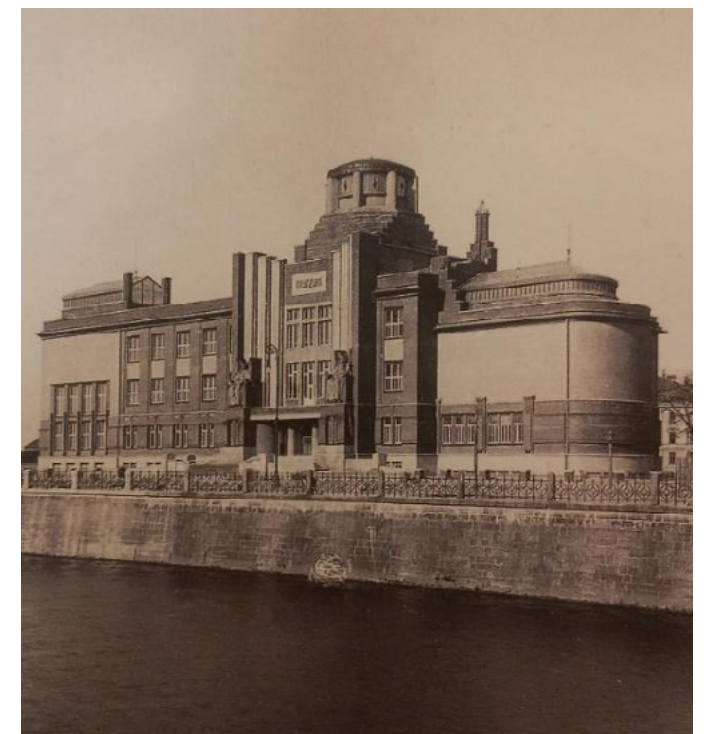
Průmyslová revoluce a další celospolečenské procesy ovlivnily postavení kulturních institucí. Ty se staly korunami měst a v této funkci nahradily sakrální stavby. Nově představují duchovní a hospodářskou sílu nové epochy. Muzea vyjadřují zájem o kořeny národa, kulturní dědictví a přispívají k šíření vzdělanosti. To vše se promítlo a nadále promítá i do podoby budovy Muzea východních Čech.

Jan Kotěra (1871–1923)

Architekt, představitel české moderny. Při studiu na vídeňské akademii (1894–1897) se setkal s představiteli vídeňské secese. Další stavby v HK: Kiosky Pražského mostu, Okresní dům, Obecní dům. Další stavby: Národní dům v Prostějově, Vila Lemberg-Gombrich ve Vídni.

(O52) Budova Muzea východních Čech

(O53) Budova muzea, asi 1913

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/4ajYFPj>, <https://bit.ly/4in1ZLs>

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/49LKt1k>

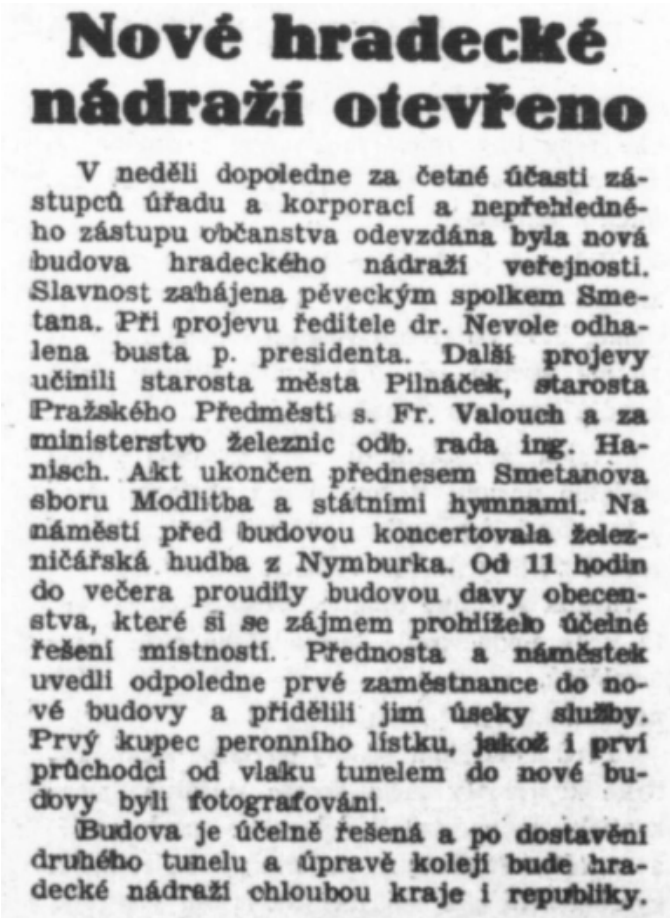

Hlavní nádraží

Na území města Hradce Králové najdeme dvě železniční stanice a tři zastávky. Nejvýznamnější je současné Hlavní nádraží, které se nachází nedaleko místní části Kukleny. První vlak přijel do města 3. října 1857 z Pardubic. Nádraží tehdy bylo za hradbami a mělo pouze tři koleje. V roce 1871 byla dokončena stavba původní nádražní budovy, v následujících letech vznikly tratě do Chlumce, Týniště a Hořic. Počet přepravených cestujících stále rostl. V roce 1920 byla zavedena autobusová doprava do centra, což nelibě nesli povozníci, kteří nabízeli mnohem dražší služby.

(O54) Staré hradecké nádraží v roce 1929

(O55) Článek o otevření nádraží, 10. květen 1935

V té době už původní staniční budova nevyhovovala požadavkům cestujících a začaly vznikat plány na stavbu zcela nového komplexu. Zvítězil návrh bratrů architektů Václava (1884–1964) a Jana (1899–1985) Rejchlových. Stavba nové budovy ve stylu funkcionalismu, které vévodí 46 metrů vysoká věž s hodinami, trvala téměř šest let (1930–1936) a byla slavnostně dostavěna jako dar k 85. narozeninám Tomáše Garrigue Masaryka. Prezident měl dokonce ve vestibulu vlastní bustu. Jednalo se o jedno z nejmodernějších nádraží ve střední Evropě.

(O56) Nová nádražní budova na konci 30. let 20. století

Během komunistické diktatury význam stanice dále rostl, přes Hradec Králové a Týniště nad Orlicí tehdy jezdily mezinárodní rychlíky do Moskvy nebo Varšavy. V roce 2025 má být zahájena celková modernizace stanice. Bude položeno přes 21 kilometrů nových kolejí a 103 výhybek, postaví se nové nástupiště, dojde také k renovaci podchodů. V blízkosti nádraží vznikne velké parkoviště a dvě cyklověže pro kola.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/48kxFwy>

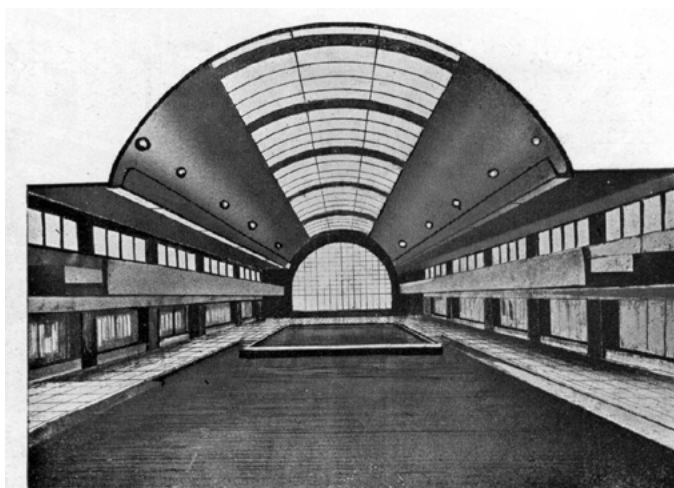
Městské lázně

Na břehu Labe, poblíž centra města, se nachází funkcionalistická budova Městských lázní. Idea na zavedení veřejných lázní se objevila již na konci 19. století, konkrétně v roce 1894. Samotná realizace projektu však proběhla až v letech 1932–1933 pod vedením architekta Oldřicha Lisky, který lázně vnímal nejen jako moderní zařízení sloužící obyvatelům města, ale také jako završení urbanistické myšlenky propojení města s labským nábřežím.

(O57) Vypuštěný bazén, po roce 1934

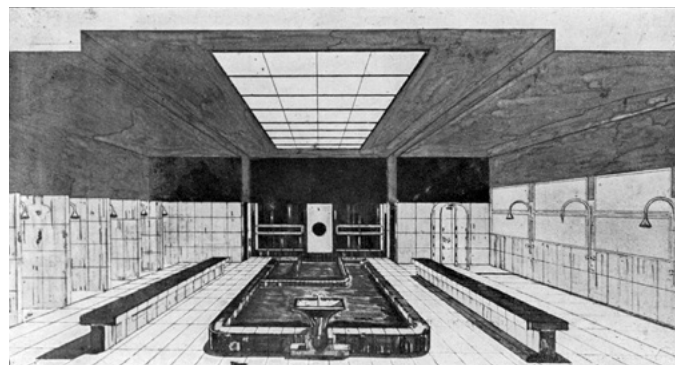
Při zahájení provozu lázní vyšla v časopise Osvěta lidu sedmistránková příloha obsahující příspěvek samotného projektanta, lázeňský řád, pokyny pro návštěvníky a ceníky. Provoz lázní musel splňovat přísné hygienické podmínky, jako bylo oddělení komunikace pro obuté, pro bosé nebo nutnost klientů absolvovat očištnou lázeň před vstupem do různých oddělení.

(O58) Hala plaveckého bazénu, první návrh O. Lisky, cca 1928

Budova lázní byla funkčně rozdělena do tří hlavních sektorů a pamatovala na potřeby všech společenských vrstev i věkových kategorií. Vchod do budovy vedl po schodišti s betonovou markýzou do prostorného

vestibulu. Dále se v budově nacházely společenské prostory, bufet, šatny, plavecká hala, vanové a sprchové lázně. Ve druhém patře byl i gymnastický sál se šatnami a umývárnou.

(O59) Návrh sprch od O. Lisky, cca 1928

Přestože byly lázně veřejností kladně přijaty a nabízely na svou dobu nevídaný komfort, objevila se i kritika. Největší pozornost vzbudilo umělé vlnobití instalované firmou Kolben a Daněk. Právě tento prvek byl ze strany místního plaveckého klubu považován za zbytečný přepych.

Výstavba Městských lázní jasně dokládá modernizační snahy Hradce Králové v období první Československé republiky. Lázně se staly nejen místem osobní hygieny, ale i důležitým společenským a volnočasovým centrem města. V roce 1942 se prostory objevily i ve filmu Muži nestárnou.

Po vzniku České republiky prošly Městské lázně rozsáhlou rekonstrukcí. Dnes slouží jako moderní aquapark, přičemž historické vlnobití bylo znovu zprovozněno a dodnes patří k unikátům celé střední Evropy.

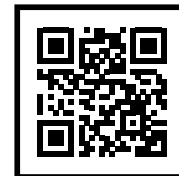
Mapa

Další informace:

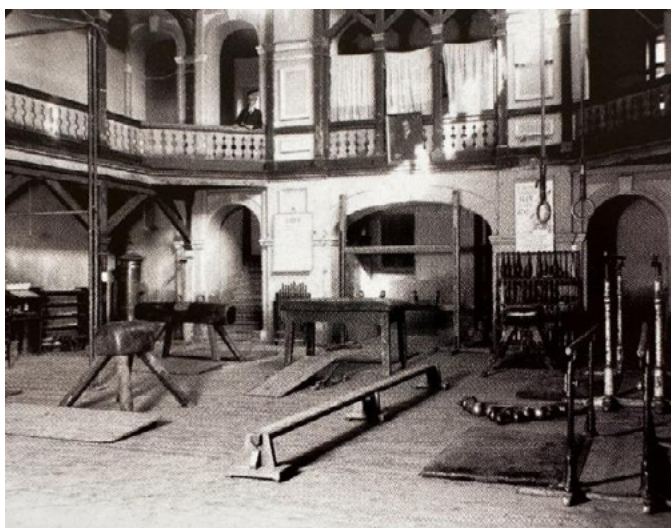
Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/43UDorw>

Zdroj: <https://bit.ly/48rZ3sJ>, <https://bit.ly/48oy3dm>

Sokolovna

Významnou roli v sokolském hnutí na našem území sehráli Miroslav Tyrš (1832–1884) a Jindřich Fügner (1822–1865), kteří prosazovali harmonický rozvoj těla a ducha, inspirovaný antickým požadavkem na dokonalost těla i ducha a morální vyspělost (kalokaghatia). Společně položili základy českého sokolského hnutí. M. Tyrš definoval sokolské ideály následovně: spočívají v harmonickém rozvoji osobnosti, tedy v tělesné zdatnosti, duševní vyspělosti a sociální uvědomělosti. Sokolství zdůrazňuje všestrannost, národní uvědomění, občanskou angažovanost a morální hodnoty, jako je obětavost a čestné jednání.

(O60) Interiér první hradecké sokolovny na Kavčím plácku (1884)

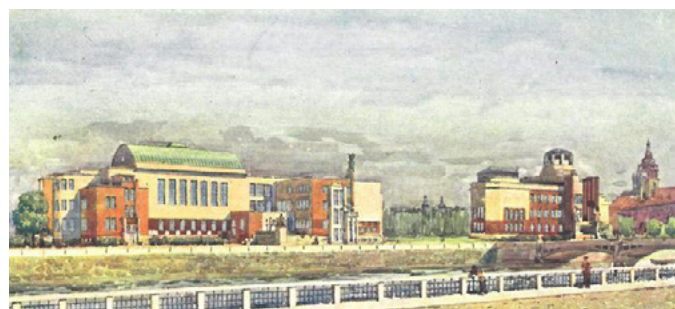
Sokolovna v Hradci Králové je významnou hradeckou stavbou spojenou se sokolským hnutím. Sloužila nejen sportovním aktivitám, ale i společenskému životu. První sokolská budova vznikla roku 1883 na Kavčím plácku, avšak s rostoucími potřebami byla v roce 1930 postavena nová sokolovna podle návrhu architekta Milana Babušky (1894–1953), který navrhl budovu v duchu funkcionalismu s důrazem na účelnost a jednoduchost.

(O61) Bio Sokol na počátku 30. let 20. stol.

Sokolovna stojí na Eliščině nábřeží na pravém břehu Labe. Je situována mezi Městskými lázněmi a Muzeem východ-

ních Čech, což ji začleňuje do architektonicky i společensky významného prostoru sloužícího rekreaci a kulturnímu dění. Její výstavba odrážela modernizační snahy 20. století. Funkcionalistický styl sokolovny s jednoduchým průčelím, plochou střechou a pásovými okny odpovídal tehdejšími trendům a vedle sportoviště bylo jeho součástí také kino Grand-bio Sokol a restaurace. Filmy v kině doprovázel velký orchestr.

(O62) Původní návrh sokolovny Milana Babušky (1923)

Během okupace byla budova zkonfiskována a kino Grand-bio Sokol dostalo nové jméno Elektra, později Oko. Kino poskytovalo zázemí pro orchestr a estrádní divadlo Reflektor. Kino ukončilo provoz na počátku 90. let. Od roku 1991 zde sídlí Filharmonie Hradec Králové, která tak navazuje na tradici Sokolské filharmonie. V letech 2004–2005 byl sál přestavěn podle návrhu architekta Alexandra Wagnera.

(O63) Sokolovna po dostavbě (1930)

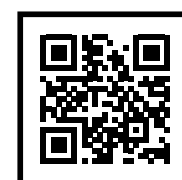
Místní jednota Sokola vznikla již v roce 1866. Po roce 1948 bylo sokolské hnutí potlačeno a budova využívána k jiným účelům. Až po roce 1989 došlo k obnově činnosti Sokola a sokolovna se vrátila k původnímu účelu – podpoře sportu a společenského života.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/4rqgJxf>

Kino Bio Central

V letech 1910–1911 vybudoval na ulici Karla IV. (na dvoře domu č. p. 486) majitel továrny na nábytek Karel Skuherský kino Bio Central. Stavbu projektoval Jindřich Laboufka. V roce 1928 kino požádalo o biografickou licenci, kterou získalo, a tím mohlo v roce 1930 po dostavbě vysílat. Výdělek z kina byl použit na podporu Masarykovy ligy proti tuberkulóze, která kino spravovala. Ing. František Komárek ze Svobodných Dvůrů v Hradci Králové kino naprojektoval s celkovou kapacitou pro 800 diváků.

(O64) Promítací sál dnes

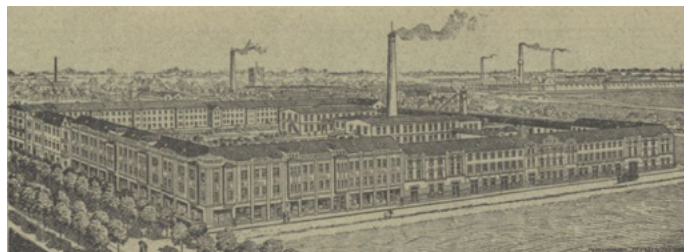
Stavba kina měla oválný půdorys, k němuž bylo připojeno obdélníkové jeviště. Po obou stranách objektu byla situována schodiště zajišťující přístup na hlavní balkon a dále na obíhající ochozy v oblasti zaoblených nároží. V přízemí a na balkoně byly lóže a boxy s vlastními vchody. V zázemí kina byl vybudován bufet a kuřárna. Nosnou konstrukci zastřešení tvořil ocelový krov, na nějž navazoval střešní plášť. Výzdobu navrhl královehradecký malíř Josef Heřman.

(O65) Bio Central v roce 1939 ještě jako Bio Slavie

Kino bylo slavnostně otevřeno 19. října 1929, promítat se však začalo až 29. listopadu, kdy diváci zhlédli kinožurnál se záběry z Hradce Králové, grotesku o Kašpárkovi

a ukázky z amerického velko filmu Archa Noemova. Zvukový film začal postupně přicházet do místních kin v roce 1930, první ozvučené představení proběhlo v kině Lido-Bio.

(O66) Kino bylo zasazeno do dvora továrny K. Skuherského; 3. dům zleva (č. p. 462)

V roce 1941 došlo k přejmenování kina na Kinematograf Victoria. Po skončení druhé světové války byl v roce 1945 tehdejší majitel kina Karel Skuherský mladší odsouzen za kolaboraci s fašistickou organizací Vlajka, s níž aktivně spolupracoval během období protektorátu. Roku 1947 bylo kino, v té době již pod novým názvem Bio Slavia, začleněno do skupiny kin sdružených pod označením Čas. Ty promítaly reportáže z mistrovství světa v ledním hokeji konaného ve stejném roce v Praze. Významnou roli sehrálo kino také v letech 1967 a 1968, kdy bylo určeno jako jedno z festivalových středisek Filmového festivalu pracujících pořádaného v Hradci Králové.

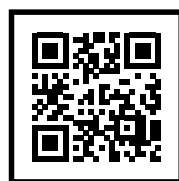
V roce 1970 proběhla rekonstrukce kina. Bedřich Šimon pro kino vytvořil mozaiku s názvem Oko do celého světa (Sputnik). Bylo rozšířeno plátno na délku 15 metrů a šířku šest a půl metru. Instalací 70mm projekční technologie se objekt stal čtvrtým kinem svého druhu v tehdejší Východočeském kraji.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/49KLUx6>,
<https://bit.ly/48m6mC9>

Lido Bio

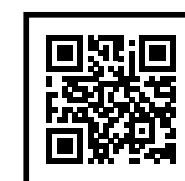
Stavební, nákupní a dělnické družstvo Dělnický dům zkráceně Lido Bio vzniklo díky místní pobočce sociální demokracie v roce 1908. Družstvo oslovilo architekta Oldřicha Lisku, aby přestavěl původní biograf z bývalé střelnice. Přestavba proběhla po roce 1920 v duchu moderního klasicismu. Nejvýznamnější změnou bylo rozšíření sálu pro 800 diváků, sál poté disponoval i ústředním topením. V roce 1924 přibyl víceúčelový dřevěný sál v japonské zahradě. Další rekonstrukce v letech 1927–1928 sjednotila budovu v puristickém stylu s rovnou střechou.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/4pFDYSw>

Pilnáčkova továrna

Výroba mýdla je v Hradci Králové spojena s jménem Pilnáček. První z nich, Matěj, se mydlářem vyučil v roce 1812 a později založil v Kuklenách první dílnu. Živnost po něm přebíral syn Václav, následně vnuk Josef. Druhý jmenovaný následně zakoupil dům č. 21 na Velkém náměstí, jenž disponoval vlastní mydlářskou dílnou. Podnik rostl, dům tedy na provoz firmy záhy nestačil. Josef proto koupil pozemek na Pospíšilově třídě, kde se v roce 1899 otevřela první část rodinné továrny.

(O67) Pohled na továrnu ze dvora

Josefův syn, Josef Václav Bohumil Pilnáček, se stal otcovým společníkem. Získal cenné zkušenosti v průmyslových závodech po západní Evropě. Podílel se na rozvoji a modernizaci podniku. Továrna rozšířila sortiment a již před první světovou válkou vyráběla mýdla, svíčky, voňavky, sodu, glycerin...

(O68) Počátky továrny v Pospíšilově třídě

Mydlářství, a s ním spojená Pilnáčkova továrna, mělo své místo v kontextu hygienické revoluce, která nastala v 19. a 20. století. Rozvoj osobní hygieny a s tím rostoucí důraz na čistotu a zdraví podporovaly růst poptávky po mýdlech a hygienických produktech. Věhlas továrny vzrostl ve 30. letech 20. století díky Pilnáčkovu terpentýnovému mýdlu. Továrna fungovala jako ekonomický motor města.

Patřila mezi jeho největší podniky. To přispělo k modernizaci a urbanizaci Hradce Králové.

Továrna měla rovněž funkci ekonomickou, neboť zaměstnávala mnoho lidí z okolních vesnic a z města. Pilnáčkova značka byla pro Hradec něco jako městská značka kvality. Dodnes najdeme její výrobky (např. litinové poklopy) v ulicích a tovární areál je i přes přestavby součástí historické paměti města. Továrna přinesla svému majiteli i společenský význam. I díky ní se stal Josef V. B. Pilnáček starostou (1929 až 1942). Během mandátu čelil hospodářské krizi a v posledních letech německým okupantům. Za jeho éry byla vystavěna budova hlavního vlakového nádraží či městské lázně.

(O69) Havičkový papír firmy z roku 1919 zachycující areál továrny

Únorem 1948 se Pilnáčkově rodině definitivně zavírá brána jejich vlastního podniku – proběhlo znárodnění továrny. Do prostor byl přesunut výzkumný ústav a firma Tesla. Josef V. B. Pilnáček umírá 11. února 1949 za nevyjasněných okolností. Jeho syn je téhož roku uvězněn. V roce 1992 byl příbuzenstvu majetek navrácen. Od roku 2009 k dnešnímu dni majetek spravuje Olga Řeháčková, dcera posledního z řady Josefů Pilnáčků. Správu areálu také svěřila do rukou nově vzniklé společnosti Josef Pilnáček s.r.o., kterou vede její syn Filip Řeháček.

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/48kVyWd>

Zdroj: <https://bit.ly/3M5HhUB>, <https://bit.ly/4iukJss>

Vodní elektrárna Hučák

Počátkem 20. století došlo k regulaci Labe a Orlice. Tento plán zahrnoval také výstavbu vodních elektráren, které by zajistily přísun elektrické energie potřebné pro modernizaci města – elektrifikaci jednotlivých domácností a zřízení prvního elektrického pouličního osvětlení. Se stavbou vodní elektrárny Hučák se začalo v roce 1908. Původní projekt byl rozdělen na dvě části – parní elektrárnu, dokončenou v roce 1910, která měla dnes již neexistující komín z režných cihel, a hydroelektrárnu, dokončenou v roce 1912, která stojí dodnes. Parní elektrárna ukončila svůj provoz v roce 1946.

(O70) Vodní elektrárna Hučák, fotografie stavby po roce 1912

V letech 1922–1924 byla elektrárna rozšířena o přístavbu směřující do Křížkové ulice. Autorem architektonického návrhu byl známý architekt vodních staveb František Sander. Budova elektrárny vyniká charakteristickými exteriérovými prvky, které z ní činí jednu z dominant města. Fasádu zdobí cihlové lizény, stupňovité korunní římsy a velká industriální okna. Další výrazné prvky zahrnují pískovcové sloupky, balustrády či mansardové střechy. Celou fasádu doplňuje kombinace hladké a hrubé omítky se zdobením z režného zdiva. V současnosti vyrábí elektrárna energii pro střed města.

(O71) Aktuální pohled na elektrárnu

(O72) Původní elektrárna a most, fotografie stavby před rokem 1901

(O73) Stavba nové vodní elektrárny, fotografie o z roku 1909

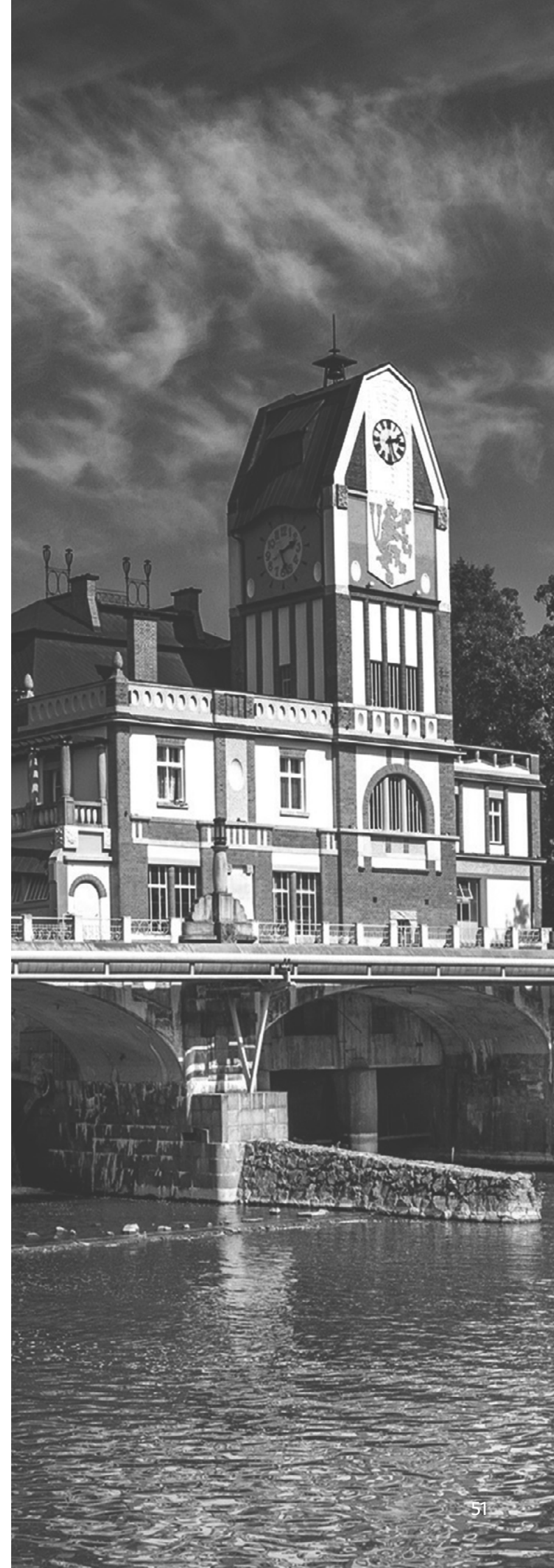
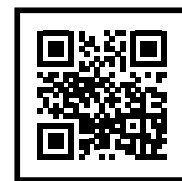
(O74) Strojovna vodní elektrárny, fotografie ze současnosti

Mapa

Další informace:

Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/3M7CxOe>

Komplex Gočárových staveb v Zálabí

Modernizace a růst obyvatelstva v 19. století pokračoval i v meziválečné době. I proto byly dvěma velkými problémy k řešení ubytování a vzdělávání. Obojímu se v Hradci Králové nedostávalo dostatek kapacit. Řešením byl unikátní komplex staveb na pravém břehu Labe naproti vodní elektrárně Hučák a Jiráskovým sadům. Výstavba školských zařízení zde probíhala od 20. let 20. století. Prvním významným počinem bylo Rašínovo státní gymnázium (dnešní Gymnázium J. K. Tyla) s přilehlou vilou ředitele, otevřené v roce 1925 podle návrhu architekta Josefa Gočára. Následovaly měšťanské školy a další základní školská zařízení, rovněž projektované v souladu s Gočárovým urbanistickým plánem. Výstavba pokračovala i po válce – v 50. letech vznikla funkcionalistická škola Zálabí od architekta Václava Rohlíčka, která navazovala na předválečné ideje. Celý soubor vytvořil souvislou školní čtvrť, která zajišťovala vzdělávání pro rychle rostoucí městskou populaci.

(O75) Josef Gočár

S intenzivním urbanismem města a stavbou komplexu škol měšťanských a obecných se Josef Gočár začal intenzivně zabývat otázkou, co vystavět na volném prostranství mezi školami a ulicí Střeleckou. První návrh z roku 1925 se týkal výstavby osmi vil a sportovního stadionu s běžeckou dráhou a tribunami. Zanedlouho po představení prvního projektu se jeho pohled změnil a místo vil zde měly stát nízké řadové domky. Avšak

ani u tohoto návrhu dlouho nezůstal. Mezi lety 1926–1928 zde naplánoval výstavbu činžovních domů. Na tento projekt, z důvodu nedostatku bytů, navázali teprve po

(O76) Nerealizovaný návrh výstavby

2. světové válce Josef Havlíček, žák Josefa Gočára, a František Bartoš. Bytové domy, tzv. Labská kotlina 1, jsou ve stejném cihlovém stylu jako školy.

(O77) Pohled na komplex z ptačí perspektivy

(O78) Vchod do Gymnázia J. K. Tyla

(O79) Vila ředitele gymnázia, po r. 1925

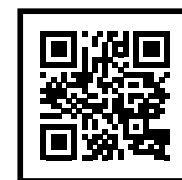
Mapa

Další informace:

Zdroj ZŠ: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/48n42KX>

Zdroj GJKT: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/4aj2dRW>

Letiště

V první světové válce došlo k bojovému nasazení nejrůznějších technologií a techniky, které byly objeveny, vynalezeny či zkonstruovány na konci 19. či na začátku 20. století. Jedním z nově nasazených dopravních prostředků byla letadla, která se v prvních měsících bojů využívala primárně k průzkumným a výzvědným účelům. V návaznosti na vývoj válečného úsilí se za krátkou dobu obě válčící strany rozhodly používat letouny i k přímým bojovým střetům. Potenciál a budoucnost v letectví nespárovala pouze armáda, ale také podnikatelé, veřejní činitelé i většinová společnost. I proto po válce vývoj letadel pokračoval a to nejenom těch vojenských, ale také civilních a dopravních. Po celé meziválečné období aviatika zosobňovala pokrok a modernizační proces té doby.

(O80) Letiště ve 30. letech

Velký zájem Hradečanů o letectví dokazovala místní skupina Masarykovy letecké ligy, kterou pomáhal v březnu 1926 založit hradecký starosta František Ulrich nebo továrník a pozdější starosta Josef Pilnáček. Úlohou ligy byla všestranná propagace a podpora činnosti československého letectví. Již v prvních měsících uspořádala hradecká skupina ve spolupráci s místní vojenskou posádkou výstavu a velký letecký den, během něhož mohli návštěvníci spatřit ukázky různých druhů letů, leteckou

(O81) Stíhací letka Avie B-534 na hradeckém letišti

akrobacii či imitaci vzdušného souboje. Ruku v ruce s rozmachem a zájmem o aviatiku bylo nutné vybudovat i odpovídající infrastrukturu. V polovině 20. let proto začali hradečtí radní jednat s československou armádou o výstavbě letiště. V roce 1927 byl projekt hradeckého letiště schválen, díky čemuž mohly započít stavební práce v městské části Věkoše. V rámci stavebních prací byly vystavěny administrativní budovy, podzemní cisterny, radiostanice, letištní nádraží, železobetonové hangáry a kasárenské a další armádní budovy. Přistávací dráha měla rozměry 800 x 750 metrů a byla travnatá. První etapa výstavby byla dokončena v červenci 1930, čímž byl oficiálně zahájen provoz vojenského letiště. V době otevření šlo o jedno z prvních postavených letišť v Československu. V roce 1935 byla dostavěna menší letištní budova pro civilní lety. S novou letištní budovou se otevřela i civilní letecká linka Praha – Hradec Králové. Později se přidaly i linky do Liberce a Moravské Ostravy.

Dne 15. března 1939 bylo hradecké letiště obsazeno německou armádou. Luftwaffe zde založilo leteckou školu, v níž se němečtí letci školili na další německé výboje. Pro potřeby německého letectva byla přistávací a vzletová dráha zpevněna a vybetonována. Letiště sloužilo nacistickým účelům až do konce války. Po konci

(O82) a (O83) Letiště po obsazení Němci

(O84) a (O85) Letiště v květnu 1945

války započala svou činnost Letecká vojenská akademie a poté škola pro letecké důstojníky, což předznamenávalo konec využívání letiště pro civilní dopravu. V druhé polovině 40. let se na hradeckém letišti cvičili i izraelští piloti, kteří následně zasáhli do bojů při obraně státu Izrael. Padesátá léta se nesla ve znamení modernizace a přizpůsobování letištních prostor tehdejší koncepci armády, která byla součástí Varšavské smlouvy. Pro

(O86) a (O87) Letištní budovy v roce 2021

(O88) Areál letiště v roce 1953

potřeby stíhacích a bombardovacích letounů byla vybudována 2000 metrů dlouhá a 50 metrů široká vzletová dráha. Areál se navíc rozšířil o další vojenské budovy. V 60.–80. letech bylo hradecké letiště dále několikrát modernizováno a upravováno dle požadavků vyvíjející se vojenské techniky. Po celou dobu vlády KSČ sloužilo letiště výhradně armádním a sportovním účelům. Armáda hradecké letiště opustila v roce 2003, kdy ho převedla na město. V současné době je využíváno k podnikatelským a kulturním účelům.

(O89) Areál letiště dnes

Mapa

Další informace:

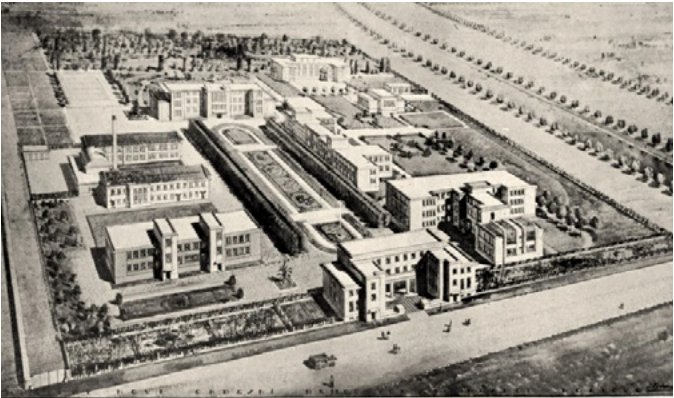
Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/49PsuHw>

Zdroj: <https://bit.ly/48slpZZ>, <https://bit.ly/4pAUCCx>

Fakultní nemocnice

Fakultní nemocnice Hradec Králové je jedna z největších nemocnic v České republice. Každý rok se zde léčí tisíce pacientů a provádějí složité operace. Kromě léčby nemocných je „fakultka“ také místem, kde se vzdělávají budoucí lékaři, a kde probíhá výzkum nových léčebných metod. Nemocnice se neustále modernizuje a využívá nejnovější technologie, aby mohla pacientům poskytovat tu nejlepší péči. Fakultní nemocnice Hradec Králové se nachází v severní části města, nedaleko soutoku Labe a Orlice, v blízkosti hlavního silničního okruhu.

(O90) Ing. B. Adámek: Projekt nové okresní nemocnice v Hradci Králové

Institute má své kořeny už v roce 1887, kdy byla otevřena první nemocnice, dnes známá jako „Stará nemocnice“. Později, v roce 1928, vznikl nový moderní areál, který patřil k nejlepším v tehdejším Československu. Výstavbou byl pověřen Bedřich Adámek, český architekt, který se věnoval navrhování zdravotnických zařízení a dalších veřejných budov. V roce 1926 vytvořil plán Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Adámek navrhoval budovy tak, aby byly praktické, moderní a dobře sloužily pacientům

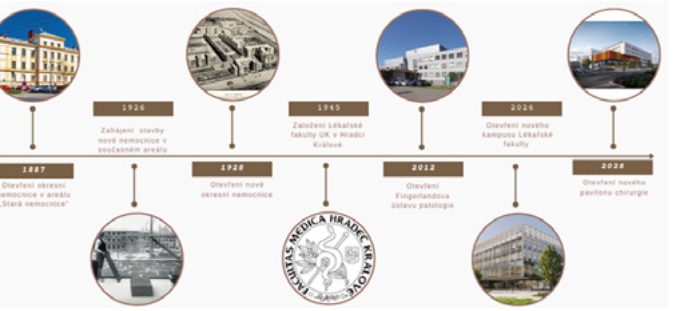
(O91) Hlavní vjezd do FN HK (1958)

i lékařům. Během druhé světové války a v následujících letech se nemocnice rozšiřovala a v roce 1945 zde byla založena lékařská fakulta. Postupně se přidávaly nové budovy, například dětská klinika, neurochirurgie nebo pavilon chirurgických oborů. Po roce 1989 modernizace pokračovala – vznikly nové pavilony, onkologická klinika, výukové centrum a byla zavedena nejmodernější lékařská technika, včetně robotických operačních systémů.

(O92) Emergency s heliportem; foto 2018

- 1887 – Otevření areálu Staré nemocnice
- 1928 – Otevření nové nemocnice
- 1945 – Založení Lékařské fakulty UK v Hradci Králové
- 2012 – Otevření Fingerlandova ústavu patologie
- 2026 – Otevření nového kampusu Lékařské fakulty
- 2028 – Otevření nového pavilonu chirurgie

(O93) Město ve městě: plán areálu FNHK

Mapa

Další informace:
Zdroj: <https://bit.ly/3Xki2jN>, <https://bit.ly/4ant7rQ>
Zdroj: <https://bit.ly/3XtuLk9>, <https://bit.ly/4pGmoOf>

AKTIVITY

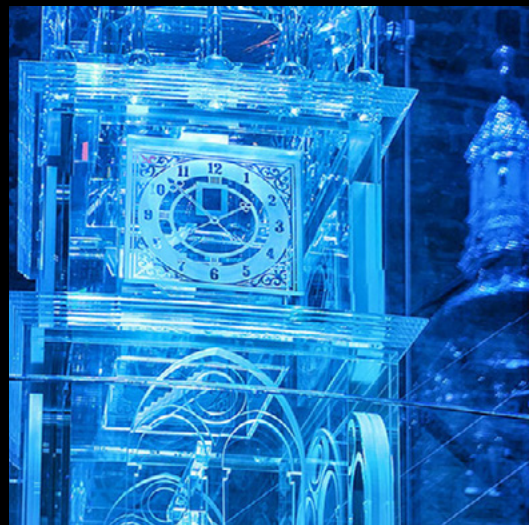
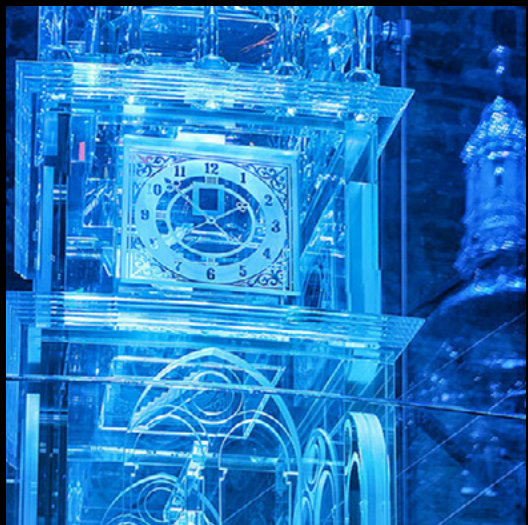
1. Bílá věž

Aktivita 1: Pexeso

Čas: 10 minut

Pomůcky: Pexeso

Žáci si zahrají pexeso s obrázky Bílé věže.

GLE

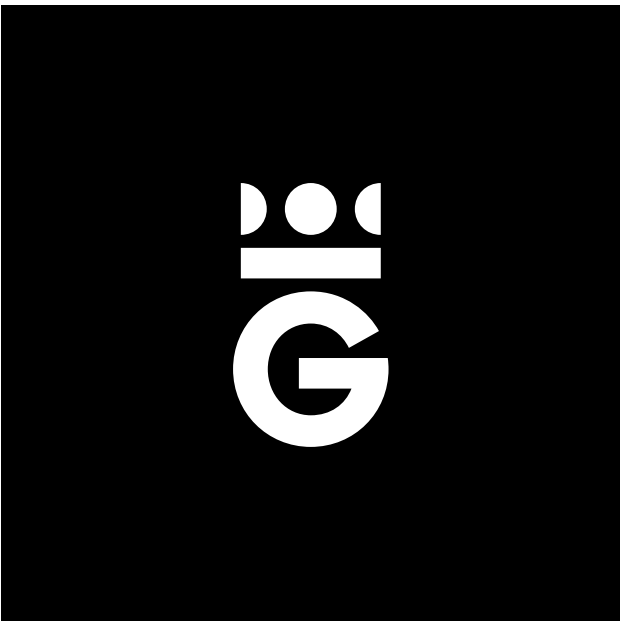
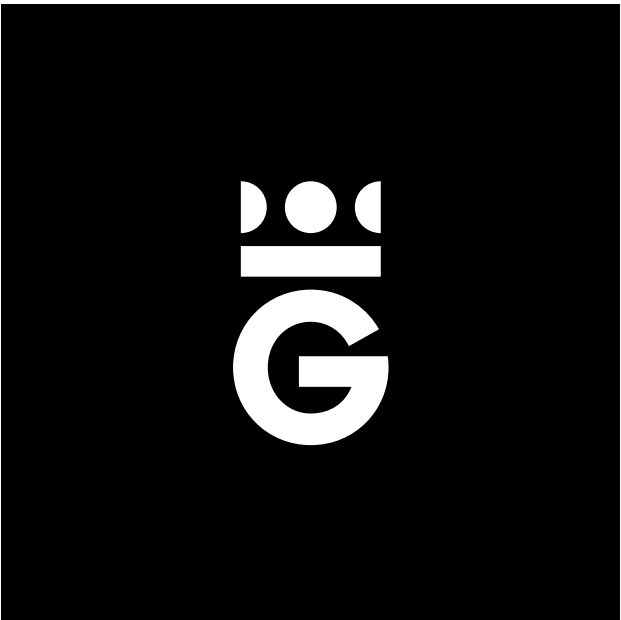
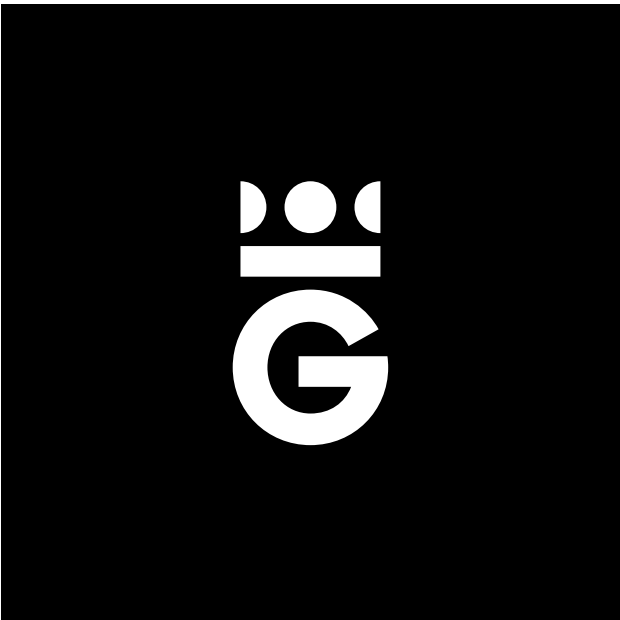
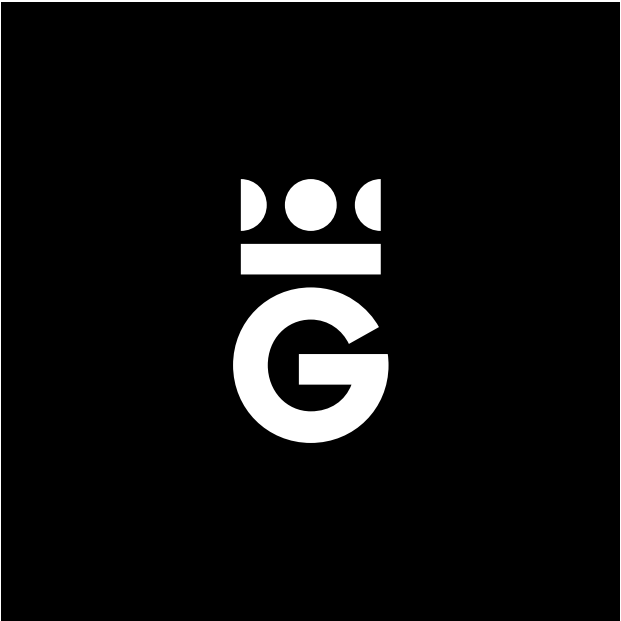
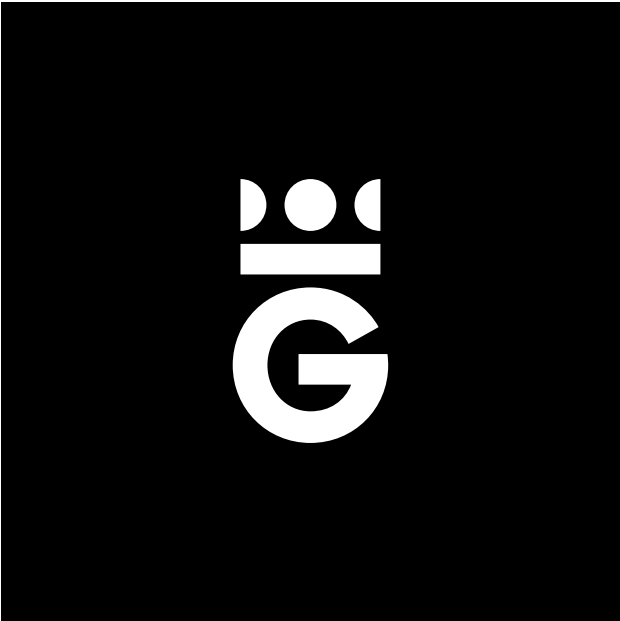
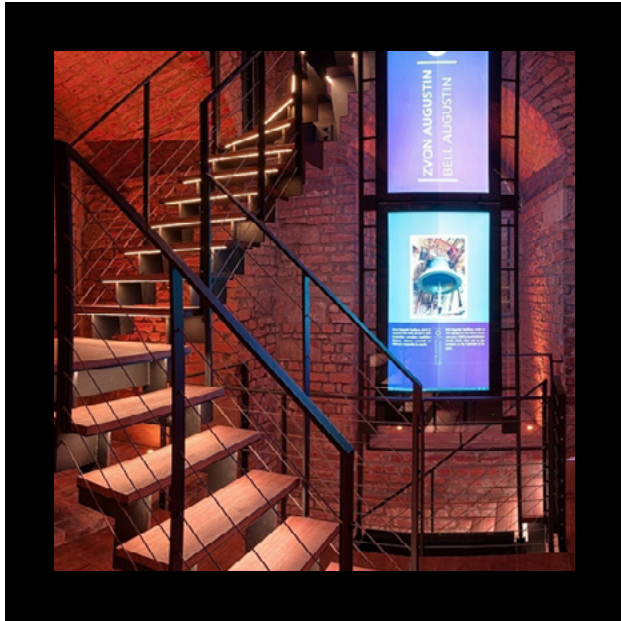
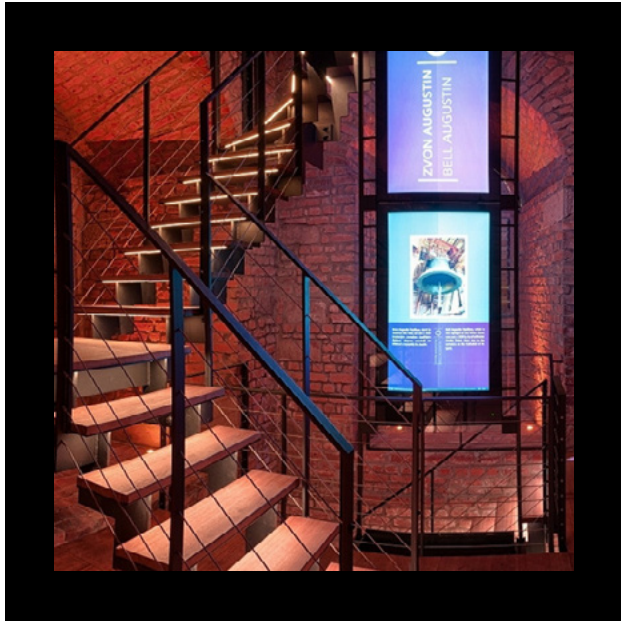
GLE

GLE

GLE

GLE

GLE

GL

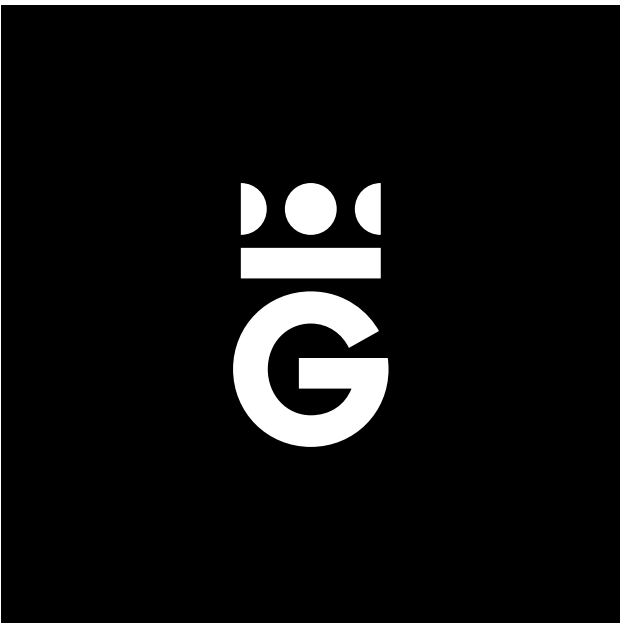
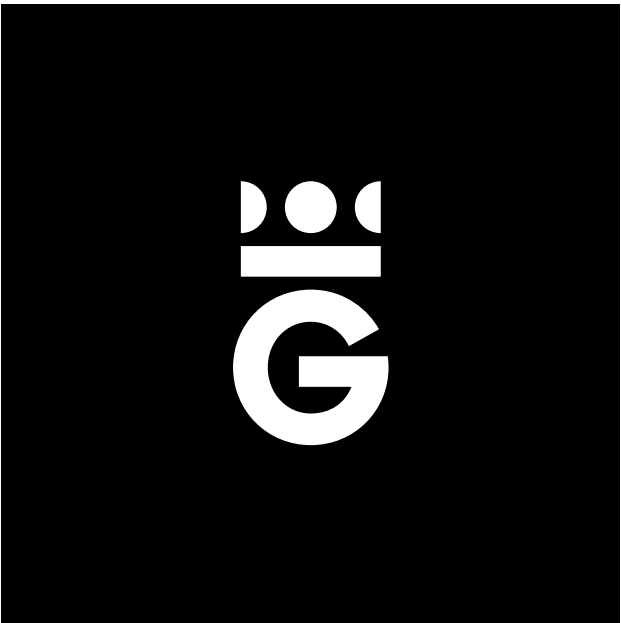
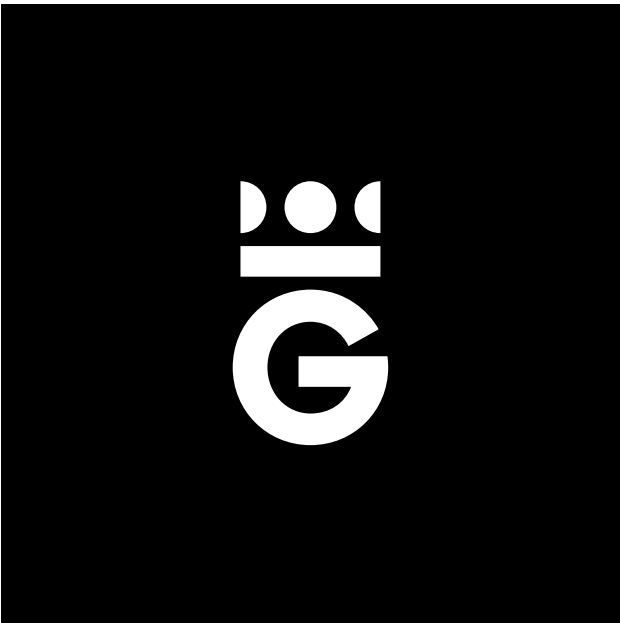
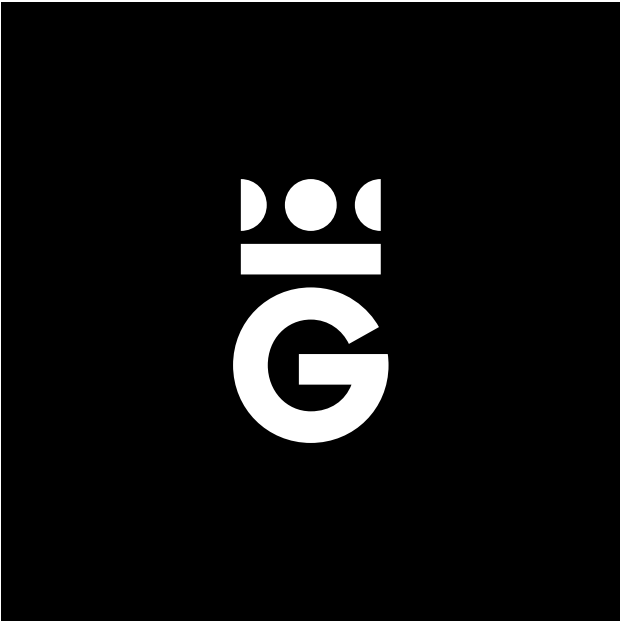
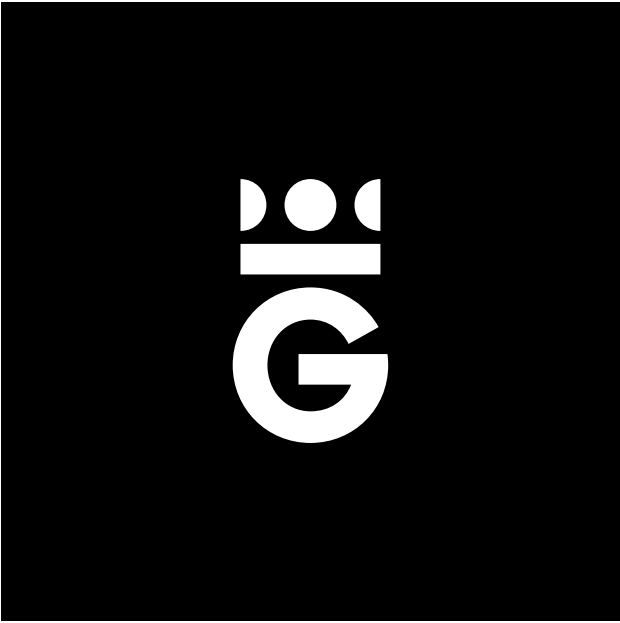
GL

GL

GL

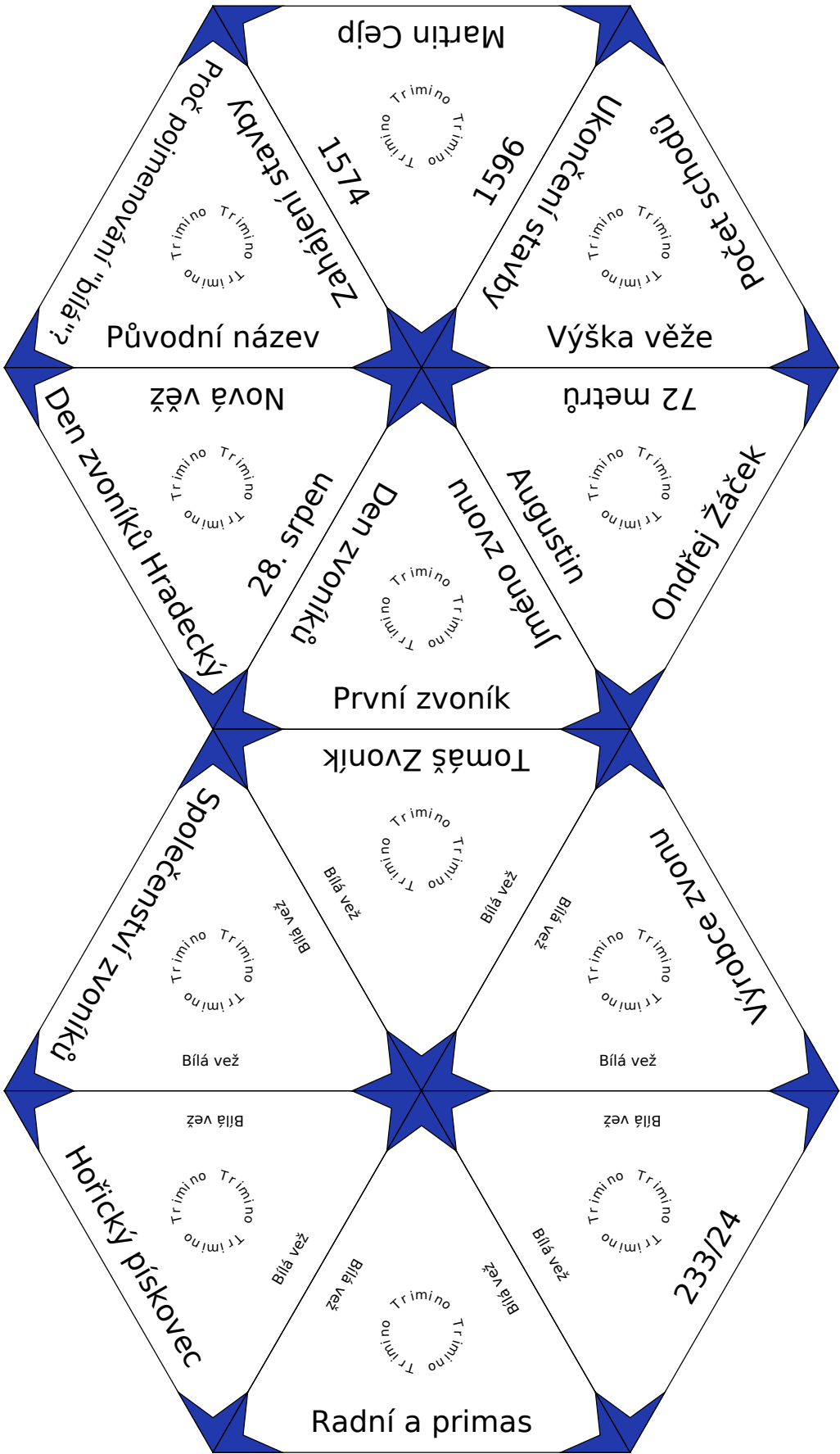
GL

GL

Aktivita 2: Trimino

Čas: 5–10 minut
Pomůcky: Trimino

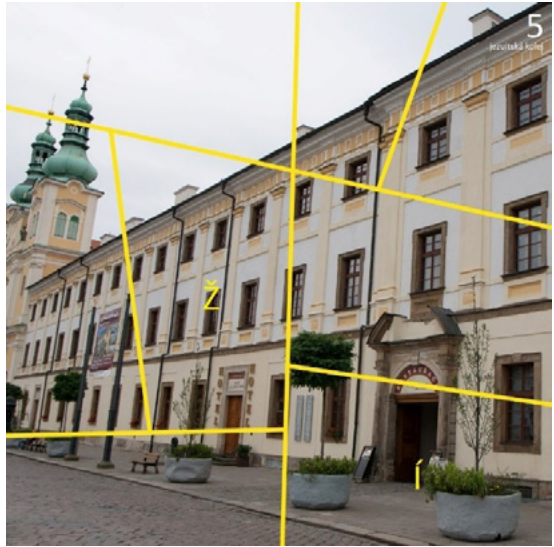
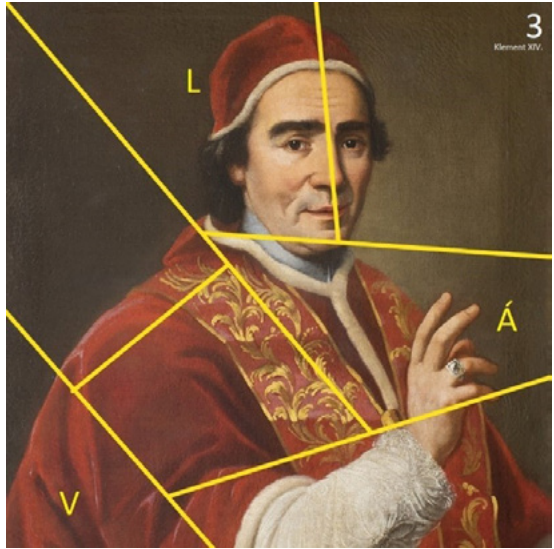
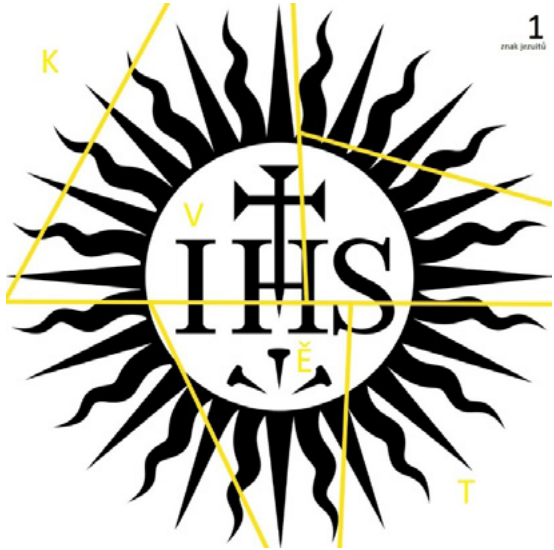

2. Jezuitská kolej

Aktivita 1: Obrázky

Čas: 10 minut
Pomůcky: Kartičky

Žáci složí rozstříhané obrázky a následně je seřadí do správného pořadí (podle čísel v horním rohu). Z písmen obsažených v obrázcích sestaví tajenku (písmena jsou v obrázcích napsána ve správném pořadí).

Tajenka: _ _ _ _ _
(K VĚTŠÍ SLÁVĚ BOŽÍ)

Aktivita 2: Kartyčky a kostka

Čas: 10–15 minut
Pomůcky: Kartyčky, kostka

Učitel přečte žákům zkrácenou verzi textu o jezuitské koleji. Úkolem žáků je zapamatovat si co nejvíce informací. Poté budou házet kostkou. Podle čísla, které padne, jim bude položena otázka s daným číslem. Pokud již otázka zazněla, žáci hází znovu. Aby zvítězili, musí zodpovědět správně alespoň dvě otázky. Lze hrát i ve skupinách proti sobě.

Text:

Myšlenka založení jezuitské koleje v Hradci Králové vznikla ve 20. letech 17. století, kdy jezuité podnikali misijní cesty do Východních Čech. Přestože byla kolej finančně zajištěna, její založení bylo podmíněno souhlasem císaře. Roku 1636 byla rezidence právně založena a o rok později zde vznikla kaple sv. Ignáce a jezuitské gymnázium. V roce 1644 byl položen základní kámen koleje, ale její výstavba se kvůli nedostatku financí a vysokým daním z válek zpozdila. Roku 1646 byla rezidence oficiálně povýšena na kolej. Výstavba koleje začala v roce 1671 a její stavba se protáhla na 40 let. Kolej zůstala v držení jezuitů až do roku 1773, kdy byl zrušen řád Tovaryšstva Ježíšova papežem Klementem XIV. V 19. století bylo v prostorách koleje gymnázium, kde vyučoval Václav Kliment Klicpera a mezi studenty patřili například Josef Kajetán Tyl, Alois Jirásek či Karel Čapek. V roce 1993 převzala církev budovu koleje zpět a dnes nese název „Nové Adalbertinum“.

Kartyčka číslo 1.

Kdy vznikla myšlenka založení jezuitské koleje?	ve 20. letech 17. století
---	---------------------------

Kartyčka číslo 2.

Kdy byl položen základní kámen koleje?	1644
--	------

Kartyčka číslo 3.

V jakém roce začala výstavba koleje?	1671
--------------------------------------	------

Kartyčka číslo 4.

Na kolik let se protáhla stavba koleje?	40 let
---	--------

Kartyčka číslo 5.

Kdo patřil mezi studenty gymnázia? (stačí jedno jméno)	Josef Kajetán Tyl, Alois Jirásek či Karel Čapek
--	---

Kartyčka číslo 6.

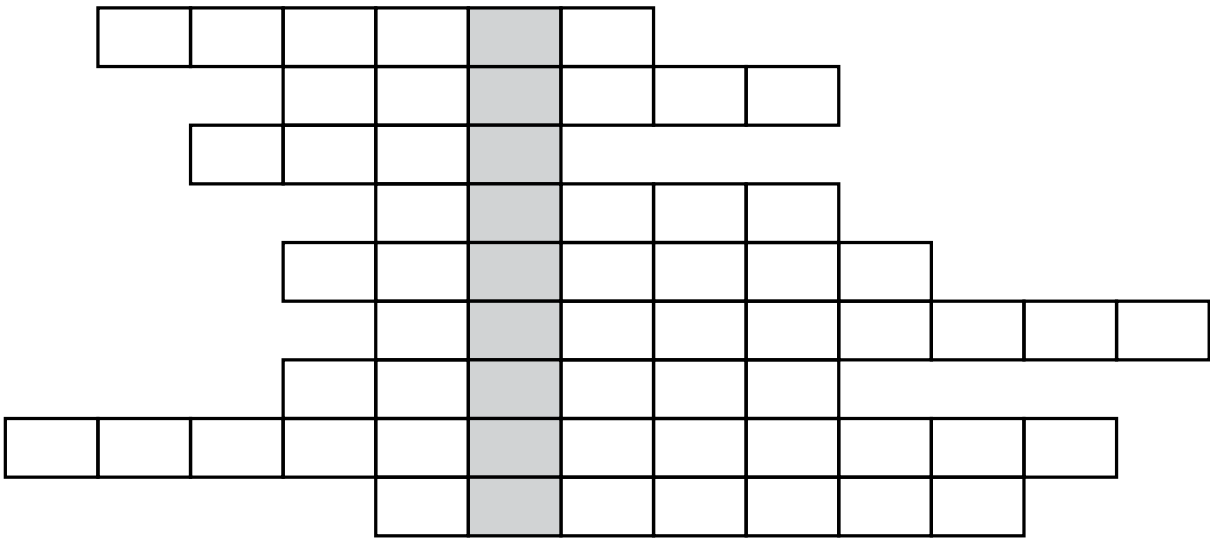
Jaký název dnes nese budova koleje?	Nové Adalbertinum
-------------------------------------	-------------------

3. Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Aktivita 1: Křížovka

Čas: 5 minut
Pomůcky: Křížovka

Žáci jednotlivě vylustí křížovku.

Otázky:

- 1. Jaký architektonický styl převládá na kostele Nanebevzetí Panny Marie?
- 2. V jakém městě stojí kostel Nanebevzetí Panny Marie?
- 3. Kdo vede mši v katolickém kostele?
- 4. Jak se jmenuje žena, které je tento kostel zasvěcen?
- 5. Jak se říká malované výzdobě na skle, která je v oknech kostela?
- 6. Jaký je název koleje, která navazuje na kostel Nanebevzetí Panny Marie?
- 7. Jak se jmenuje druhá významná řeka, která se v Hradci vlévá do Labe?
- 8. Na jakém náměstí se kostel nachází?
- 9. Jaký hudební nástroj s píšťalami hraje často při bohoslužbách?

Tajenka:

Nápověda: „Osoba, jež z vyvýšeného místa předává duchovní a morální poselství shromážděným posluchačům.“

Aktivita 2: Vycházka do kostela

Čas: 20 minut

Pomůcky: Kartičky pro každou skupinu

Žáci se rozdělí do dvojic. Každá dvojice dostane 2 kartičky, na jedné budou informace psané, na druhé kreslené, o objektu, který mají v kostele najít. Indicie na kartičkách mají podobu příběhů svatých, jejich atributů, objektů zobrazených na obrazech či jejich umístění.

1a)

Sázavský klášter založil,
zde na čestném místě stojí.
Berlu svou si drží, že prý
s ďáblem oral se tvrdí.

2a)

Před svou smrtí Ježíš Kristus je upoutáván
na svůj kříž. Obraz je součástí celého
cyklu zobrazující život Ježíše Krista, který
prochází celou hlavní lodí kostela.

1b)

Odkud kněží káže, andělé nahoře bdí,
dole alegorie ctí své cnosti. Jedna naději drží,
druhá láskou je obletována, třetí víru svou
si brání.

3a)

Při vstupu do kostela podívej se vzhůru.
Tam pod andělskou hudbou
Bohorodička se rodí,
anděl klečí u ní.

4a)

Na čestném místě hledí
na nanebevzetí.
To on je ten, kdo do nebe
čestné lidi pouští.

2b)

V kapli sv. Aloise jezulátko stojí.
To hlídané jest poslem Božím,
který ďábla v apokalypse porazí.
Ďábel, antikrist, či drak,
to jako synonymum zní.

3b)

Český světec svržený z Karlova mostu
zde svůj oltář má. Není tu však sám,
další dva světci tu bdí. To kníže náš
český se svou babičkou tu stojí. Kníže v ruce
prapor tímá, orlici na štítu u nohou má.

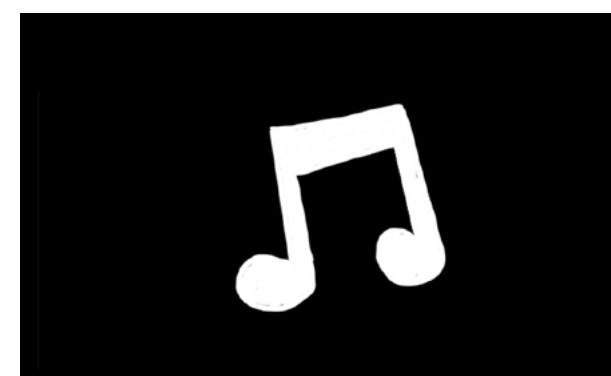
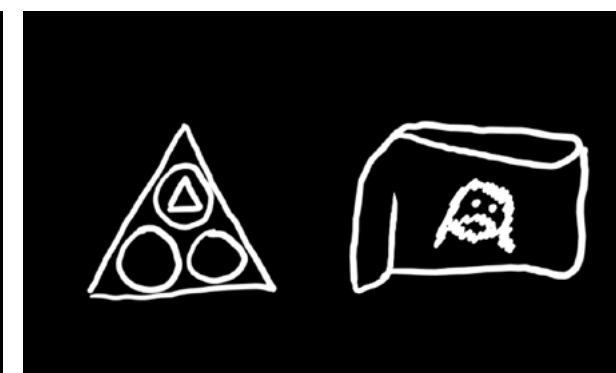
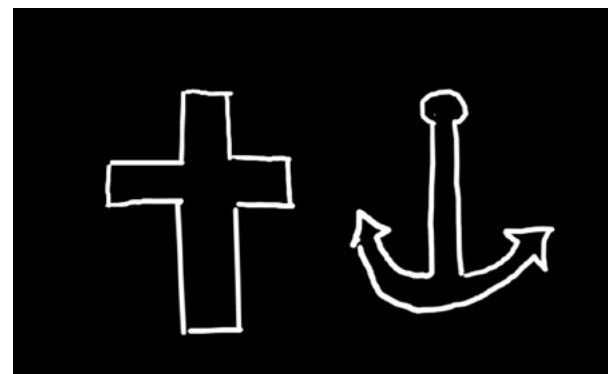
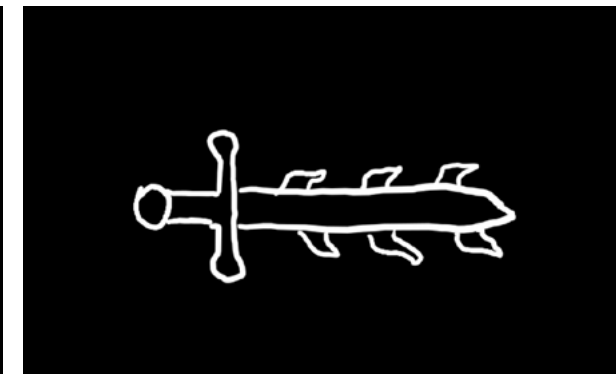
1c)

Ježíš byl za všechny lidi ukřižován,
jeho otisk však zůstává dál uchován.
Smrtka to vidí a rozhoduje
o každém z nás.

2c)

V jedné kapli zázraky se dějí, víra oči
jedné ženě navrátí. Druhá panna v nevěstinci
držená, čistotu svou uchovala.

To nelíbilo se jejím trýznitelům a mučit ji dali,
prsa její uřezali. Třetí žena pro víru svou byla
otcem popravena, té je kaple zasvěcena.

Řešení:

1a) Sv. Prokop

2a) Křížová cesta – snímání z Kříže

1b) kazatelna

3a) Narození Panny Marie

4a) Sv. Petr

2b) Archanděl Michael

3b) Sv. Václav

1c) Kaple sv. Kříže

2c) Kaple sv. Barbory

4. Klicperovo divadlo

Aktivita 1: Divadelní šifra/kartičky

- Cílová skupina:

Počet účastníků:

Cíle aktivity:

Pomůcky:
- Žáci 6. až 8. třídy základních škol (věk cca 11-14 let)

Maximálně 5 žáků ve skupince

Podporovat týmovou spolupráci a komunikaci mezi žáky. Zvýšit znalosti žáků o historii divadelního umění v Hradci Králové. Aktivovat studenty k pohybu a prozkoumání okolí Klicperova divadla.

Otázkové a odpovědní kartičky vytištěné na papíru různých barev. Otázka a odpovědi vždy stejné barvy, počet sad kartiček dle počtu skupin, letní scéna u Klicperova divadla nebo jiné vhodné venkovní prostory, mobilní telefon, časovač.

Průběh: Vyučující rozmístí kartičky s otázkami a odpověďmi v prostoru a stanoví žákům čas na vyhledání a přiřazení. Otázky jsou očíslovány a každá odpověď má vytištěné písmeno z druhé strany karty. Po správném přiřazení žáci z písmen složí odpověď. Pořadí písmen určuje číslo otázky. (výsledné slovo = divadelníci)

→ Po uplynutí stanoveného času (cca 5 minut) dostanou žáci možnost ověřit správnost svých odpovědí pomocí internetu (dobrovolně) a oznámí vyučující/mu výsledné slovo.

Pozn.: Aktivitě předchází výklad učitele/ky resp. vystoupení na venkovní scéně, ve kterém se objeví vyhledávané informace (cca 3 min.).

Vyber řádek, kde jsou uvedena všechna skutečná historická jména, která Klicperovo divadlo v Hradci Králové v průběhu let neslo.	a) Klicperovo divadlo, Divadlo Vítězného února, Krajské oblastní divadlo
b) Viktor Weinhengst	c) František Ulrich
Který architekt byl zodpovědným za návrh stálého kamenného divadlo postaveného v roce 1884?	a) Josef Gočár

OTÁZKA Č.2	I
Vyber řádek, kde jsou uvedena všechna skutečná historická jména, která Klicperovo divadlo v Hradci Králové v průběhu let neslo.	a) Klicperovo divadlo, Divadlo Vítězného února, Krajské oblastní divadlo
OTÁZKA Č.1	R

c) Alois Jirásek	d) Karel Jaromír Erben
a) Josef Kajetán Tyl	b) Václav Kliment Klicpera
b) Hadrián z Římsů	c) Ženský boj
„Když jsem se já, Hadrián z Římsů, usadil v této obci, netušil jsem, kolik podlých duší se skrývá za maskou poctivosti!“ Ze které hry tento úryvek pochází a kdo je jejím autorem?	a) Strakonický dudák
b) Klicperovo divadlo, Národní scéna Hradec Králové, Divadlo Vítězného února	c) Divadlo Vítězného února, Východočeská činohra, Klicperova scéna

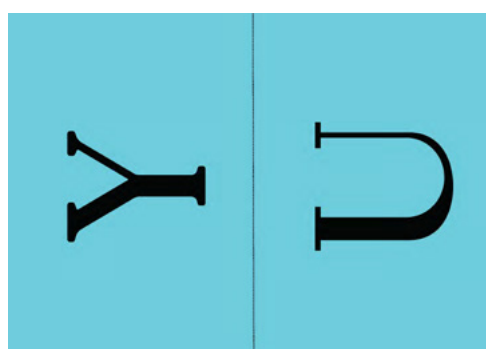
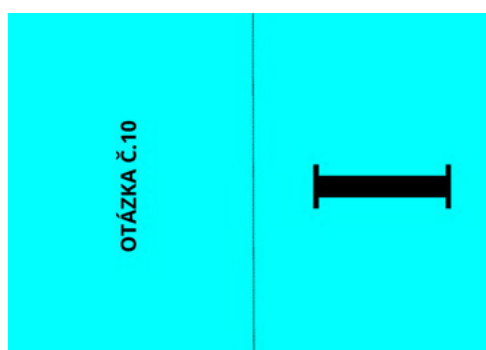
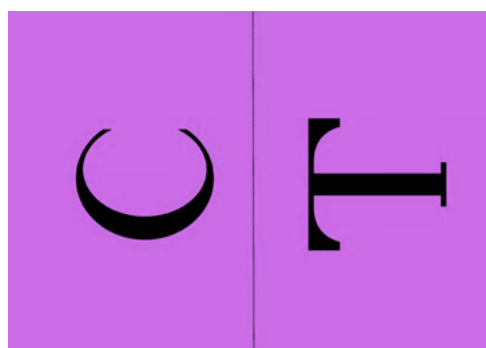
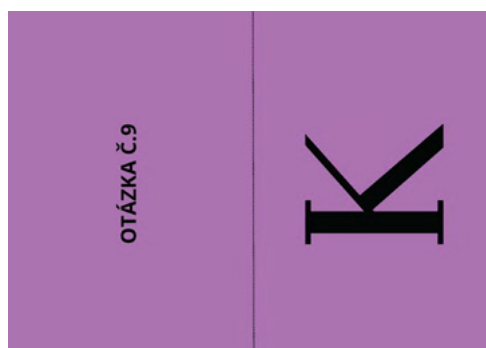
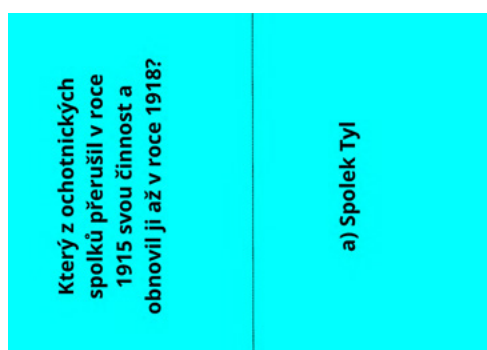
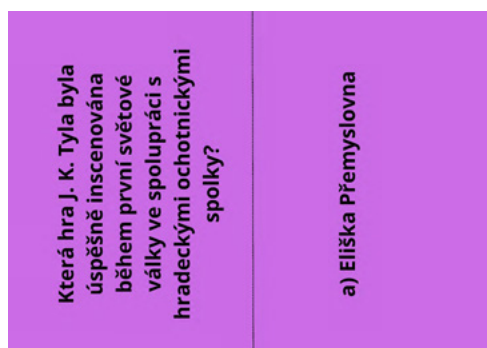
D	B
J	A
V	T
OTÁZKA Č.3	K
E	A

Co se stalo silnou konkurencí pro divadlo v 30. letech 20. století?	a) Televizní vysílání
b) První ředitel divadla	c) Český dramatik a básník
Kdo byl Václav Kliment Klicpera?	a) Architekt divadla
b) Eliška Přemyslovna	c) R.U.R.
Jaké významné divadelní dílo mělo světovou premiéru v divadle v roce 1925?	a) Fidlovačka

OTÁZKA Č.6	M
I	E
OTÁZKA Č.5	A
N	D
OTÁZKA Č.4	S

b) 1891	Kdy došlo k slavnostnímu otevření stálého kamenného divadla v Hradci Králové?	b) R.U.R.	Jaká hra byla prvním představením v nově otevřeném divadle?	b) Film
c) 1900	a) 1885	c) Eliška Přemyslovna	a) Fidlovačka	c) Rádio

E	OTÁZKA Č.8	A	OTÁZKA Č.7	L
O	Í	N	K	N

Aktivita 2: Divadelní plakát

Čas: 45 minut
Pomůcky: velké papíry na plakáty, výtvarné potřeby

Učitel zahájí vyučování motivačními otázkami k tématu (Co všechno si představíte pod slovem „divadlo“? Jaký je účel divadelního plakátu? Znáte nějaké české divadlo? Slyšeli jste o Klicperově divadle?). Následně provede stručný výklad o Klicperově divadle s informacemi: stručný výklad o Klicperově divadle, založení a historie divadla, osoba Václava Klimenta Klicpery, význam divadla dnes a zajímavé inscenace, ukázka divadelních plakátů.

Učitel poté rozdělí žáky do skupin. Každá skupina bude tvořit plakát na jinou inscenaci nebo fiktivní hru inspirovanou Klicperou. Žáci tvoří plakáty na papír, případně digitálně. Instrukce k tvorbě plakátu:

- Název divadelní hry.
- Obrázky/symboly, které vystihují téma hry.
- Datum a místo představení (fiktivní).
- Krátký popis hry nebo slogan.

Každá skupina poté představí svůj plakát a vysvětlí, proč zvolili daný styl a prvky. Učitel provede na závěr reflexi aktivity a shrnutí, proč jsou divadelní plakáty důležité.

Aktivita 3: Divadlo v Hradci Králové očima herců

Čas: 45 minut
Pomůcky: 4 obálky se scénáři (číslo nebo barva), Papír a tužka pro zápis faktů, hodiny nebo časomíra, prostor ve třídě pro hraní scénky

Učitel žáky nejprve rozdělí do čtyř skupin po 5–6 žácích (podle počtu žáků). Každá skupina si vylosuje jedno z připravených divadelních mini-představení.

Následuje práce ve skupinách (cca 10 minut). Přečtou scénář, rozdělí si role, vymyslí, kde se scénka odehraje (např. před divadlem, doma, v šatně, u piva...), nacvičí průběh scénky s důrazem na živost, výraz a tempo. Zvláštní rolí ve skupině je tzv. „Český specialista“, který zapisuje klíčová fakta o divadle / Klicperovi) - jedná se o 6. člena skupiny. Tato role je dobrovolná, fakta může zapisovat kdokoliv. Následuje předvádění scénky shrnutí informací (16-40 minuta) . Žáci si mohou po scénkách provést stručný zápis (nespisovnost některých scén je záměrná).

Scénáře:

ÚRYVEK ČÍSLO 1

- Osoba 1:** Přemýšleli jste někdy o tom, jak by měl vypadat nový sál? Říkal jsem si něco velkolepého, ale zároveň bezpečného.
- Osoba 2:** Opravdu, stávající sál už nám nevyhovuje. Je čas na změnu. Měli bychom postavit trvalé, kamenné divadlo!
- Osoba 3:** To je skvělý nápad! Kamenné divadlo by bylo ideálním řešením. Musíme vymyslet, jak to udělat s rozpočtem. A kdo vlastně bude architekt?
- Osoba 4:** Mluvil jsem s několika architekty. Viktor Weinhengst má skvělé reference. Co myslíte, měli bychom ho zvážit?
- Osoba 5:** Viktor Weinhengst, ano, to by mohl být náš muž. A co ten finanční rozpočet? To je dobrá otázka.
- Osoba 1:** Snažíme se udržet to na 80 tisících. Původně se mluvilo o 100 tisících, ale to by bylo příliš.
- Osoba 2:** 80 tisíc zlatých, to by mělo stačit na solidní začátek. A kdy plánujeme otevření?
- Osoba 3:** Co říkáte na 30. září 1885? To by byl ideální termín.
- Osoba 4:** Ne, 30. září máme už jiné akce, a bylo by to moc pozdě. Co třeba 24. března 1885?
- Osoba 5:** Skvělý návrh, 24. března, to bude den, kdy otevřeme divadlo!

- Osoba 1:** A co představení? Měli bychom uvést něco, co osloví všechny, něco s historickým významem pro nás a pro město.
- Osoba 2:** Co takhle Eliška Přemyslovna od Klicpery? To by bylo symbolické a originální.
- Osoba 3:** Eliška Přemyslovna, skvělý nápad. To představení dokonale odráží naši kulturu a historii.
- Osoba 4:** Takže máme architekta, rozpočet, datum a otevírací představení. Viktor, 80 tisíc, 24. března 1885, Eliška Přemyslovna. Jsem nadšený, jak to všechno půjde dohromady!
- Osoba 5:** A nezapomeňme na bezpečnost, ať je všechno v pořádku.
- Osoba 1:** Souhlasím, bezpečnost především. A poté můžeme slavit, jak si zasloužíme.

2. SCÉNA

- Osoba 1:** Vzpomínáte, jak jsme během války pořádali představení, i když byla těžká doba?
- Osoba 2:** No jasně. Každé představení mělo smysl. Výtěžek šel na pomoc – vdovy, sirotci, ranění... Nehráli jsme pro slávu.
- Osoba 3:** Hlavně jsme se zaměřili na činohry. Spolek Tyl sice v roce 1915 přerušil činnost, ale my jsme hráli dál.
- Osoba 4:** Pamatuju si, jakou radost tehdy udělala Fidlovačka. To byla naše nejsilnější inscenace.
- Osoba 5:** A nezůstalo jen u hraní. Během války jsme přidali nové prostory – skladiště, místo na kulisy a rekvizity.
- Osoba 1:** Po válce to jen rozkvetlo. První republika nám dávala podporu, ať už stát nebo samospráva.
- Osoba 2:** To byla doba! A nezapomeňme na tu světovou premiéru R.U.R. v lednu 1925. Čapek! To zvedlo prestiž všemu, co jsme dělali.
- Osoba 3:** Jenže pak přišla třicátá léta... a s nimi film. Lidi raději sedí v kině než v hledišti.
- Osoba 4:** I tak jsme se drželi. Někdy jsme byli i lepší než ti z Východočeského divadla. A to už něco znamená.
- Osoba 5:** Za druhé světové války jsme měli omezení, ale lidi potřebovali zapomenout. Divadlo bylo útočiště.
- Osoba 1:** Pamatujete cyklus Po cestách českého divadla? Čtrnáct her, 1941 až 42. To byla od nás odvaha.
- Osoba 2:** A pak ta úleva po válce. Znovu jsme otevřeli Klicperovo divadlo – slavnostně, 16. července 1945.
- Osoba 3:** Ale brzy potom to začalo skřípat. Ochotníci a profesionálové, každý chtěl prostor. Spory o budovu... to nebyly příjemné časy.
- Osoba 4:** Všechno vyvrcholilo v roce 1949. Krajské oblastní divadlo si budovu přivlastnilo a to pro nás znamenalo konečnou. Ach jo!
- Osoba 5:** První představení nového souboru – 14. září 1949. tsss. A pak už to šlo rychle. Staré spolky pomalu mizely.
- Osoba 1:** Zůstaly jen vzpomínky. Ale víte co? My jsme ten základ položili.
- Všichni:** Přesně!!!

3. SCÉNA

- Osoba 2:** Hele, vzpomínáte, jak to začalo být úplně jiný? Jak jsme najednou místo kulis tahali lampy z půdy a koberec z kabinetu?
- Osoba 3:** Jo... sedmdesátky, osmdesátky. Studio Beseda. To byla jiná liga. Malý scény, komorní atmosféra... všechno bylo blíž. I diváci.
- Osoba 4:** Pamatuju, jak jsme hráli vzadu v tom malém sále. Diváci skoro mezi náma, seděli na židlích, co vrzaly při každým pohybu.
- Osoba 5:** A Divadlo Drak! Bez něj by to nebylo ono. Loutky, poezie, podivný ticho... a přitom to šlo pod kůži víc než cokoliv.

- Osoba 1:** To byla doba hledání. Už ne jen kulisy a role. Hledali jsme atmosféru, otázky, sdílení. Skoro víc než příběh.
- Osoba 4:** Potom v roce '96 přišlo V podkroví. Intimní, menší scéna – ale co se tam všechno dalo! Byli jsme blízko divákům, skoro jako doma.
- Osoba 5:** A ještě předtím – 1995 – to byl velkej rok. Začal festival Divadlo evropských regionů. Najednou k nám jezdili herci z celé republiky i ze zahraničí.
- Osoba 1:** To jsme najednou měli pocit, že jsme zase součástí něčeho většího. Že naše divadlo není jen nějaký místní sál.
- Osoba 2:** A ty názvy... ty byly jak počasí. Každou chvíli něco jinýho. V roce '49 – Krajské oblastní divadlo Hradec Králové.
- Osoba 3:** Od '61 do '68 jsme byli Divadlo Vítězného února. Zní to jako název vojenský přehlídky, co?
- Osoba 4:** Pak na chvilku zpátky k původnímu – Klicperovo divadlo. Ale jen na dva roky, to si člověk sotva stačil zvyknout.
- Osoba 5:** Od '71 až do roku '90 zase Divadlo Vítězného února. Dlouhej návrat, než se to vrátilo tam, kam to patří.
- Osoba 1:** Od roku 1990 jsme zase oficiálně Klicperovo divadlo. A tak to má být. Konečně název, co má kořeny, smysl a úctu.
- Osoba 2:** Změnilo se toho hodně. Spory, přejmenování, nové scény... Ale víš co?
- Osoba 1:** Pořád jsme hráli.
- Osoba 2:** A pořád hrajeme.
- Osoba 3:** Dokud bude pro koho...
- Osoba 4:** ...a dokud budeme mít co říct...
- Osoba 5:** ...tak tohle divadlo nikdy nezmizí.

POSLEDNÍ SCÉNA

- Osoba 1:** Hele, já jsem úplně v háji. Ten test dneska nedám. Klicpera... já vím tak maximálně, že to není značka kafe.
- Osoba 2:** Jo, fakt. A víc nevím ani „řuk“. Ale hele – pojdte si to říct nějak dohromady, třeba to dáme.
- Osoba 3:** No tak... jmenoval se Václav Kliment Klicpera, to víme.
- Osoba 4:** Jo, jo! A byl to dramatik, spisovatel... a myslím i básník?
- Osoba 5:** A narodil se v tom... v Chlumci nad... Sedlinou?
- Osoba 2:** Ne, ne. Chlumci nad Cidlinou. Ale skoro!
- Osoba 1:** To bylo v roce... počkej, 1792! To si pamatuju, protože jsem to napsal na lavici.
- Osoba 3:** Měl dva bráchy – Frantu a Karla. Ale rodiče neměli dost peněz, tak ho nemohli poslat studovat jako je.
- Osoba 4:** Tak ho šoupli na krejčího, po tátovi. Ale toho to strašně nebavilo.
- Osoba 5:** Tak šel k řezníkovi! Jako že to bude lepší? No úplně nevím, ale asi mu to taky nesedlo.
- Osoba 1:** A pak – když brácha Karel umřel – tak šel s tím druhým, Frantou, do Prahy na studia.
- Osoba 2:** Prvně filozofie, pak medicína, ale tam vydržel jen dva roky.
- Osoba 3:** Nakonec přešel na humanitní studia. A to dokončil v roce 1819. Jo?
- Osoba 4:** Jo, jo! A hned ten rok začal učit na gymnáziu v Hradci. A to je přesně ten moment, kdy se to celý rozjelo.
- Osoba 5:** Začal se věnovat češtině, literatuře a hlavně divadlu! A jeho žáci byli fakt jména – Tyl a Erben!

- Osoba 1:** Hele, on napsal 57 her! To je hustý. Já nenapíšu ani 57 znaků do eseje bez bolesti.
- Osoba 2:** Proto máme dneska Klicperovo divadlo. Prostě po něm. Uznání, respekt a tak.
- Osoba 3:** Takže shrnutí: narozen 1792, Chlumec nad Cidlinou, dvě řemesla – krejčí a řezník, pak studia v Praze, pak učitel v Hradci, slavní žáci a 57 her.
- Osoba 4:** Jo, a že byl král českýho divadla. I když mohl být král uzenin.
- Osoba 5:** (zvedne prst) A všechno to víme. Teď už jen doufat, že to ví i náš učitel.

(Zazvoní. Všichni zhluboka vydechnou a zvedají se.)

- Osoba 1:** No... tak buď test... nebo ochotnický soubor.
- Všichni:** Divadlo Zoufalé Přestávky!

(Odejdou směrem ke třídě. Jeden si v chůzi opakuje „1792, 1792, 1792...“)

5. Katedrála sv. Ducha

Aktivita 1: Svatováclavský chorál

Čas: 10 minut

Pomůcky: pracovní list

Svatováclavský chorál je duchovní česká píseň, která vznikla již kolem 12. století. Část slov však stářím vybledla a nevíme, co se v této písni zpívá. Pomocí nápověd doplní žáci chybějící slova v textu a poté si správnost zkontrolují poslechem (<https://bit.ly/48g5sYZ>).

Cíl aktivity:

- Seznámení s nejznámější českou křesťanskou písničkou.
- Opakování vědomostí z historie.
- Opakování/seznámení se českými svěťci a patrony České republiky.
- Opakování/seznámení se s církevními základními znalostmi.

SVATOVÁCLAVSKÝ CHORÁL

Sva-tý 1 _____, vé-vo-do če-ské ze-mě, 2 _____ náš,

pros za nás 3 _____, sva-té-ho 4 _____! Kři-ste, elei-son.

Ty jsi dě-díc če-ské ze-mě, roz-po-meň se na své plé-mě,

nedej zahynouti nám ni budoucím, svatý 5 _____! Kři-ste, eleison.

Pomoci my tvé žádáme, smiluj se nad námi, utěš 6 _____, zažeh vše

7 _____, svatý 8 _____! Kři-ste, eleison.

Nebeské jest dvorstvo krásné, blaze tomu, kdo tam dojde, v život věčný, oheň jasný svatého

9 _____. Kři-ste, eleison.

10 _____, 11 _____ žádoucí, tys 12 _____

všemohoucí, prosíš za nás, za křesťany, svého 13 _____, Hospodina! Kři-ste, eleison.

14 _____ svatí, nebeští, račte nás k sobě přivést, tam, kde chvála

nepřestává věčného 15 _____. Kři-ste, eleison.

Všichni 16 _____, za nás proste, zahynouti nám nedejte, svatý

17 _____, svatý Norberte, svatý 18 _____, svatý

Prokope, svatý 19 _____, svatý

20 _____, svatá

21 _____, svatá Anežko, svatý 22 _____!

Kři-ste, eleison.

23 _____ Otcí chválu vzdějme, svatým 24 _____ se

žehnějme: Ve jménu 25 _____ i 26 _____ jeho i

27 _____ svatého. Kři-ste, eleison.

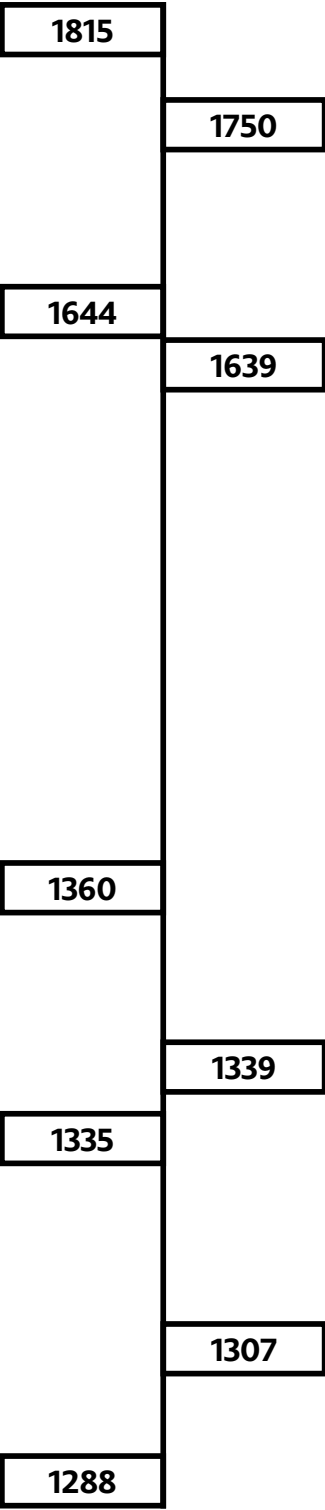
1. Tento svatý má stejné jméno jako syn Karla IV., který po něm nastoupil na trůn
2. Titul panovníka, který na českém území bylo před vznikem království
3. Stvořitel světa podle křesťanů
4. Je mu zasvěcená katedrála v Hradci Králové
5. Tento svatý má stejné jméno jako poslední prezident Československé republiky a první České republiky
6. Opak veselý v množném čísle
7. Opak dobra v tvaru přídavného jména
8. Jméno, kterému se domácky říká Věna
9. Svatá Trojice – Ježíš, Bůh a _____
10. Ježíšova matka
11. Drahomíra byla _____ sv. Václava

- 12. Manželka krále je _____
- 13. Král Zikmund byl _____ Karla IV.
- 14. Barokní _____ (většinou okřídlená stvoření) – ne zdobnělína, v množném čísle
- 15. Stvořitel světa podle křesťanů
- 16. Sv. Klára – co vyjadřuje zkratka sv.? – množné číslo
- 17. Katedrála sv. _____, Václava a Vojtěcha – v Praze
- 18. Toto jméno je stejné, jako českého panovníka s přezdívkou „liška ryšavá“
- 19. Český biskup z rodu Slavníkovců
- 20. Svatý, který byl shoden z Karlova mostu do Vltavy
- 21. Svatá, babička sv. Václava, která byla uškrcena
- 22. Slaví svátek 28. září
- 23. Otec Ježíše je _____ (není myšlen Josef – to je pěstoun) – 3. pád
- 24. Ježíš byl ukřižován na _____ – 7. pád
- 25. Boleslav I. byl _____ Boleslava II.
- 26. Karel IV. byl _____ Jana Lucemburského
- 27. Svatá Trojice – Ježíš, Bůh a _____

Aktivita 2: Časová osa

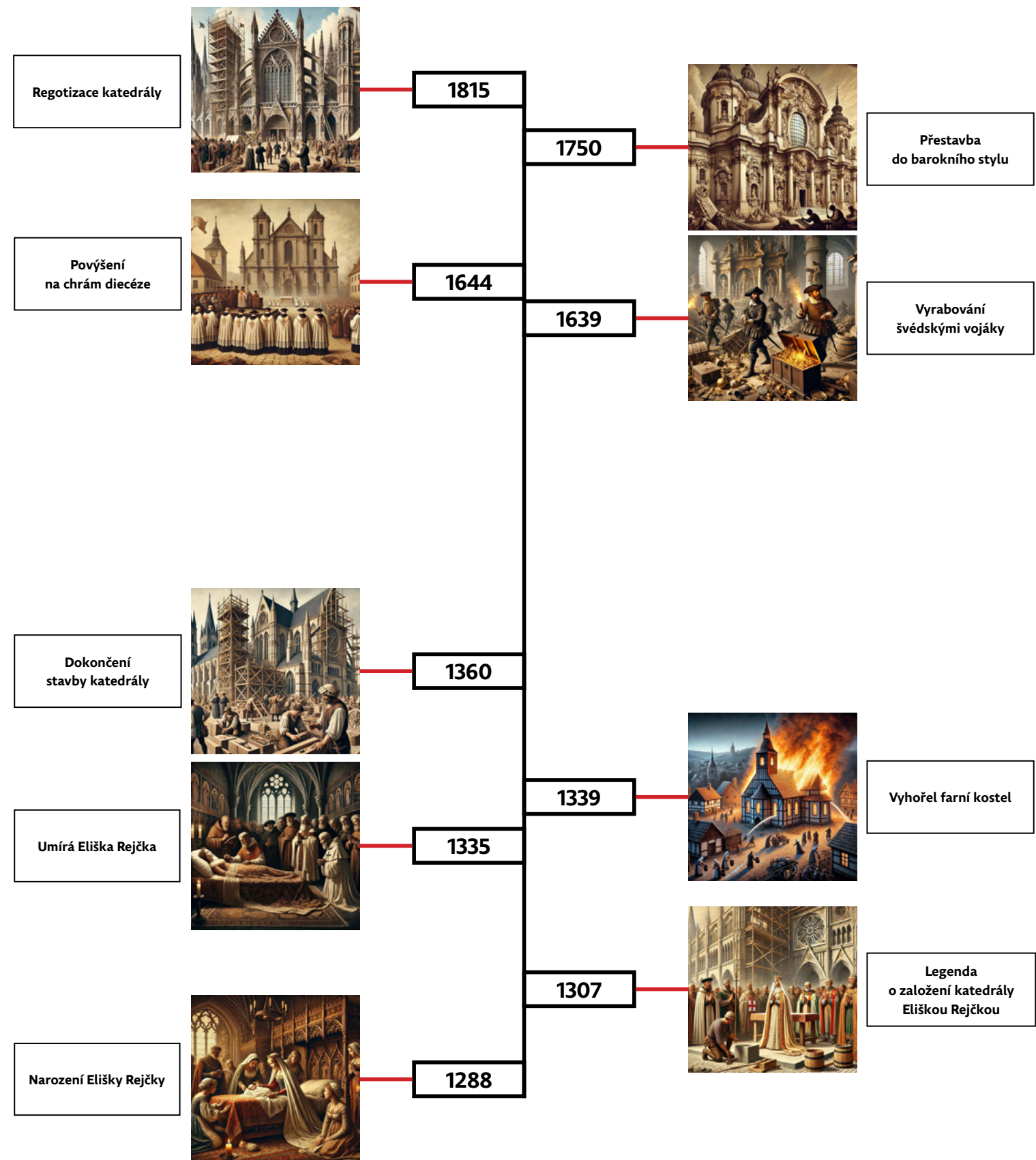
Čas: 10 minut
Pomůcky: časové osy, kartičky, lepicí guma

Žáci dostanou prázdnou časovou osu s vyznačenými daty (velikost A3). V první části k datům přiřadí události (kartičky s názvem události). Vyučující zkontroluje správnost, případně poradí a navede žáky ke správnému řešení. Ve druhé části žáci k událostem přiřadí obrázek zachycující danou situaci. Opět s vyučujícím zkontrolují správnost. Návrh: události a obrázky událostí by se na osu "lepily" lepicí gumou, nebo pomocí suchého zipu (malých koleček). Osa má žáky přimět zamyslet se nad chronologickým postupem daných událostí. Nejde o to, aby si žáci konkrétní data zapamatovali. Jde spíše o uvědomění si chronologického postupu událostí.

Řešení:

Aktivita 3: Pyramida

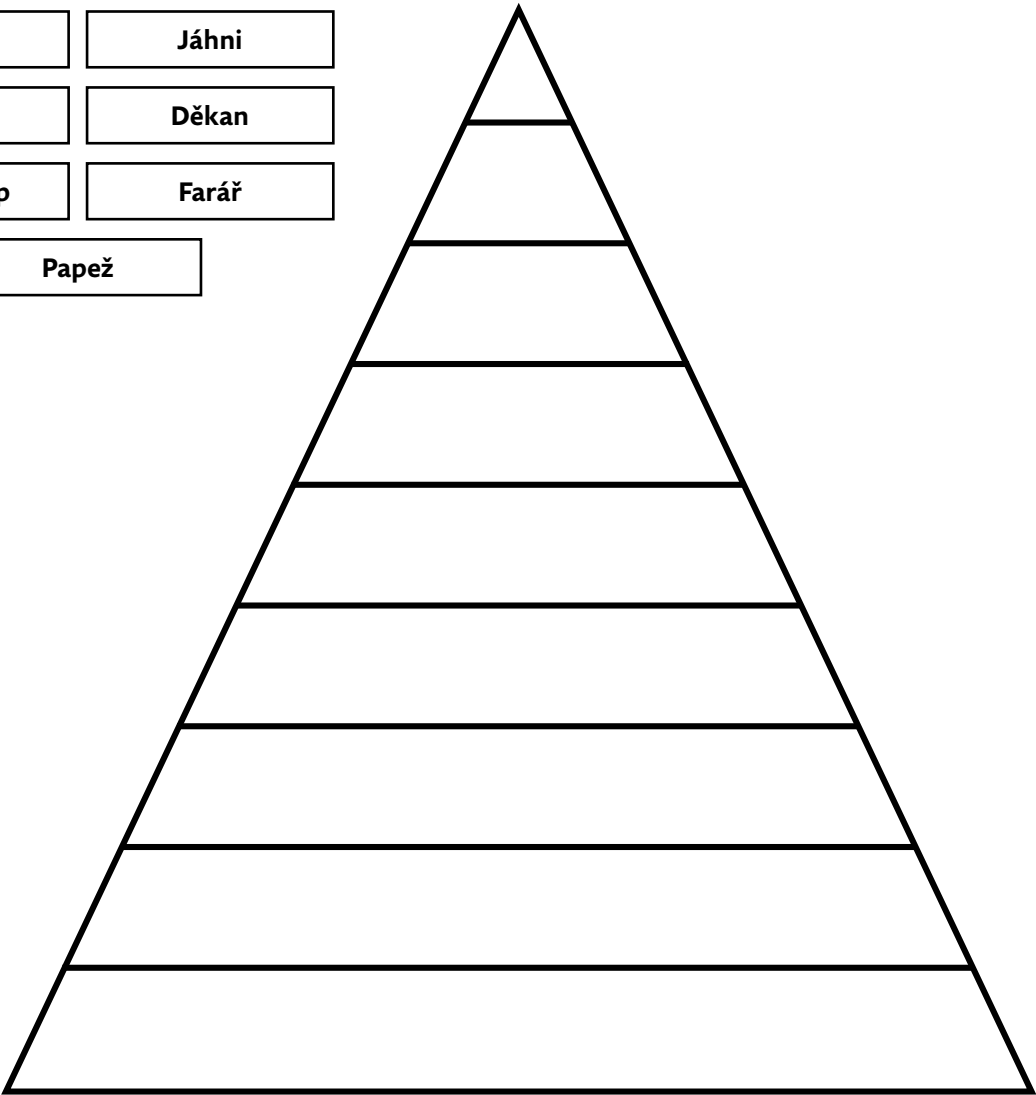
Čas: 5 minut
Pomůcky: Pyramida

Žáci dostanou prázdnou pyramidu, do které přiřadí církevní představitele. Na závěr proběhne kontrola správného řešení s učitelem.

Sestavte představitele církve dle hodností

Na vrchu pyramidy je nejvyšší postavený. Jedná se o křesťanskou víru.

Kardinál	Biskup
Ježíš	Jáhni
Laici	Děkan
Arcibiskup	Farář
Papež	

Řešení:

- 1. Ježíš
- 2. Papež
- 3. Kardinál
- 4. Arcibiskup
- 5. Biskup
- 6. Děkan
- 7. Farář
- 8. Jáhni
- 9. Laici

6. Mariánský sloup

Aktivita 1: Sochy světců (hra v terénu)

Čas: 20 minut
Pomůcky: Pracovní listy se spojovačkou a tajenkou

Žáci můžou pracovat sami nebo ve skupinách. Dostanou pracovní list, který obsahuje dvě části:

Na pravé straně jsou popisy jednotlivých soch světců – tedy atributy, podle kterých je poznají. Na levé straně jsou jména všech devíti světců, kteří se na Mariánském sloupu v Hradci Králové nacházejí. Kromě toho je napravo od jména modrou barvou napsáno u každého jména světce číslo sochy, což by mělo při hledání žákům výrazně pomoci. Úkolem žáků je pozorovat jednotlivé sochy a správně přiřadit popis k odpovídajícímu světci. Pomáhat jim při tom bude samotný sloup, kolem kterého se mohou volně pohybovat. Pod každou sochou je umístěné jedno číslo od 1 do 9. Jakmile žáci správně přiřadí světce k popisu, podívají se na jeho číslo. U každého čísla je také uvedeno, které písmeno ze jména daného světce mají zapsat do tajenky. Když žáci všech devět písmen doplní, získají tajné slovo.

Žáci budou pracovat s pracovním listem, který obsahuje dvě části:

- Na pravé straně jsou **popisy jednotlivých soch světců** – tedy podle čeho je poznají.
- Na levé straně jsou **jména všech devíti světců**, kteří se na Mariánském sloupu v Hradci Králové nacházejí. Kromě toho je napravo od jména modrou barvou napsáno u každého jména světce číslo sochy, což by mělo při hledání žákům výrazně pomoci.

Úkol:

Úkolem žáků je prohlédnout si zblízka **Mariánský sloup na Velkém náměstí**, pozorovat jednotlivé sochy a **správně přiřadit popis k odpovídajícímu světci**. Pomáhat jim při tom bude samotný sloup, kolem kterého se mohou volně pohybovat.

Tajenka:

Pod každou sochou je umístěné jedno **číslo od 1 do 9**. Jakmile žáci správně přiřadí světce k popisu, podívají se na **jeho číslo**.

U každého čísla je také uvedeno, **které písmeno ze jména daného světce** mají zapsat do tajenky. Když žáci všech devět písmen doplní, získají **tajné slovo**.

Číslování soch:

- 1. Panna Marie
- 2. Sv. Jáchym
- 3. Sv. Karel
- 4. Sv. Jan Nepomucký
- 5. Sv. Josef
- 6. Sv. Václav
- 7. Sv. Vavřinec
- 8. Sv. Šebestián
- 9. Sv. Anna

Pospojujte světce s odpovídajícími popisky:

① Panna Marie	Starší muž s holí v ruce.
⑨ Sv. Anna	Mladý muž, který je přivázaný ke kmeni stromu a v těle má zapíchané šípky.
② Sv. Jáchym	V levé ruce drží rošt a v pravé palmový list.
④ Sv. Jan Nepomucký	V ruce drží knihu.
⑤ Sv. Josef	Kardinál, který v levé ruce drží kříž a v pravé knihu.
③ Sv. Karel Boromejský	V levé ruce drží prapor a v pravé štít.
⑧ Sv. Šebestián	Starší muž, který má v jedné ruce květ lilii a v druhé ruce Ježíška.
⑥ Sv. Václav	V rukou drží kříž s ukřižovaným Kristem. Kolem hlavy má svatozář s pěti hvězdami.
⑦ Sv. Vavřinec	Kolem hlavy má svatozář, která se skládá z dvanácti šesticípých zlatých hvězd.

Výřešte tajenku (při vyplňování tajenky a odpočítávání písmen vynechávejte Sv.):

Číslo pod sochou světce	1	2		3	4	5	6	7	8	9
Jedno písmeno ze jména světce (při počítání vynechávejte Sv.).			M			U				

Výsledné slovo z tajenky je přízvisko Panny Marie a v překladu znamená neposkvrněná.

Vzorové řešení

Pospojujte světce s odpovídajícími popisky:

The diagram shows the following correct matches:

- Panna Marie (1) to Starší muž s holí v ruce.
- Sv. Anna (9) to Mladý muž, který je přivázaný ke kmeni stromu a v těle má zapíchané šípky.
- Sv. Jáchym (2) to V levé ruce drží rošt a v pravé palmový list.
- Sv. Jan Nepomucký (4) to V ruce drží knihu.
- Sv. Josef (5) to Kardinál, který v levé ruce drží kříž a v pravé knihu.
- Sv. Karel Boromejský (3) to V levé ruce drží prapor a v pravé štít.
- Sv. Šebestián (8) to Starší muž, který má v jedné ruce květ lilii a v druhé ruce Ježíška.
- Sv. Václav (6) to V rukou drží kříž s ukřižovaným Kristem. Kolem hlavy má svatozář s pěti hvězdami.
- Sv. Vavřinec (7) to Kolem hlavy má svatozář, která se skládá z dvanácti šesticípých zlatých hvězd.

Výřešte tajenku (při vyplňování tajenky a odpočítávání písmen vynechávejte Sv.):

Číslo pod sochou světce	1	2		3	4	5	6	7	8	9
Jedno písmeno ze jména světce (při počítání vynechávejte Sv.).	I	M	M	A	C	U	L	A	T	A

Výsledné slovo z tajenky je přízvisko Panny Marie a v překladu znamená neposkvrněná.

Kartičky s čísly, které budou umístěné pod jednotlivými sochami.

1

Zapište 9. písmeno ze jména do tajenky.

2

Zapište 5. písmeno ze jména do tajenky (Sv. nepočítejte).

3

Zapište 2. písmeno ze jména do tajenky (Sv. nepočítejte).

4

Zapište 10. písmeno ze jména do tajenky (Sv. nepočítejte).

5

Písmeno již je v tabulce.

6

Zapište 4. písmeno ze jména do tajenky (Sv. nepočítejte).

7

Zapište 2. písmeno ze jména do tajenky (Sv. nepočítejte).

8

Zapište 6. písmeno ze jména do tajenky (Sv. nepočítejte).

9

Zapište 1. písmeno ze jména do tajenky (Sv. nepočítejte).

Aktivita 2: Morové karty

Čas: 10 minut
Pomůcky: Morové karty

Tato aktivita simuluje souboj mezi „morem“ a žákem. Mor (učitel nebo jiný žák) má připraveno 12 karet s otázkami a žák má 12 karet s odpověďmi. „Mor“ postupně vykládá karty s otázkami. Žák se snaží vybrat ze svých karet správnou odpověď a přiložit ji k otázce. Pokud žák odpoví správně, pak „mor“ vykládá další kartu, tak dlouho, dokud nejsou zodpovězené všechny. Pokud ale žák odpoví špatně, hra se resetuje – začíná se znovu od první otázky! Cílem je porazit mor, tedy správně odpovědět na všech 12 otázek po sobě bez chyby.

Kdo mě přenáší?	Krasy a blechy	Kdo je morový doktor?	Lékař najatý městem během pandemie
Odkud pocházím?	Z Asie	Jak se mi také říká?	Černá smrt
Jak se proti mně bojovalo?	Zavedením karantény	Co znamená slovo karanténa v překladu?	Pochází ze slova “quaranta”, což znamená čtyřicet. V doslovném překladu to je čtyřicetidenní izolace.
Proč se stavěly mariánské sloupy?	Stavěly se jako poděkování Panně Marii za to, že město přežilo. Například po morové ráně, požáru, zemětřesení nebo vpádu nepřátel.	Proč vznikaly hromadné hroby?	Z důvodu, že mrtvých bylo příliš mnoho na to, aby se pohřbívali jednotlivě.
Jaké tři druhy moru existují?	Dýmějový mor, plicní mor a septikemický mor.	Co to je dýmějový mor?	Mor, který se projevuje bolestivými otoky uzlin.
Co to je plicní mor?	Nejnakažlivější druh moru, který se šíří kapénkami a napadá plíce.	Jak se jmenuje bakterie, která způsobuje mor?	Yersinia pestis

Aktivita 3: Nápisy na Morovém sloupu (v terénu)

Čas: 15 minut
Pomůcky: Kartičky

Na čtyřech stranách Mariánského sloupu jsou vytesané latinské nápisy. Úkolem žáků je zjistit, co se na každé straně sloupu píše. Každá skupina dostane sadu kartiček. Na každé kartičce bude jedno latinské slovo a jeho český překlad (modře latinský a červeně překlad). Všechna slova budou společně na jedné hromádce. Skupiny obcházejí sloup a pečlivě čtou nápis na každé straně. Poté se snaží podle slov na kartičkách sestavit správné věty.

Splendori	Ke slávě
Eleonorae	Eleonory
augustae	vznešené
caesarum parentis	matce císařů.
Prosperitati	Ke zdaru
inclyti	slavného
magistratus	úřadu
dotalis urbis.	věnného města.
Protectioni	K ochraně
ac	a
largiori benedictioni	štědrému požehnání
populi reginae hradecensis	lidu královéhradeckého
pie erecta	zbožně vztyčena
sonsisito.	stojím.
Perenni honori	K věčné poctě
Virginis Deiparae	Panny Bohorodičky
sanctaeque decadis.	a svatého desátku.

7. Hradby

Aktivita 1: Hradec pod útokem (detektivní a rozhodovací hra)

Čas: 20–30 minut
Pomůcky: Vytisknuté kartičky; hmotné indicie: modrá látka, staré pečetidlo, mapa (vytisknutá); pracovní list pro každou skupinu.

Žáci pracují ve skupinách. Každá skupina obdrží úvodní kartičku se scénářem. Volí si rozhodnutí. Každá volba vede k jinému pokračování děje. Po třetím kole se vynoří informace o zrádci. Na základě indicií z hmotných předmětů žáci odhalí zrádce a získají tajenku tvořenou písmeny na zadní straně kartiček. Pro větší dramatizaci je možné kartičky napsat ručně a dodat jim starý vzhled.

Kartička č. 1 – Úvodní situace

„Píše se rok 1639. Švédská vojska vedená Johanem Banérem obklíčila Hradec. Ve městě je pouze 40 obránců. Řízení se ujímá velitel obrany. Musíte se rozhodnout, co udělat.“

Rozhodnutí 1:

- A) Zůstaneme a bráníme město (-> kartička 2A)
- B) Pokusíme se evakuovat obyvatele (-> kartička 2B)
- C) Pošleme posla pro pomoc (-> kartička 2C)

Kartička 2A: Zůstáváte a připravujete obranu

„Velitel navrhuje dvě strategie.“

- A) Postavíme ravelin a připravíme protiútok (-> kartička 3A)
- B) Skryjeme se v kasematech a vyčkáme (-> kartička 3B)

Kartička 2B: Evakuace

„Během evakuace někdo otevřel bránu! Musel to být zrádce.“ -> Pokračuj na kartičku Z

Kartička 2C: Posel

„Posel byl zadržen Švédy. Hrozí vyzrazení tajemství. Město je v ohrožení. Někdo se chová podezřele.“ -> Pokračuj na kartičku Z

Kartička 3A: Výpad

„Podařil se výpad, ale ztráty jsou veliké. Přesto držte pozici. Objevuje se podezřelý chování jednoho z vašich.“ -> Pokračuj na kartičku Z

Kartička 3B: Kasematy

„Kasematy se zdály bezpečné, ale někdo otevřel tajný vchod. Je zřejmé, že ve městě je zrádce.” -> Pokračuj na kartičku Z

Kartičky Z – „Zrádce mezi námi!”

Kartička Z:

Žáci získávají tři kartičky s podezřelými:

Jan	Matěj	Eva
-----	-------	-----

Výpovědi svědků:

Svědek 1 (opravář hradeb):

„Druhý den ráno jsme při opravách našli **velký otisk boty** v blátě u vedlejšího vstupu. Vedl směrem od skladiště k bráně. Byla to dost velká bota – podle mě určitě **mužská noha**, ženy takovou neobouvají.”

Svědek 2 (mladý poslíček):

„Krátko po poplachu jsem běžel se vzkazem pro velitele a slyšel jsem hádku u skladu. Někdo se tam prý zapomněl. Později jsem slyšel, že **Matěj večer nikomu neřekl, kde byl.**”

Svědek 3 (strážný):

„Ten večer jsem byl na hlídce u severní brány. Všude byl klid, ale asi půl hodiny předtím, než začal poplach, jsem zahlédl postavu v **modrém plášti**, jak se rychle pohybuje mezi stíny.”

Správná odpověď: Jan

Aktivita 2: „Přísaha věrnosti - Na čí stranu se přidat?”

Čas: 15 minut

Pomůcky: Úvodní text (viz níže) – lze přečíst nahlas jako scénář; tabule / papír pro zaznamenání skupinového rozhodnutí; případně kartičky se dvěma volbami a papírky pro tajné hlasování

Učitel přečte nebo převypráví následující text:

„Píše se rok 1639. Švédská vojska vedená generálem Johanem Banérem vtrhla do Čech. Cílem je ovládnout klíčová města. Jedním z nich je i Hradec Králové. Město má slabou obranu – pouhých 40 mužů se marně snaží vzdorovat. Švédové vpadnou do města bez většího boje.

Okupace začíná. Z Hradce se má stát švédská pevnost. Začne se stavět moderní opevnění – tzv. bastiony. K tomu je potřeba prostor. 400 domů padne za oběť. Město se mění. Objevují se hlídky, dochází k drancování i náborům místních.

Spolu se Švédy přicházejí i čeští protestantští exulanti – krajané, kteří byli kdysi vyhnáni kvůli své víře. Jsou to bratři, nebo vetřelci? Katolická císařská armáda je daleko. Město je ponecháno samo sobě. A vy jste v něm.”

Učitel následně rozdělí žáky do skupin (5–8 žáků) a předloží jim **dvě možné volby**:

MOŽNOST A – PŘIDAT SE KE ŠVÉDŮM

- Pomáháš se stavbou opevnění.
- Získáváš jídlo, bezpečí, možná i výhody.
- Jsi však považován za zrádce a kolaboranta.

MOŽNOST B – ZŮSTAT VĚRNÝ HABSBURKŮM

- Odmítáš spolupráci, sabotuješ rozkazy.
- Riskuješ trest, ale zachováš věrnost a čest.
- Doufáš v záchranu, která nemusí přijít.

Následuje diskuse ve skupinách (3–5 min):

Každý může říct svůj názor, co by udělal a proč.

Poté se skupina rozhodne společně (hlasování/konsenzus).

Učitel podle volby skupiny přečte odpovídající scénář:

NÁSLEDEK VOLBY A – Spolupráce se Švédy:

„Pomáháte Švédům. Váš dům je zbořen, ale získáváte přístup k zásobám. Někteří z vás mají práci při výstavbě šancí. Jiní jsou podezříváni z udavačství. Když Švédové odejdou, někteří obyvatelé na vás hledí s opovržením.”

NÁSLEDEK VOLBY B – Věrnost císaři:

„Spolupracujete tajně. Vysíláte zprávy, odmítáte rozkazy. Žijete ve strachu. Jeden z vás je málem zatčen. Přesto zůstáváte věrní. Někteří to obdivují. Jiní říkají, že jste ohrozili celou čtvrť. Hrdinství i hrozba v jednom.”

Následuje společná reflexe:

- Byla vaše volba správná?
- Co bylo při rozhodování nejtěžší?
- Změnili byste názor, kdybyste znali následky?
- Co je víc – přežít, nebo zachovat čest?

8. Stará radnice

Aktivita 1: Puzzle se šifrou

Čas: 15 minut (záleží zejména na rychlosti skládání puzzle)

Pomůcky: Obrázek, pracovní list

Úkolem žáků je správně sestavit obrázek, který jim předloží učitel ve formě puzzle. Aktivitu lze použít jako práci jednotlivce, ve dvojici i skupině. Po sestavení obrázků následuje sestavení slova z písmenek, která jsou po obrázku rozházena. Slova žáci napíší do příslušné kolonky na pracovním listu a následně popíše/stručně vysvětlí, co dané slovo znamená, případně jak souvisí s tématem Staré radnice.

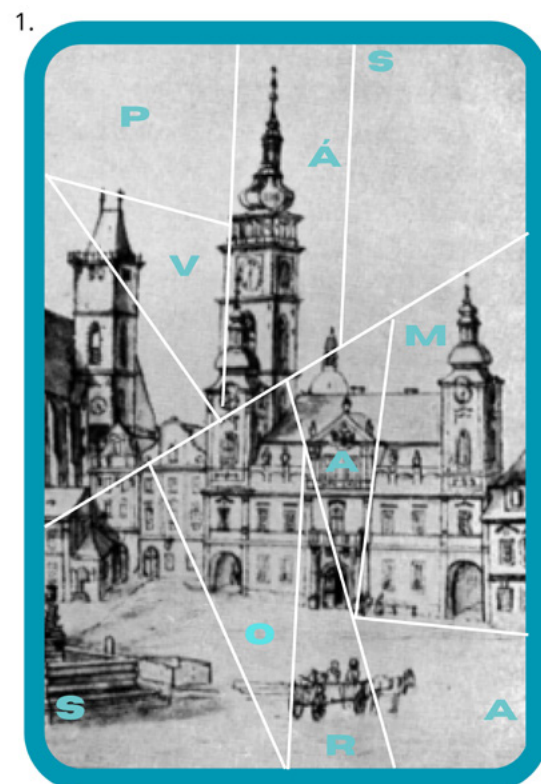
Vyobrazené objekty/osobnosti a k nim přiřazené pojmy:

- radnice – samospráva,
- Martin Cejp – jméno vyobrazeného je zároveň hledaným pojmem,
- znak města Hradec Králové – český lev,
- hodinová věž – zároveň hledaným pojmem.

PUZZLE SE ŠIFROU

POSKLÁDEJ SPRÁVNĚ OBRÁZKY,
POTÉ Z ROZHÁZENÝCH PÍSMENEK
POSKLÁDEJ SLOVO (OBRÁZKY TI
MOHOU NAPOVĚDĚT).
VZNIKLÁ SLOVA POTÉ
STRUČNĚ VYSVĚTLI/POPIŠ.
JAK UVEDENÉ POJMY
SOUVISÍ SE STAROU RADNICÍ?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

PUZZLE SE ŠIFROU

ŘEŠENÍ

POSKLÁDEJ SPRÁVNĚ OBRÁZKY,
POTÉ Z ROZHÁZENÝCH PÍSMENEK
POSKLÁDEJ SLOVO (OBRÁZKY TI
MOHOU NAPOVĚDĚT).
VZNIKLÁ SLOVA POTÉ
STRUČNĚ VYSVĚTLI/POPIŠ.

1. **samospráva** - způsob řízení určitého celku, kdy daný subjekt o alespoň některých svých záležitostech rozhoduje sám autonomním způsobem, tedy „spravuje se sám“.
2. **český lev** - jeden ze státních symbolů, je součástí znaku města Hradce Králové a také zdobí rizalit budovy radnice (tam je ale ve verzi pro ČSR)
3. **hodinová věž** - budovu radnice rámuji dvě hodinové věže
4. **Martin Cejp** - jeden z reprezentantů hradecké radnice, stal se radním a pár let později i primasem města, významná osobnost hradecké historie

Aktivita 2: Spojování kartiček

Čas: 15 minut

Pomůcky: Kartičky

V aktivitě je úkolem žáka správně přiřadit kartičky ze tří kategorií: pojem/jméno – definice – fotografie. Žáci dostanou 21 kartiček, ze kterých musí vytvořit příslušné trojice. Každý z pojmů nějakým způsobem souvisí s tématem Staré radnice. V příloze jsou kartičky seřazené za sebou tak, jak k sobě patří (charakteristika – pojem – foto). Aktivita je vzhledem k množství textu, který musí žáci přečíst, primárně určená pro dvojice nebo malé skupiny.

Pojmy a jejich charakteristika:

Martin Cejp

- Jeden z reprezentantů hradecké radnice. V roce 1568 se stal radním a pár let později i primasem města. Byl velkým podporovatelem školství, umění, literatury a zasloužil se o stavební rozvoj města.

Klasicismus

- Umělecký sloh, který vznikl v druhé polovině 17. století ve Francii. Na rozdíl od baroka se přiklání pravidelnosti a harmonii tvarů, inspirované jednoduchostí antiky. Ačkoliv je budova radnice původně gotická, díky mnohým přestavbám má dnes rysy typické právě pro tento sloh.

Makovice

- Ozdobný prvek, který se často nachází na samém vrcholu věže – ať už kostelní, radniční nebo jiné historické stavby. Název pochází z tvaru, který připomíná makovou tobolku (makovici), tedy kulovitý nebo cibulovitý útvar, často zakončený hrotem, křížem nebo korouhvíčkou.

Písmeno G

- Symbol, který odkazuje na sídelní město kraje Gřetz (Hradec). Jako symbol Hradce Králové je používán již od středověkých dob. Nalézá se na malé pečeti města ze 14. století a také je vyobrazen na dvou znakových štítech nad okny radnice.

Zemský soud

- Bývalá stavovská instituce, která projednávala majetkové záležitosti a vykonávala nad nimi trestní jurisdikci. S nástupem centralizačních tendencí státu na počátku novověku však jeho význam začal upadat a později byl zemský soud pouze jedním z obecných soudů. V 19. století byly jeho úřadovny zřízeny také v budově radnice.

Radnice

- Hlavní sídlo a reprezentační budova městské správy. K tomu účelu v ní zasedají radní a v jejich čele starosta. Slovo radní je odvozeno od slovesa radit se. V přeneseném významu slova radnice označuje nejen budovu, ale i skupinu lidí, kteří mají na starosti správu příslušného města či obce. Hojně se začínají stavět od 15. století.

Cejpův palác

- Městský palác na rohu Malého náměstí a Dlouhé ulice (č. p. 127) v Hradci Králové. Budova je zařazena na seznam kulturních památek ČR. Památka je spojená s osobností Martina Cejpa. Původně se jednalo o renesanční rodový palác.

Rychta

- V období feudalismu sídlo rychtáře (představitel obce/města). Např. na vesnici byl rychtář vrchnostenským úředníkem, který především zajišťoval plnění vrchností vydávaných pokynů. Jednalo se o stěhovavý orgán = nacházela se vždy tam, kde bydlel rychtář.

Ferdinand I. Habsburský

- První panovník z rakouského dynastického rodu, který nastoupil na český trůn po roce 1526. K období jeho vlády odkazují artefakty nalezené při přestavbě na počátku 20. století, jednalo se o nádoby s uchy, misky a kachlíky.

OZDOBNÝ PRVEK, KTERÝ SE ČASTO NACHÁZÍ NA SAMÉM VRCHOLU VĚŽE – AŽ UŽ KOSTELNÍ, RADNIČNÍ NEBO JINÉ HISTORICKÉ STAVBY. NÁZEV POCHÁZÍ Z TVARU, KTERÝ PŘIPOMÍNÁ MAKOVOU TOBOLKU (MAKOVICI), TEDY KULOVITÝ NEBO CIBULOVITÝ ÚTVAR, ČASTO ZAKONČENÝ HROTEM, KŘÍŽEM NEBO KOROUHVIČKOU.

SYMBOL, KTERÝ ODKAZUJE NA SÍDELNÍ MĚSTO KRAJE GRETZ (HRADEC). JAKO SYMBOL HRADCE KRÁLOVÉ JE POUŽÍVÁN JIŽ OD STŘEDOVĚKÝCH DOB. NALÉZÁ SE NA MALÉ PEČETI MĚSTA ZE 14. STOLETÍ A TAKÉ JE VYOBRAZEN NA DVOU ZNAKOVÝCH ŠTÍTECH NAD OKNY RADNICE.

JEDEN Z REPREZENTANTŮ HRADECKÉ RADNICE. V ROCE 1568 SE STAL RADNÍM A PÁR LET POZDĚJI I PRIMASEM MĚSTA. BYL VELKÝM PODPOROVATELEM ŠKOLSTVÍ, UMĚNÍ, LITERATURY A ZASLOUŽIL SE O STAVEBNÍ ROZVOJ MĚSTA.

UMĚLECKÝ SLOH, KTERÝ VZNIKL V DRUHÉ POLOVINĚ 17. STOLETÍ VE FRANCII. NA ROZDÍL OD BAROKA SE PŘIKLÁNÍ PRAVIDELNOSTI A HARMONII TVARŮ, INSPIRUJE SE JEDNODUCHOSTÍ ANTIKY. AČKOLIV JE BUDOVA RADNICE PŮVODNĚ GOTICKÁ, DÍKY MNOHÝM PŘESTAVBÁM MÁ DNES RYSY TYPICKÉ PŘÁVĚ PRO TENTO SLOH.

BÝVALÁ STAVOVSKÁ INSTITUCE, KTERÁ PROJEDNÁVALA MAJETKOVÉ ZÁLEŽITOSTI A VYKONÁVALA NAD NIMI TRESTNÍ JURISDIKCI. S NÁSTUPEM CENTRALIZAČNÍCH TENDENCÍ STÁTU NA POČÁTKU NOVOVĚKU VŠAK JEHO VÝZNAM ZAČAL UPADAT A POZDĚJI BYL ZEMSKÝ SOUD POUZE JEDNÍM Z OBECNÝCH SOUDŮ. V 19. STOLETÍ BYLY JEHO ÚŘADOVNY ZŘÍZENY TAKÉ V BUDOVĚ RADNICE.

HLAVNÍ SÍDLO A REPREZENTAČNÍ BUDOVA MĚSTSKÉ SPRÁVY. K TOMU ÚČELU V NÍ ZASEDAJÍ RADNÍ A V JEJICH ČELE STAROSTA. SLOVO RADNÍ JE ODVOZENO OD SLOVESA RADIT SE. V PŘENESENÉM VÝZNAMU SLOVA RADNICE OZNAČUJE NEJEN BUDOVU, ALE I SKUPINU LIDÍ, KTERÍ MAJÍ NA STAROSTI SPRÁVU PŘÍSLUŠNÉHO MĚSTA ČI OBCE. HOJNĚ SE ZAČÍNÁJÍ STAVĚT OD 15. STOLETÍ.

**MĚSTSKÝ PALÁC NA ROHU
MALÉHO NÁMĚSTÍ A DLOUHÉ
ULICE (Č. P. 127) V HRADCI
KRÁLOVÉ. BUDOVA JE
ZAŘAZENA NA SEZNAM
KULTURNÍCH PAMÁTEK ČR.
PAMÁTKA JE SPOJENÁ S
OSOBNOSTÍ MARTINA CEJPA.
PŮVODNĚ SE JEDNALO O
RENEŠANČNÍ RODOVÝ PALÁC.**

**V OBDOBÍ FEUDALISMU TO BYLO
SÍDLO RYCHTÁŘE
(PŘEDSTAVITEL OBCE/MĚSTA).
NAPŘ. NA VESNICI BYL RYCHTÁŘ
VRCHNOSTENSKÝM ÚŘEDNÍKEM,
KTERÝ PŘEDEVŠÍM ZAJIŠŤOVAL
PLNĚNÍ VRCHNOSTÍ
VYDÁVANÝCH POKYNŮ. JEDNALO
SE O STĚHOVAVÝ ORGÁN =
NACHÁZELA SE VŽDY TAM, KDE
BYDLEL RYCHTÁŘ.**

ZEMSKÝ SOUD

**FERDINAND I.
HABSBURSKÝ**

RADNICE

CEJPŮV PALÁC

RYCHTA

**PRVNÍ PANOVNÍK Z
RAKOUSKÉHO DYNASTICKÉHO
RODU, KTERÝ NASTOUPIL NA
ČESKÝ TRŮN PO ROCE 1526. K
OBDOBÍ JEHO VLÁDY ODKAZUJÍ
ARTEFAKTY NALEZENÉ PŘI
PŘESTAVBĚ NA POČÁTKU 20.
STOLETÍ, JEDNALO SE O
NÁDOBKY S UCHY, MISKY A
KACHLÍKY.**

**MARTIN CEJP Z
PECLINOVCE**

KLASICISMUS

MAKOVICE

PÍSMENO „G”

9. Bio Lido

Aktivita 1: Skupinová soutěž

Čas: 10 minut (záleží zejména na rychlosti skládání puzzle)
Pomůcky: Tři zadané úkoly

Žáci se rozdělí do menších skupin a vyřeší tři zadané úkoly. Pomoci jim může i vyhledávání na internetu (ne AI).

1) Které filmy se mohly promítat v Lido Bio v roce 1939?

Terminátor	Sněhurka	Bílá nemoc
Kristián	Eva tropí hlouposti	Marečku, podejte mi pero
C. a k. polní maršálek	Noc na Karlštejně	Jak vytrhnout velrybě stoličku

2) Vyplň všechny údaje na vstupence.

Datum:	Název filmu:		Název filmu: Datum: Řada: Sedadlo:
	Řada:	Sedadlo:	

3) Které typy filmů se mohly promítat v Bio Lido v roce 1930?

černobílé – němé	černobílé – zvukové	3D
barevné	dabované	kreslené
	s titulky	

Řešení:

1) Které filmy se mohly promítat v Lido Bio v roce 1939?

Terminátor	Sněhurka	Bílá nemoc
Kristián	Eva tropí hlouposti	Marečku, podejte mi pero
C. a k. polní maršálek	Noc na Karlštejně	Jak vytrhnout velrybě stoličku

3) Které typy filmů se mohly promítat v Bio Lido v roce 1930?

černobílé – němé	černobílé – zvukové	3D
barevné	dabované	kreslené
	s titulky	

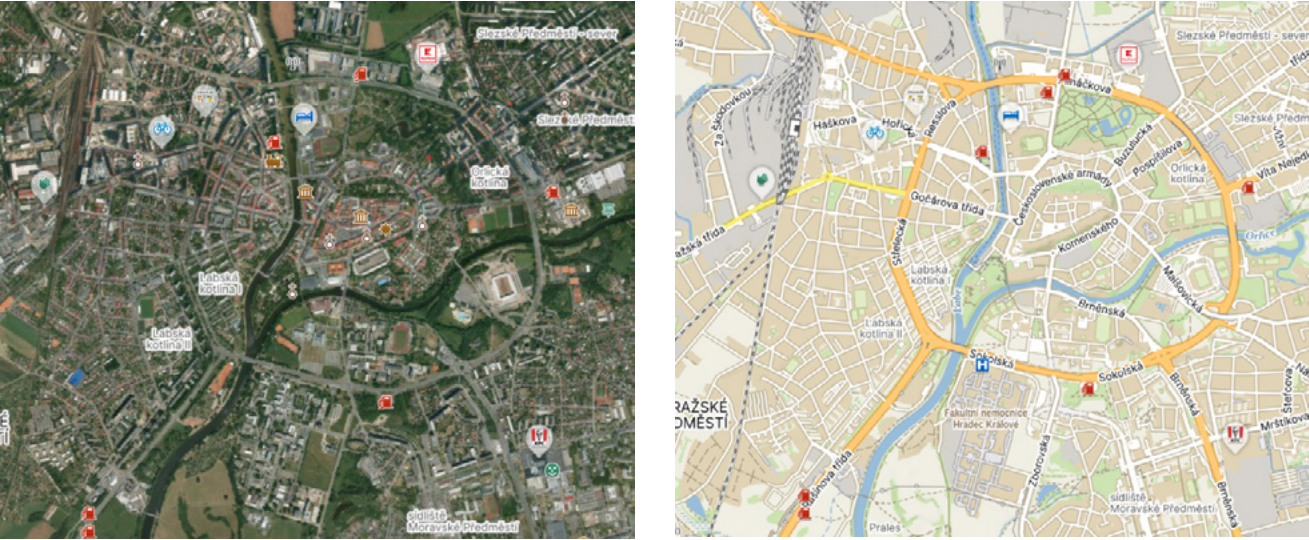
10. Fakultní nemocnice

Aktivita 1: Analýza architektury na fotografii

Čas: 20 minut
Pomůcky: Historické fotografie a plány Fakultní nemocnice Hradec Králové (FN HK), ukázky jiných funkcionalistických budov (např. vila), papíry, tužky, případně tablety pro prezentaci

Učitel rozdělí žáky do skupin po 3–4 žácích. Každá skupina obdrží historické fotografie a plány FN HK a vybrané budovy stejného stylu. Skupiny splní následující úkoly:

- Analýza architektonický prvků budov (tvar, materiály, okna, vstupy, fasáda).
 - Porovnání nemocnice s jinými funkcionalistickými stavbami a identifikace společných znaků.
 - Diskuze o důvodech pro specifický vzhled nemocnice (funkce, estetika, technologie doby).
 - Návrh, jak by mohla vypadat moderní varianta této nemocnice
- Skupiny prezentují výsledky (formou plakátu, prezentace nebo ústně). Na konci může proběhnout společná diskuze o přínosu funkcionalismu pro veřejné budovy (Jak funkcionalismus ovlivnil nemocniční stavby? Jaké výhody a nevýhody má tento styl v kontextu nemocniční péče? V čem by se moderní nemocnice lišila?)

Porovnání fotografií

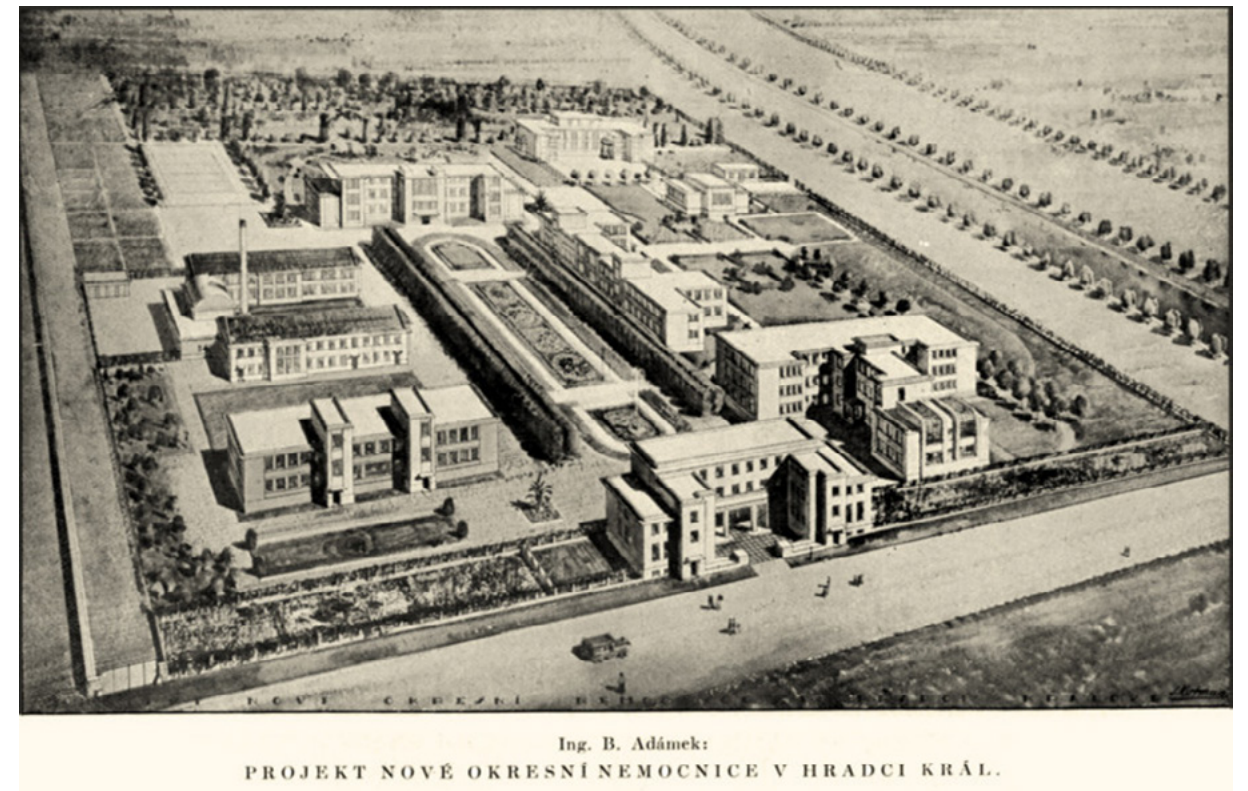
Obrázek č. 1 - Dvořákovo gymnázium Kralupy nad Vltavou.
Dostupné z: <https://www.nocvedcu.cz/misto/393-dvorakovo-gymnazium-kralupy-nad-vltavou>

Obrázek č. 2 - rodinný dům Antonína Čížka.
Dostupné z: <https://www.slavnevily.cz/vily/pardubicky/rodinny-dum-antonina-cizka>

Obrázek č. 3 - Prosektura a Fingerlandův ústav patologie.
Dostupné z: <https://kam.hradcekralove.cz/objekt/268-prosektura-a-fingerlanduv-ustav-patologie>

Fotografie: Fakultní nemocnice Hradec Králové, Almanach k 95. výročí založení areálu Fakultní nemocnice Hradec Králové, Hradec Králové 2020.

Aktivita 2: Poznej Fakultní nemocnici

Čas: 15–20 minut
Pomůcky: 2 sady kartiček s otázkami a odpověďmi (2 barvy), magnety/špendlíky, fixy na doplnění argumentace/oprav, případně přístup k internetu nebo doplňkové informační letáky

Žáci jsou rozděleni do dvou týmů, každý dostane svoji sadu kartiček (barva A a B) s otázkami. Odpovědi jsou rozmístěny po třídě. Postupně členové týmů vybíhají pro kartičky a přinášejí je ke své skupině. Poté skupina společně přiřazuje odpovědi k otázkám. Některé odpovědi jsou falešné nebo záměrně zavádějící – žáci musí diskutovat. Na závěr aktivity proběhne společná reflexe, během níž skupiny obhajují svá rozhodnutí, případně doplňují správné informace po společné kontrole.

Otázky a odpovědi do aktivity:

Otázky	Správné odpovědi	Matoucí odpovědi/nesprávné
1. Kde se nachází Fakultní nemocnice Hradec Králové?	V Sokolské ulici	Na Benešově třídě
2. Kdy byla otevřena první nemocnice v Hradci Králové?	1887	1928, 1945, 2012
3. Kdy byla otevřena nová nemocnice v Hradci Králové?	1928	1887, 1945, 2012
4. Kdy byla v nemocnici založena lékařská fakulta?	1945	1887, 1928, 2012
5. Jak se jmenuje architekt, který navrhl nemocnici?	Bedřich Adámek	Josef Kotěra
6. Jaký architektonický styl byl použit při návrhu nemocnice?	Vědecký funkcionalismus	Secese, Postmodernismus
7. Který rok byl otevřen Fingerlandův ústav patologie?	2012	1887, 1928, 1945
8. Jaké moderní technologie využívá nemocnice?	Robotické operační systémy, 3D exoskop, peroperační ultrazvuk, přístroje pro ergoterapii	Rentgen na film, Autonomní vozítka pro lékaře, 3D brýle
9. Jaké další budovy navrhl architekt nemocnice?	Dvořákovo gymnázium v Kralupech nad Vltavou, Fingerlandův ústav patologie, nemocnice v Pardubicích.	Masarykova kolej v Praze, Krematorium v Brně, Husův sbor na Vinohradech
10. Co je fakultní nemocnice?	Výukové zdravotnické zařízení	Regionální zdravotnické zařízení
11. Co je okresní nemocnice?	Regionální zdravotnické zařízení	Výukové zdravotnické zařízení
12. Které specializované centrum má FNHK jako jediné ve východních Čechách?	Transplantační centrum	Kardiochirurgie, Neurochirurgie

11. Galerie moderního umění

Aktivita: Lovci asociací

Čas: 5–10 minut
Pomůcky: papíry A4, tužky

Aktivitu lze provádět jak pro jednotlivce, tak pro skupiny. Žáci napíší pod sebe GALERIE MODERNÍHO UMĚNÍ. Následně ke každému písmenu přiřadí asociaci, která je napadla (např. G-galantnost; A- art....). Písmeno v asociaci nemusí být počátečním písmenem, ale asociace ho musí obsahovat (např. G- loGika). Následuje sdílení asociací. Které byly společné? Proč?

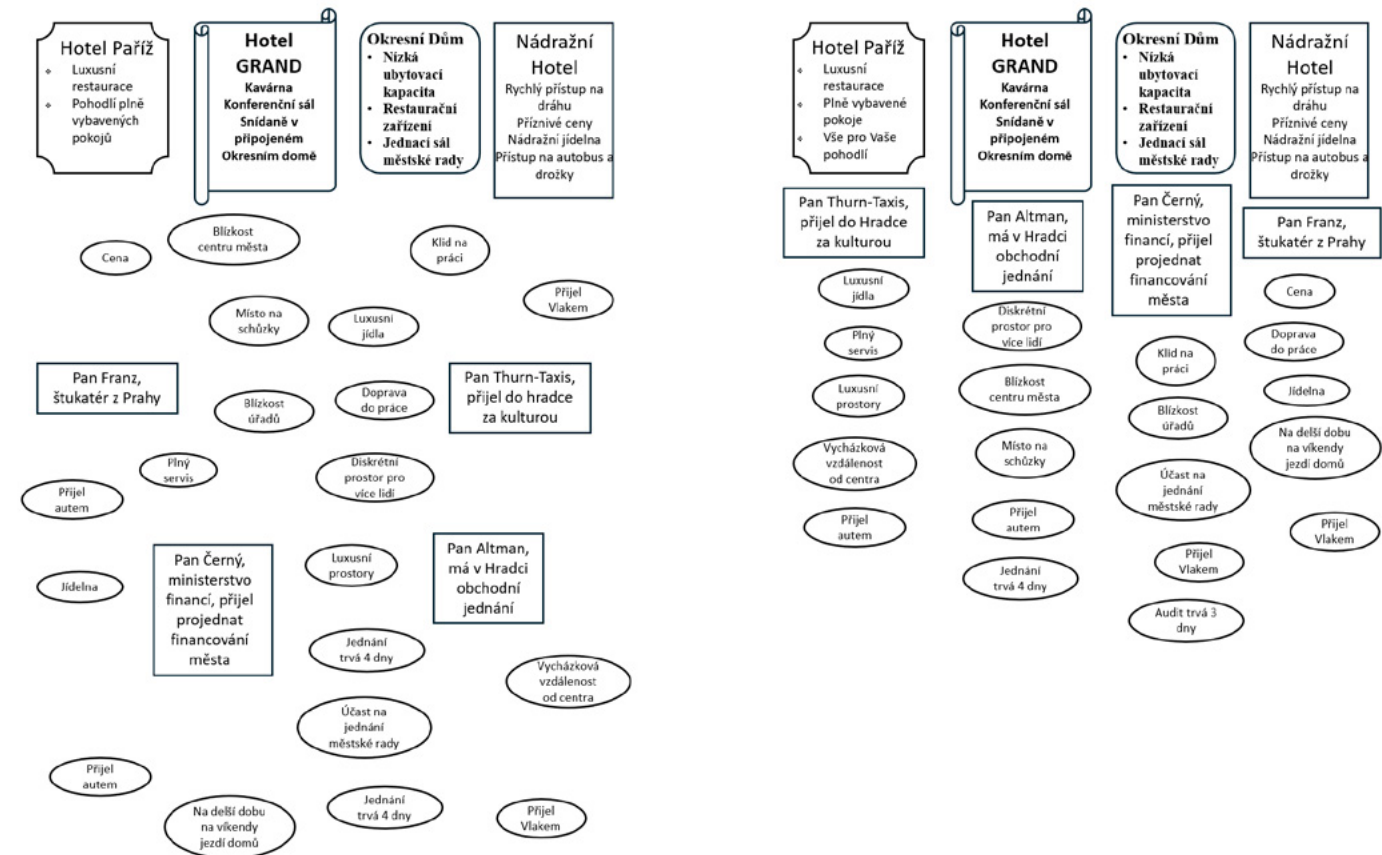
12. Hotel Grand a Okresní dům

Aktivita: Hledáme hotel

Čas: 10–15 minut
Pomůcky: vytištěné listy s popisem hotelů, hostů a potřeb hostů, mapa s umístěním hotelů v Hradci

Učitel rozdělí žáky do čtyř skupin. Každá skupina dostane jeden list s popisem hotelu a bude hrát konkrétního hosta. Ve skupině se domluve, který hotel by si vaše osoba vybrala a proč. Reflektujte s ostatními skupinami. Zpestření: jeden žák ze skupiny je hoteliér. Sehrajte krátkou scénku, jak by mohl vypadat váš příjezd do hotelu. Učitel provede závěrečnou reflexi: Jaký byl význam hotelů v kultuře a životě města? Co městu přinesla četnost hotelů?

Řešení:

13. Pedagogická fakulta UHK (Budova C)

Aktivita: Ideální škola 21. století

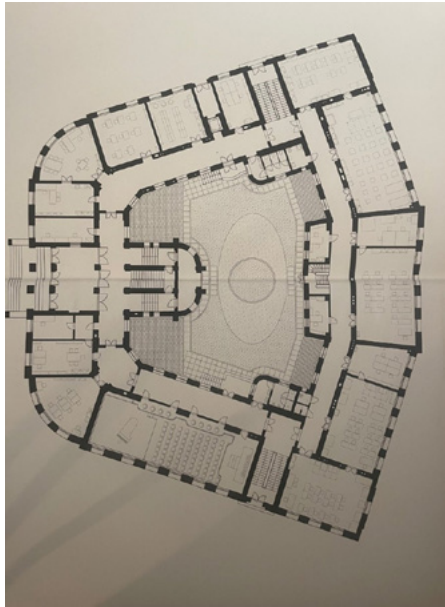
Čas: 30 minut
Pomůcky: historická fotografie a půdorys Pedagogické fakulty UHK, fotografie interiéru budovy, papíry, psací nebo výtvarné potřeby

Učitel rozdělí žáky do skupin po 4 žácích. Polovina skupin se bude věnovat historické podobě budovy. Obdrží historickou fotografii budovy fakulty, její půdorys a fotografii interiéru. Tyto skupiny analyzují vhodnost budovy k výuce, rozmístění učeben, vybavenost interiéru, navrhnou klady i zápory budovy pro výuku. Podle zadaného připraví písemný výstup k reflexi.

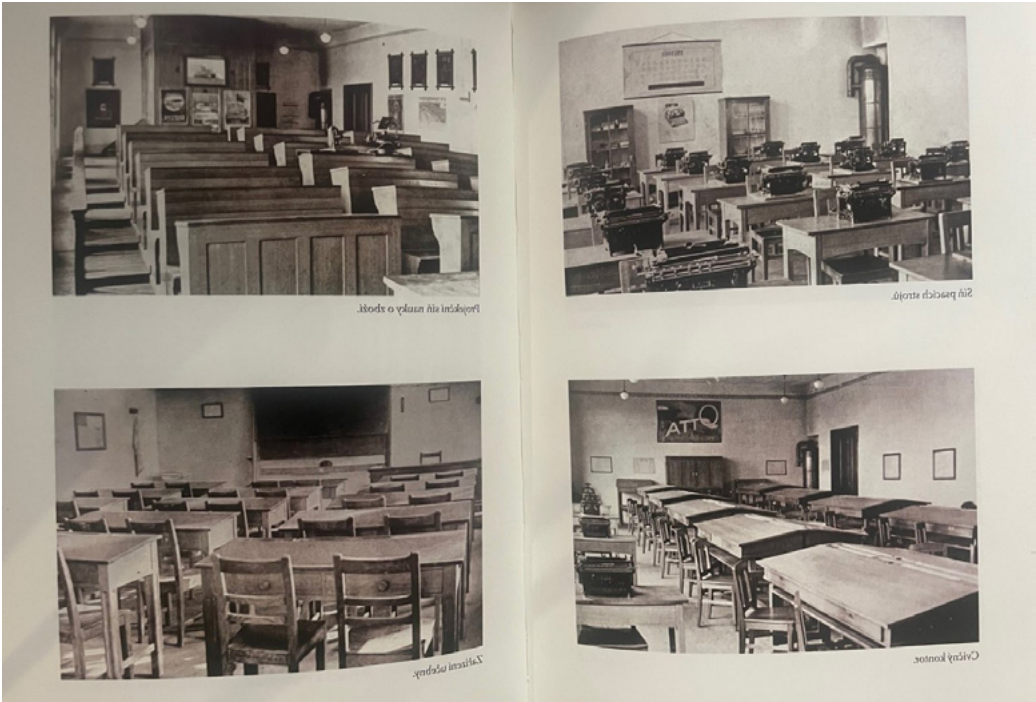
Druhá polovina skupin navrhne ideální školu 21. století včetně rozmístění učeben, vybavení interiéru apod. Technicky zdatné skupiny vytvoří náskres interiéru nebo obrázek. Zamyslí se nad vhodnými stavebními materiály, typem výzdoby, energetickou náročností budovy apod.

Následuje společná diskuze nad výsledky práce.

Obměna: skupiny se stejným zadáním se poté spojí do jedné a pokusí se připravit jednotné řešení k následné reflexi a diskuzi. Tato obměna však aktivitu časově prodlouží.

Zdroj obrázků: Zachová, A a kol.: Příběh budovy čp. 301. nakl. Pavel Mervart, Červený Kostelec, 2018. ISBN: 978-80-7465-303-2.

14. Komplex škol

Aktivita: Tabu

Čas: 10–15 minut
Pomůcky: kartičky

Žáci se rozdělí do 3 skupin (jedna skupina je menší, budou to popisovači kartiček), učitel může rozmístit kartičky po třídě (nepovinné). Učitel vysvětlí pravidla a stává se rozhodčím. První „popisovač“ vyběhne pro kartičku (nebo ji může mít učitel v ruce). Po přiběhnutí zpět popisuje ostatním skupinám obsah kartičky, nesmí však použít klíčová slova z kartičky (těžší verze). Která skupina řekne první správnou odpověď, má bod.

Stěžejní pojem o HK	Klíčová slova
Eliška Rejčka	Věnné město, manželka Václava II., královna, středověk
Chrám sv. Ducha	Církev, kostel, náboženství, gotika
Josef Gočár	Architekt, Gočár, první republika, Gočárův okruh, gymnázium J. K. Tyla, funkcionalismus
Klicperovo divadlo	V. K. Klicpera, divadlo, představení
Labe a Orlice	Soutok, řeka, příroda, spojení
Salon republiky	Hradec Králové, první republika, přezdívk, Kotěra, Gočár
1866	Bitva u Sadové, prusko-rakouská válka, vítězství Pruska, rok
Bílá věž	Výhled, renesance, zvon, panorama
Muzeum východních Čech	Stavba, Kotěra, výstava, umění
Petrof	Klavíry, hudba, značka, nástroj
Sbor kněze Ambrože	Církev, kostel, Ambrož, Gočár
Okresní dům	Hotel, secese, ubytování
Pevnost	Obrana, zeď, vojsko, 18. století
Jan Kotěra	Architekt, Kotěra, umění, Muzeum východních Čech
František Ulrich	Starosta, rozvoj, náměstí, první republika

15. MVČ

Aktivita: Budova východních Čech

Čas: 15 minut
Pomůcky: Pracovní list

Budova Muzea východních Čech

1. Seřaď letopočty chronologicky a ke každému přiřaď událost:

Letopočty	Události	Letopočty	Události
1912–1913	první úvahy o stavbě budovy	1941	vnitřní stavební a vybavovací práce
1906–1908	hrubé stavební práce	1909–1911	zpřístupněna první výstava
1905	korespondence o projektu mezi J. Kotěrou a kuratorem muzea	1895	umístění poslední mozaiky do tamburu kupole
1898	výběr návrhu přístavby	1913	projektové práce
2018–2019	Jan Koula předložil návrh budovy	40. léta 20. st.	zatím poslední provedená rekonstrukce

Pořadí	Letopočet	Událost
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

2. Podle doplněné tabulky z úkolu 1 vylušti tajenku:

Pořadí události	Pořadí písmene ve větě	Tajenka
4	9	
7	10	
1	4	
10	12	
5	5	

8	2	
9	4	
3	5	
6	9	
2	14	

Tajenka: Královské _____

Pořadí události	Pořadí písmene ve větě	Tajenka
5	4	
2	16	
1	12	
4	6	
8	1	
3	6	
10	8	
7	6	
9	17	
6	7	

Tajenka: Zřízení _____

3. Tajenka z úkolu 2 ti prozradila, co symbolizují sochy na budově. Dokresli každou sochu tak, aby byl poznat její význam:

3. Podívej se na obrázky. Co mají stavby společné?

Muzeum východních Čech

Katedrála sv. Ducha

1 Lucie TIKALOVÁ – Klára ZÁŘECKÁ (ed.), Památky dětem. Kulturní dědictví královéhradeckého kraje jako příležitost pro edukaci v oblasti výtvarné výchovy, Hradec Králové 2024, s. 79.
2 <https://kam.hradeckralove.cz/objekt/58-muzeum#lg=1&slide=2>
3 https://www.hradeckralove.org/vismo/galerie2.asp?id_galerie=1576&pocet=24&stranka=2

Společný prvek staveb: _____

Proč je tento prvek využitý na budově muzea? _____

Řešení:

1. Seřaď letopočty chronologicky a ke každému přiřaď událost:

Pořadí	Letopočet	Událost
1.	1895	první úvahy o stavbě budovy
2.	1898	Jan Koula předložil návrh budovy
3.	1905	korespondence o projektu mezi J. Kotěrou a kuratoriem muzea
4.	1906–1908	projektové práce
5.	1909–1911	hrubé stavební práce
6.	1912–1913	vnitřní stavební a vybavovací práce
7.	1913	zpřístupněna první výstava
8.	1941	umístění mozaik do tamburu kupole
9.	40. léta 20. st.	výběr návrhu přístavby
10.	2018–2019	zatím poslední provedená rekonstrukce

2. Podle doplněné tabulky z úkolu 1 vylušti tajenku:

Pořadí události	Pořadí písmene ve větě	Tajenka
4	9	V
7	10	E
1	4	N
10	12	N
5	5	A
8	2	M
9	4	E
3	5	S
6	9	T
2	14	O

Tajenka: Královské věnné město

Pořadí události	Pořadí písmene ve větě	Tajenka
5	4	B
2	16	I
1	12	S
4	6	K
8	1	U
3	6	P
10	8	S
7	6	T
9	17	V
6	7	I

Tajenka: Zřízení biskupství

3. Tajenka z úkolu 2 ti prozradila, co symbolizují sochy na budově. Dokresli každou sochu tak, aby byl poznat její význam:

3. Podívej se na obrázky. Co mají stavby společné?

Muzeum východních Čech

Katedrála sv. Ducha

Společný prvek staveb: režné/cihlové zdivo

Proč je tento prvek využitý na budově muzea? symbolický odkaz ke Katedrále sv. Ducha, historii města Hradce Králové.

16. Hlavní nádraží

Aktivita 1: Kudy jezdí vlak

Čas: 10 minut
Pomůcky: Slepá mapa, kartičky, cedule

Žáci obdrží do skupin slepou mapu, na které jsou zaznačena vybraná sídla, jejichž název budou určovat. Některé okolní vesnice jsou vymazány, aby hlavním zdrojem poznání o lokalitě byly doprovodné kartičky.

Zadání slepé mapy

Na doprovodných kartičkách jsou uvedeny vždy tři informace o daném sídle. Jedná se buď o nějakou statistickou (je to malé město s 5600 obyvateli), nebo přírodní (město u soutoku Tiché a Divoké Orlice) charakteristiku. Někde jsou zmíněni významní rodáci (ve vztahu k HK - v roce 1792 se zde narodil Klicpera) nebo šlechtické rody, které dané místo povznesly (město rozkvetlo během 16. století za vlády Pernštejnů). Nechybí ani indicie železniční, které vycházejí z doprovodného listu (dne 3. října 1857 odtud přijel do Hradce první vlak). Celkový počet kartiček s informacemi je 12, tedy 3 informace na jedno město. Úkolem žáků je přiřadit vždy tři kartičky ke konkrétnímu městu.

Doprovodné kartičky k městům (Jaroměř, Chlumec nad Cidlinou, Týniště nad Orlicí, Pardubice)

Součástí města je pevnost Josefov
Nachází se zde soutok řek Labe, Úpa a Metuje
Ve městě a okolí působil sochař Matyáš Bernard Braun
Je to malé město s 5600 obyvateli
V roce 1792 se zde narodil dramatik Václav Kliment Klicpera
Železniční křižovatka - začínají zde tratě do Městce Králové a Trutnova
Město u soutoku Tiché a Divoké Orlice
Setkávají se zde tratě Hradec - Letohrad a Choceň - Broumov
Za dob komunismu tudy projížděly mezinárodní rychlíky
Město rozkvetlo během 16. století za vlády Pernštejnů
Od roku 1845 má město nádraží na trati Olomouc - Praha
Dne 3. října 1857 odtud přijel do Hradce první vlak

Cedule vybraných měst

CHLUMEC NAD CIDLINOU
PARDUBICE
JAROMĚŘ
TÝNIŠTĚ NAD ORLICÍ

Řešení:

Aktivita 2: Poznej nádraží v Hradci Králové

Čas: 10 minut

Pomůcky: Slepá mapa, fotografie, názvy zastávek na kartičkách

Žáci dostanou do skupin slepou mapu označující polohu železničních stanic a zastávek na území města Hradce Králové a podrobně se s ní seznámí.

Slepá mapa se zastávkami a stanicemi na území města Hradec Králové

K mapě obdrží i pět kartiček s **fotografiemi nádražních budov**.

Fotografie staničních budov a zastávek v Hradci Králové.

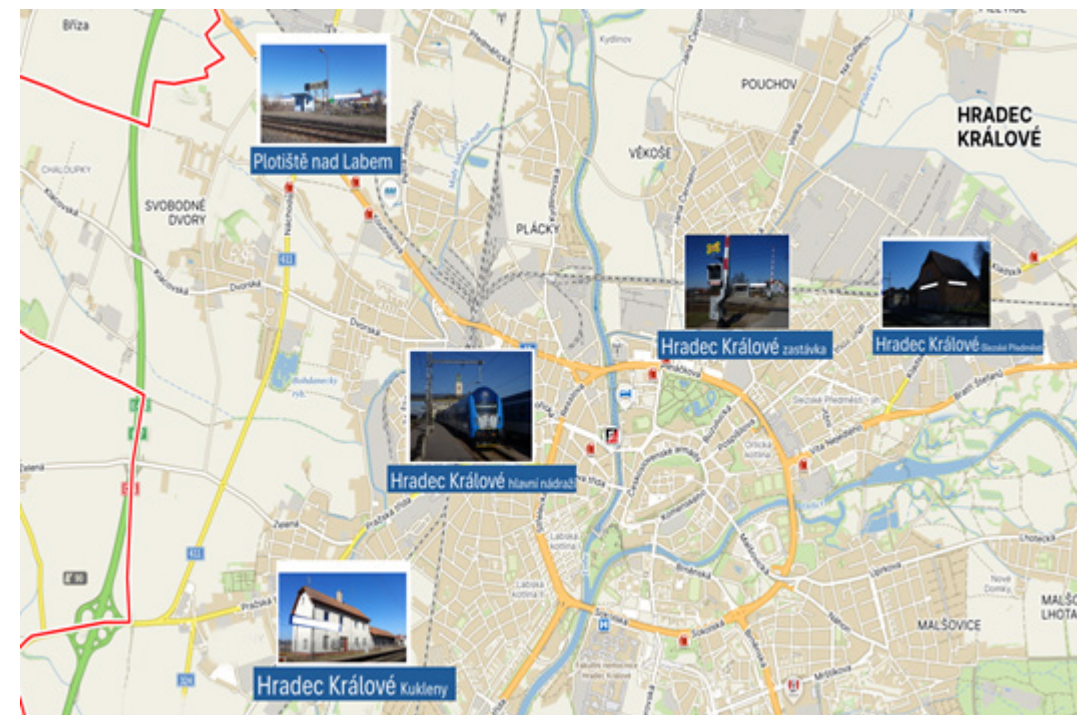
Nyní se žáci ve skupině poradí, zda začnou s přiřazováním **fotografií nebo názvů stanic ke slepé mapě**.

Cedule stanic a zastávek na území města Hradec Králové

Podle svých dosavadních znalostí se žáci pokusí kartičky správně **položít do slepé mapy**. Pokud váhají, učitel napoví. Následně proběhne kontrola výsledků, případně oprava.

Konečná podoba řešení slepé mapy.

17. Městské lázně

Aktivita 1: Lázeňský manifest 2035

Čas: 20 minut (lze i déle)

Pomůcky: Papíry, psací potřeby

Žáci se krátce zamyslí nad potřebami a očekáváními lidí v roce 2035. Poté se rozdělí do skupin (4–5 žáků) a zvolí si téma (např. lázně pro rodiny, seniory, sportovce, virtuální lázně, ekologické lázně). Skupiny „brainstormují“ a zapisují nápady pro lázně budoucnosti. Každý tým vybere klíčový nápad a sepiše krátký Lázeňský mini-manifest 2035.

- Název konceptu.
- Stručný popis lázní.
- Proč je koncept důležitý.

Týmy poté stručně představí své manifesty. Následuje společná diskuze.

Aktivita 2: Pravda/lež o městských lázních

Čas: 10 minut

Pomůcky: Kvíz

Vyučující stručně zopakuje klíčové informace o Městských lázních (funkcionalismus, architekt, vlnobití, proměna v aquapark). Poté čte různorodá tvrzení o lázních. Žáci individuálně nebo v týmech rychle rozhodují, zda je tvrzení pravdivé nebo nepravdivé. Vyučující stručně vysvětlí správnou odpověď u každého tvrzení.

Příklady tezí:

- Městské lázně v Hradci Králové najdete přímo u řeky Labe.
- Pravda
- Budova Městských lázní byla postavena v první třetině 20. století.
- Pravda
- Bazén Městských lázní byl po svém otevření vůbec nejdelší v celém Československu.
- Lež
- Jednou z hlavních zajímavostí Městských lázní byla obrovská venkovní vodní skluzavka.
- Lež
- Při návrhu a výstavbě Městských lázní se myslelo na potřeby všech návštěvníků, včetně dětí a těch, kteří neuměli dobře plavat.
- Pravda
- Městské lázně byly postaveny především pro dospělé a zkušené plavce, a vstup dětem byl původně omezený.
- Lež
- Obyvatelé Hradce Králové si přáli postavit veřejné lázně mnohem dříve, než se nakonec začaly stavět ty dnešní.
- Pravda
- Hlavním investorem stavby Městských lázní byla místní banka – Spořitelna královéhradecká.
- Lež
- Autorem architektonického návrhu Městských lázní byl známý architekt Josef Gočár.
- Lež
- Výstavba lázní proběhla velmi rychle a bez větších finančních obtíží pro město.
- Lež

18. Pivovar

Aktivita 1: Plakát

Čas: 90 minut (bloková projektová výuka, mezioborový přesah)
Pomůcky: Barevné pastelky, ztvrdzovače, tempery nebo křídly, zlatá, stříbrná, bronzová, smaragdově zelená, modrá barva, třpytky, lepidlo, staré fotografie, staré tisky, pravítko a kružítko na geometrické tvary, nůžky, papíry na plakáty A2/A3, černé fixy – různé tloušťky, pero, fixy, obyčejné tužky

Žáci jsou rozdělení do skupin (lze i dvojice). Každá skupina dostane jednu obálku, která bude obsahovat informace, jak má plakát vypadat.

SKUPINA 1: Co musí plakát obsahovat?

- **Název události** (např. „Otevření hradeckého pivovaru“).
- **Datum a místo** (např. „20. září 1846, Hradec Králové“).
- **Historické pozadí – krátké vysvětlení významu události.**
- **Symboly pivovaru** – pivo, sudy, ječmen, chmel.
- **Ilustrace a motivy** – historické postavy v dobových kostýmech, oslavy, tanec.
- **Typ piva a jeho vlastnosti.**
- **Zvěstování oslavy a pozvání na oslavu** (např. hudba, tance, jarmark).
- **Logo města Hradec Králové** nebo symboly související s městem.
- **Zábava** – provedení pivovarem, můžete si uvařit pivo, ...

Historický styl

- **Barvy:** Použití **tlumených, zemitých tónů** jako jsou **hnědá, okrová, tmavě zelená, béžová a zlatá**.
- **Styl:** **Ručně psané nápisy, dekorativní rámečky a ornamenty.** Písmo by mělo připomínat dobové typografie.
- **Motivy:** Historické **detaily jako sklenice piva, chmel, sudy v tradičním pojetí.** Ilustrace mají vypadat jako ručně kreslené.

Vysvětlivky:

SKUPINA 2: Co musí plakát obsahovat?

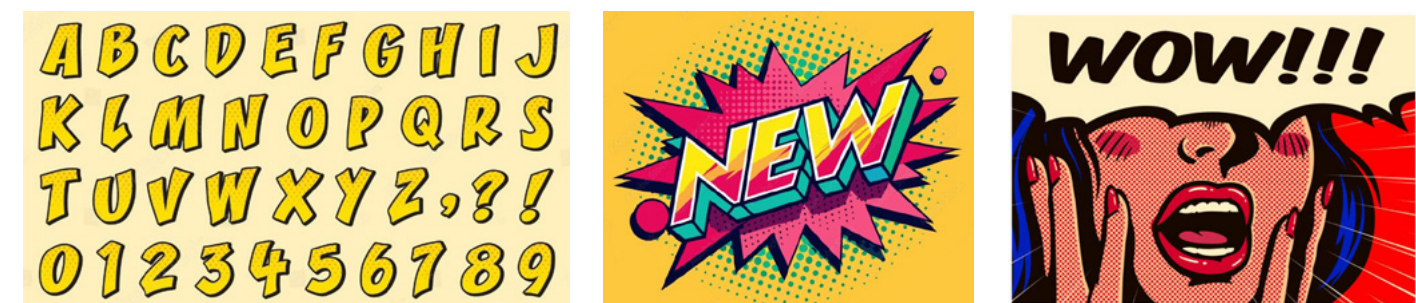
- **Název události** (např. „Otevření hradeckého pivovaru“).
- **Datum a místo** (např. „20. září 1846, Hradec Králové“).
- **Historické pozadí – krátké vysvětlení významu události.**
- **Symboly pivovaru** – pivo, sudy, ječmen, chmel.
- **Ilustrace a motivy** – historické postavy v dobových kostýmech, oslavy, tanec.
- **Typ piva a jeho vlastnosti.**
- **Zvěstování oslavy a pozvání na oslavu** (např. hudba, tance, jarmark).
- **Logo města Hradec Králové** nebo symboly související s městem.
- **Zábava** – provedení pivovarem, můžete si uvařit pivo, ...

Pop art

- **Barvy:** Použití **živých a kontrastních barev, jako jsou jasně červená, žlutá, modrá a oranžová**, což je typické pro pop art a retro styl 50. až 70. let.
- **Styl:** Zjednodušené tvary, **silné kontury a geometrické vzory**. Písmo by mělo být výrazné, s jasnými barvami a moderním vzhledem (například **velká písmena či textové bubliny**), typické pro plakáty z poloviny 20. století).
- **Motivy:** Stylizované symboly pivovaru (sudy, pivo, barmani), ale podané v **komiksovém nebo karikaturním stylu. Hravý a energický vzhled.**

Vysvětlivky:

- Kontury = obrysy postav, věcí apod.

SKUPINA 3: Co musí plakát obsahovat?

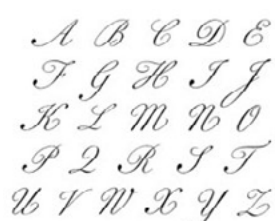
- **Název události** (např. „Otevření hradeckého pivovaru“).
- **Datum a místo** (např. „20. září 1846, Hradec Králové“).
- **Historické pozadí – krátké vysvětlení významu události.**
- **Symboly pivovaru** – pivo, sudy, ječmen, chmel.
- **Ilustrace a motivy** – historické postavy v dobových kostýmech, oslavy, tanec.
- **Typ piva a jeho vlastnosti.**
- **Zvěstování oslavy a pozvání na oslavu** (např. hudba, tance, jarmark).
- **Logo města Hradec Králové** nebo symboly související s městem.
- **Zábava** – provedení pivovarem, můžete si uvařit pivo, ...

Minimalistický moderní styl

- **Barvy: Černá, bílá, šedá a jemné pastelové barvy.** Tento styl je elegantní a zaměřuje se na jednoduchost.
- **Styl: Čisté linie, jednoduché geometrické tvary a minimum detailů.** Písmo by mělo být jednoduché a moderní.
- **Motivy: Moderní, minimalistický přístup k pivovaru** – třeba pouze siluety postav slavících otevření nebo stylizovaný pohled na budovu pivovaru.

Vysvětlivky:

- Linie = čára, která něco ohraničuje nebo vede pohled k něčemu.
- Siluety = tmavé tvary bez detailů, jako stín postavy.

SKUPINA 4: Co musí plakát obsahovat?

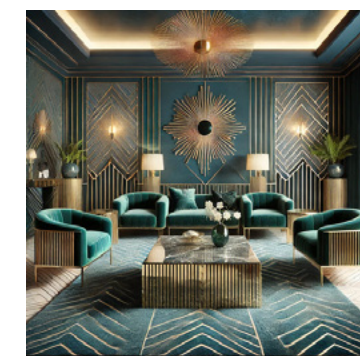
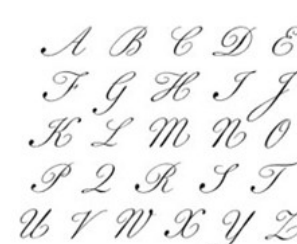
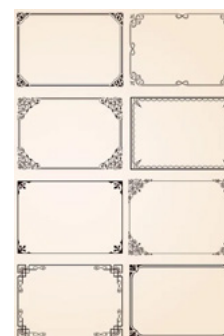
- **Název události** (např. „Otevření hradeckého pivovaru“).
- **Datum a místo** (např. „20. září 1846, Hradec Králové“).
- **Historické pozadí – krátké vysvětlení významu události.**
- **Symboly pivovaru** – pivo, sudy, ječmen, chmel.
- **Ilustrace a motivy** – historické postavy v dobových kostýmech, oslavy, tanec.
- **Typ piva a jeho vlastnosti.**
- **Zvěstování oslavy a pozvání na oslavu** (např. hudba, tance, jarmark).
- **Logo města Hradec Králové** nebo symboly související s městem.
- **Zábava** – provedení pivovarem, můžete si uvařit pivo, ...

Art Deco styl

- **Barvy: Bohaté, elegantní barvy, jako jsou zlatá, stříbrná, černá a syté odstíny modré nebo smaragdové zelené.** Použití lesklých nebo metalických barev na některé části plakátu, což evokuje bohatství a slavnostní charakter.
- **Styl: Geometrické vzory, symetrie, luxusní prvky, zlaté a stříbrné akcenty. Písmo by mělo být elegantní a ozdobné, s výrazným designem.**
- **Motivy: Dekorativní prvky jako zlaté rámy a formální atmosféra pivovarské slavnosti s důrazem na prestiž a význam události.**

Vysvětlivky:

- Symetrie = když je něco stejné na obou stranách, jako když složíš papír napůl.
- Akcenty = něco výrazného v obrázku, co hned upoutá pozornost.

SKUPINA 5: Co musí plakát obsahovat?

- **Název události** (např. „Otevření hradeckého pivovaru“).
- **Datum a místo** (např. „20. září 1846, Hradec Králové“).
- **Historické pozadí – krátké vysvětlení významu události.**
- **Symboly pivovaru** – pivo, sudy, ječmen, chmel.
- **Ilustrace a motivy** – historické postavy v dobových kostýmech, oslavy, tanec.
- **Typ piva a jeho vlastnosti.**
- **Zvěstování oslavy a pozvání na oslavu** (např. hudba, tance, jarmark).
- **Logo města Hradec Králové** nebo symboly související s městem.
- **Zábava** – provedení pivovarem, můžete si uvařit pivo, ...

Koláž s historickými fotografiemi

- **Barvy: Černobílé odstíny s nádechem zlaté nebo bronzové.**
- **Styl: Koláž, která využívá historické fotografie nebo staré tisky.**
- **Technika: Sestavení plakátu z historických fotografií, tiskařských obrázků a dalších vizuálních historických materiálů, které se poté zpracují do kolážového designu. Můžete přidat ručně psané nápisy nebo detaily.**
- **Motivy: Historické fotografie pivovaru, zaměřené na lidi, stroje a prvky každodenního života. Koláž může obsahovat rostlinné motivy nebo symboly spojené s přírodou a výrobou piva, jako jsou chmelové větve nebo obilí.**

Vysvětlivky:

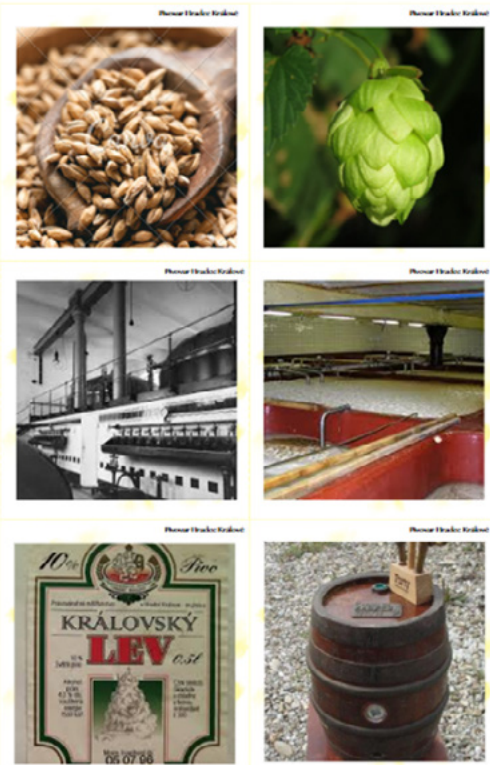
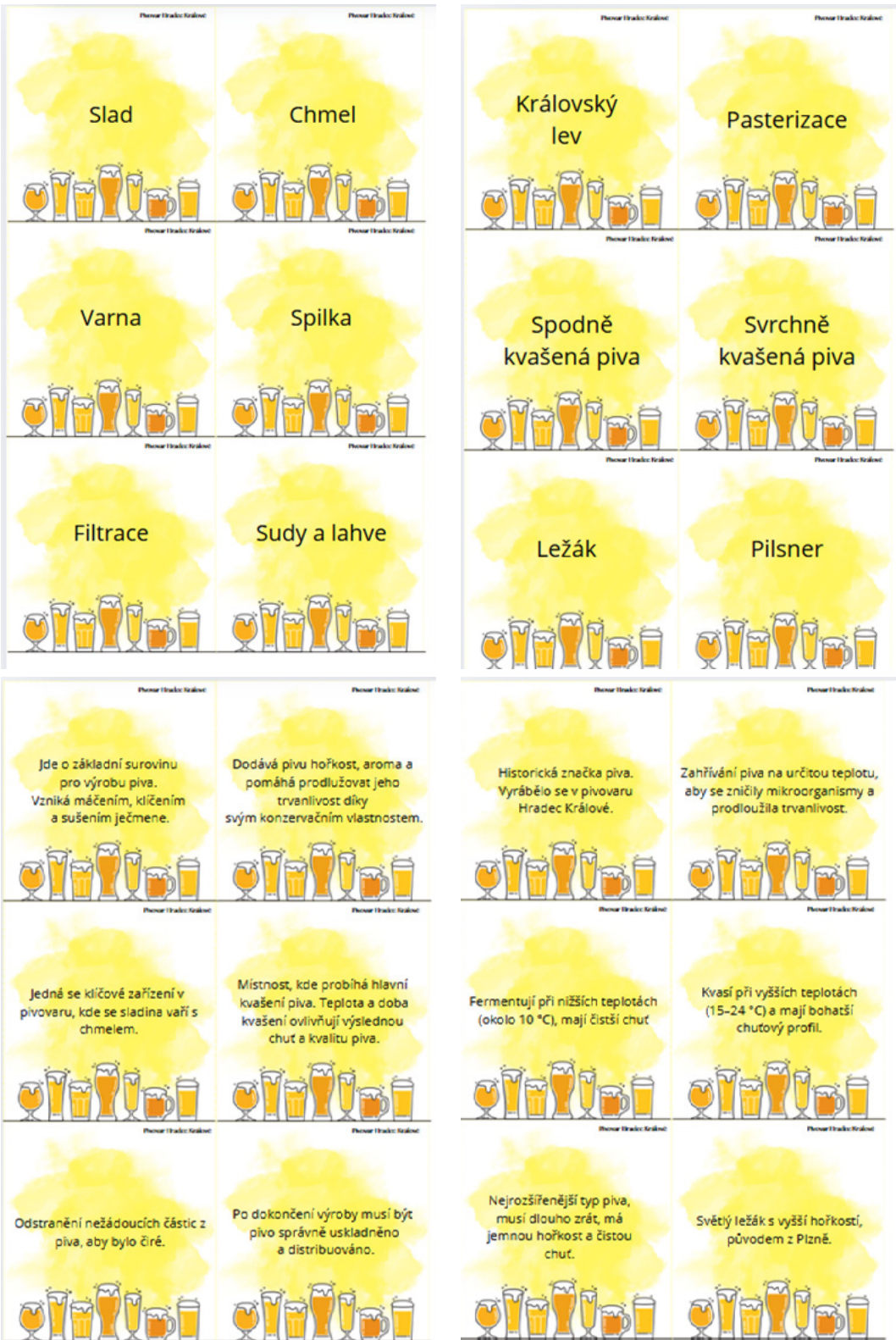
- Koláž = obrázek slepený z různých kousků papírů, fotek nebo látek.

Aktivita 2: Pivní přiřazovačka

Čas: 10 minut

Pomůcky: Kartičky s pojmy, vysvětlením a obrázkem

Žáci ve skupinách přiřadí ke správnému pojmu správné vysvětlení a obrázek.

Různé provedení plakatu (AI):

Zdroje obrázků:

- <https://www.aladine.cz/p/blok-barevných-papíru-studio-light-a5-36-l-zemité-barvy-sl-es-pp51>
- <https://depositphotos.com/cz/vector/wooden-barrel-keg-beer-sketch-fresh-foamy-drink-vector-illustration-354535822.html>
- <https://vytvorsipotisk.cz/generovane-obrazky/sklenice-piva-kresleny-obrys/>
- <https://www.pngegg.com/cs/png-vtpph>
- <https://pixabay.com/cs/vectors/pivní-set-džbánek-na-pivo-4385326/>
- <https://www.shutterstock.com/cs/image-vector/hops-beer-vector-illustration-freehand-drawing-448831780>
- <https://bylik.cz/zbozi/22-chmel-sistence.html?baleni=100>
- <https://depositphotos.com/cz/vectors/ornamenty.html>
- <https://depositphotos.com/cz/vectors/ozdobné-rámečky.html>
- <https://cz.pinterest.com/foxee4069/nadpis/>
- <https://www.klobouky-barety.cz/blog/jak-vyuzit-barevny-kruh/>
- <https://www.posters.cz/retro-pop-art-surprised-and-excited-v143982>
- <https://www.posters.cz/wow-pop-art-face-f164712883>
- <https://www.posters.cz/the-word-new-in-retro-pop-art-style-with-lots-of-dots-f965820916>
- <https://www.shutterstock.com/cs/image-vector/comic-retro-font-set-alphabet-letters-683552173>
- <https://www.kasvo.cz/magazin/art-deco-se-vraci-na-vysluni-jste-pripraveni-81.phtml>
- <https://www.prestige-affairs.com/blogs/how-to/discover-timeless-art-deco-design>
- <https://www.valentinska.cz/725710-slovacke-noviny-29-6-1923-stare-noviny-1-republika>
- <https://depositphotos.com/cz/vector/hops-plant-beer-ingredient-line-art-sketch-engraving-vector-illustration-t-shirt-apparel-print-design-482084428.html>
- <https://www.pngegg.com/es/png-ynhub>
- <https://myloview.cz/obraz-ploche-pullitr-c-483F0A2>

19. Sokolovna

Aktivita 1: Obec sokolská v odboji

Čas: 15 minut
Pomůcky: Dobový úryvek, papíry s možnými volbami

Žáci se rozdělí se do skupin. Přečtou si dobový úryvek a seznámí se s popsanou krizovou situací. Následuje seznámení s možnostmi, variantami řešení situace. Skupina se poté domluví, jaké řešení je nejlepší volbou. Na závěr každá skupina představí svou zvolenou strategii. Učitel shrne hlavní poznatky a upozorní, jak se různé přístupy lišily a jaké argumenty byly nejpřesvědčivější. Učitel by měl zdůraznit, jak složité bylo rozhodování v době, kdy museli Sokolové čelit neustálým hrozbám.

„Dne 5. března 1942, za temných dnů okupace, jsme se tajně sešli v našem bezpečném úkrytu. Nepřítel se stále blížil, ale my, členové Sokola, jsme se museli rozhodnout. Věděli jsme, že bez rychlého zásahu hrozí nejen ztráta našich dokumentů, ale i ztráta víry v naši národní identitu. Po dlouhé diskusi jsme se rozhodli pro možnost tajné komunikace prostřednictvím šifrovaných zpráv, abychom udrželi kontakt a koordinaci napříč oddíly, aniž by nás odhalil nepřítel. Toto rozhodnutí, ačkoli riskantní, považujeme za jedinou cestu, jak zachovat naši svobodu a kulturu.“

(Text vznikl na základě historických informací o činnosti Sokola v druhé světové válce a byl generován umělou inteligencí. Představuje modelovou situaci, kterou mohli členové Sokola řešit v období nacistické okupace.)

Možnost A:
Okamžitý ústup a přemístění členů do bezpečnější lokality.

- Výhody:
- Nevýhody:

Možnost B:
Tajná komunikace pomocí šifrovaných zpráv.

- Výhody:
- Nevýhody:

Možnost C:
Rozeslání falešných informací k zmatení nepřítele.

- Výhody:
- Nevýhody:

Možnost D:
Zůstat na místě a pokusit se o improvizovanou obranu s minimálními zdroji.

- Výhody:
- Nevýhody:

Řešení:
Možnost A:
Okamžitý ústup a přemístění členů do bezpečnější lokality.

- Výhody: Minimalizace ztrát, zachování života.
- Nevýhody: Ztráta důležitých dokumentů, oslabení odboje.

Možnost B:
Tajná komunikace pomocí šifrovaných zpráv.

- Výhody: Udržení spojení a možnost rychlé reakce.
- Nevýhody: Riziko, že komunikace bude zachycena nepřítelem.

Možnost C:
Rozeslání falešných informací k zmatení nepřítele.

- Výhody: Možnost zmást nepřítele a získat operační výhodu.
- Nevýhody: Riziko zmatku a nedorozumění mezi členy odboje.

Možnost D:
Zůstat na místě a pokusit se o improvizovanou obranu s minimálními zdroji.

- Výhody: Zachování morálky a symbolický odpor.
- Nevýhody: Vysoké riziko ztrát a případného zajetí.

20. Hučák

Aktivita 1: Porovnání fotografií

Čas: 10 minut
Pomůcky: Dvě historické fotografie elektrárny (pro každou skupinu)

Žáci se rozdělí do skupin a obdrží dvě fotografie elektrárny Hučák – jednu se zachycením původní budovy (fotografie kolem roku 1901) a jednu po dokončení stavby nové budovy (kolem roku 1912). Následně v nich hledají rozdíly – stavební změny, úpravy okolí, technické prvky apod.

V závěru aktivity proběhne reflexe, během které skupiny krátce prezentují své závěry. Učitel může klást návodné otázky (Co se změnilo?, Co z těchto změn mohou usuzovat?). Poté může učitel navázat výkladem o historii místa a významu vodní elektrárny Hučák.

<https://kam.hradcekralove.cz/objekt/39-elektrarna-hucak-s-mostem>

Aktivita 2: Architektonické prvky

Čas: 10 minut
Pomůcky: Fotografie (pro každou skupinu)

Žáci se rozdělí do skupin. Každá skupina dostane fotografii budovy seřaďovacího nádraží v Praze a elektrárny Hučák. Úkolem žáků je najít shodné architektonické prvky na fasádách obou budov. Následuje reflexe výsledků skupin. Učitel žáky seznámí s faktem, že obě budovy jsou dílem architekta Františka Sendera, proto jsou si velmi podobné.

21. Bio Centrál

Aktivita 1: Pracovní list

Čas: 15 minut

Pomůcky: Pracovní listy

Žáci jednotlivě, ve dvojici, či skupině vyplní zadaný pracovní list.

1. Uveď dva nejvýznamnější architekty, kteří působili v Hradci Králové (JK, JG):

2. Poznáš jejich stavby? Přiřaď je ke správnému architektovi a pojmenuj je:

3. Významným architektem byl také František Komárek. Pojmenuj jeho stavby, které se nacházejí v Hradci Králové:

4. Doplň na vynechané místo pojem/text z nabídky:

kapacita 800 diváků
oválný tvar
obdélníkové jeviště
kovový krov
kuřárna a bufet
schodiště
balkón a balkóny kolem zaoblených nároží
lóže a boxy s vlastními vchody

“Na výstavu kina nám chybělo několik financí, takže se snažíme najít organizaci, která by nám pomohla. Vytvořil jsem kino s _____ . Kino mělo _____ , na které nasedalo _____. Objekt byl zastřešen _____. V zázemí kina byla vybudována _____. Na bocích kina jsem nechal postavit _____ , které vedlo na _____. V přízemí a na balkoně byly _____. Objekt byl zastřešen kovovým krovem. Výzdobu kina navrhl královéhradecký malíř Josef Heřman. “

5. Přečti si medailonky jednotlivých architektů. Následně k nim přiřaď vhodnou stavbu. Jedno jméno můžeš použít dvakrát:

František Komárek

Narozen roku 1892 ve Svobodných Dvorech u Hradce Králové, pochází z vážené rodiny rolníků a podnikatelů. Jeho otec Josef byl nejen starostou Svobodných Dvorů v letech 1903–1906, ale také vlastníkem cihelny a továrny na kysané zelí. Stavitelskou koncesi získal v roce 1926 a brzy poté se pustil do realizace několika významných staveb v Hradci Králové. Mezi jeho díla patří například Obecní dům a Dělnický dům ve Svobodných Dvorech, dále také budova hlavního nádraží v Hradci Králové, Poštovní a telegrafní úřad na Riegrově náměstí nebo také činžovní dům s kinem na třídě Karla IV.

Václav Rejchl st.

Pan Václav Rejchl st. je významným českým zednickým mistrem, stavitelem a architektem, který působí především v Hradci Králové. Patří k protagonistům pozdního historismu a secese. V posledních letech se stává jedním z nejvyhledávanějších stavitelů a architektů obytných činžovních a vilových staveb v Hradci Králové. Realizoval řadu projektů rodinných domů, například vilu Morušovka na Orlickém nábřeží a další vily ve Střelecké ulici.

Viktor Weinhengst

Pan Viktor Weinhengst je český architekt a stavitel. Studoval na Českém vysokém učení technickém v Praze a dále na Vídeňské akademii. Od roku 1882 působí v Hradci Králové, kde se podílí na významných stavbách, jako je Klicperovo divadlo, dokončené v roce 1885, budova Adalbertina nebo hotel Grand.

A

B

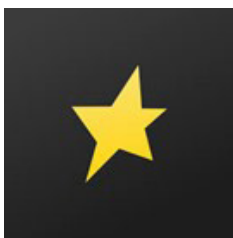
C

D

6. Poznáš z obrázku, o jakou síť kin se jedná? Napiš, alespoň ke každé jednoho zástupce z města.

22. Pilnáčkova továrna

Aktivita: Historie rodinného podniku

Čas: 15 minut

Pomůcky: Doplnovačka a časová osa

Žáci jednotlivě, ve dvojicích, skupinách vyplní doplnovačku a časovou osu.

1. Doplnovačka – chybějící slova v textu

(Doplň k základnímu textu doplňující slova tak, aby seděla)

Výroba mýdla v Hradci Králové je spojena s _____ rodinou. Prvním mydlářem z rodu byl _____, který se vyučil roku 1812. První dílnu založil v části města zvané _____. V roce 1899 byla otevřena první část továrny na _____ třídě. Josefův syn, jménem _____ se stal společníkem a přispěl k rozvoji firmy, a navíc byl významný starosta. Ve 30. letech 20. století proslavilo firmu tzv. _____ mýdlo. Po únoru 1948 byla továrna _____ a do jejího areálu se nastěhovala firma _____.

Doplňovaná slova v 1. pádu: (znárodnění, Kukleny, Pospíšilova, Tesla, Pilnáček, Josef Václav Bohumil Pilnáček, terpentýn, Matěj)

2. Časová osa

(Seřaď následující události podle časové posloupnosti)

Vrácení majetku rodině
Založení první dílny v Kuklenách

Správa areálu Olgou Řeháčkovou
Otevření továrny na Pospíšilově třídě
Matěj Pilnáček se stává mydlářem
Znárodnění továrny
Starostování Josefa V. B. Pilnáčka

Řešení:

1. Doplnovačka, správné pořadí, správná forma:

(Pilnáčkovou, Matěj, Kukleny, Pospíšilově, Josef Václav Bohumil Pilnáček, terpentýnové, znárodněna, Tesla)

2. Časová osa

1. Matěj Pilnáček se stává mydlářem (1812).
2. Založení první dílny v Kuklenách.
3. Otevření továrny na Pospíšilově třídě (1899).
4. Starostování Josefa V. B. Pilnáčka (1929–1942).
5. Znárodnění továrny (1948).
6. Vrácení majetku rodině (1992).
7. Správa areálu Olgou Řeháčkovou (od 2009).

23. Sbor kněze Ambrože

Aktivita: Komparace obrázků

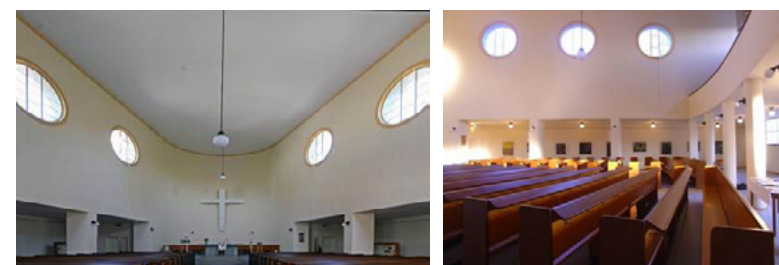
Čas: 5–10 minut

Pomůcky: Fotografie kostelů

Badatelská otázka: **Jak pojímala římskokatolická církev a Církev československá sakrální stavby?** (případně náhradní otázka) **Jak se liší kostel Církve československé od toho katolického?**

Podívejte se na přiložené fotografie. První sada se týká Sboru kněze Ambrože, sídla Církve československé (protestantismu). V druhé sadě jsou naopak fotografie kostela Nanebevzetí Panny Marie, který stojí na hradeckém Velkém náměstí a slouží římskokatolické církvi. Prohlédněte si obě sady a porovnejte je mezi sebou. Vnímáte nějaké rozdíly mezi kostely? Jak jsou zpracovány architektonicky? Jak jsou zvenčí zdobené? Jak jsou vybaveny a vyzdobeny interiéry kostelů? Pracují autoři s biblickými tématy? Jak je v nich znázorněn Ježíš Kristus? Jak na vás kostely působí?

Sbor kněze Ambrože

Zdroje: kam.hradcekrálove.cz, <https://1url.cz/LJBUD>;nockostelu.cz, <https://1url.cz/BJBIF>

Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Zdroj: nockostelu.cz, <https://1url.cz/3JBIT>; artlite.cz, <https://1url.cz/UJBlj>; historickasidla.cz, <https://1url.cz/VJBld>

Autorské řešení aktivity

Badatelská otázka: **Jak pojímala římskokatolická církev a Církev československá sakrální stavby?** (případně náhradní otázka) **Jak se liší kostel Církve československé od toho katolického?**

Žák definuje zásadní rozdíly v podobě katolického a protestanského kostela. Na zmíněných rozdílech následně demonstuje rozličné věrouky římskokatolické církve a Církve československé, zvláště v náhledu na Ježíše Krista (křesťanské osobnosti) a jejich uctívání.

Podívejte se na přiložené fotografie. První sada se týká Sboru kněze Ambrože, sídla Církve československé (protestantismu). V druhé sadě jsou naopak fotografie kostela Nanebevzetí Panny Marie, který stojí na hradeckém Velkém náměstí a slouží římskokatolické církvi. Prohlédněte si obě sady a porovnejte je mezi sebou. Vnímáte nějaké rozdíly mezi kostely? Jak jsou zpracovány architektonicky? Jak jsou zvenčí zdobené? Jak jsou vybaveny a vyzdobeny interiéry kostelů? Pracují autoři s biblickými tématy? Jak je v nich znázorněn Ježíš Kristus? Jak na vás kostely působí?

Sbor kněze Ambrože: typický funkcionalismus, jednoduché tvary a provedení exteriéru, jednoduchý a málo zdobený interiér, středobodem interiéru je bílý sklolaminátový kříž, absence obrazů a biblických motivů, absence monumentálního oltáře, Ježíš Kristus je naznačen křížem a stolem v podobě rozlomené hostie, prostory prosvětlené atd.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie: typická ukázka sakrálního baroka, monumentální a zdobený exteriér, práce s barvami a zdobností, dominantní oltář doplněný o další umění s biblickou tematikou, důraz na zaplněnost interiéru, Ježíš Kristus zastoupen prostřednictvím Panny Marie a obrazů s tematikou křížové cesty atd.

24. Letiště Hradec Králové

Aktivita: Práce s AI chatbotem

Čas: 10 minut

Pomůcky: Zařízení s internetovým připojením

Badatelská otázka: **Vyplatilo se lidem cestovat letadlem?**

Letectví se stalo v průběhu 20. a 30. let znakem modernity a pokroku. Možnost cestovat letadlem byla v době mezi válkami určitým typem luxusu a demonstrovala vyšší společenské postavení. Letiště v Hradci Králové nabízelo ve druhé polovině 30. let tři letecké linky, konkrétně do Prahy, Liberce a Moravské Ostravy. K přepravě pasažérů se na vnitrostátních linkách používal hlavně letoun Avia F-VIIb-3m.

Za pomoci umělé inteligence (chatbot) zjistěte, jaké rychlosti letoun dosahoval a kolik dokázal přepravit pasažérů. Jak dlouho mohl tehdy trvat let z Hradce Králové do Prahy, Liberce a Moravské Ostravy? O kolik byla tehdy cesta letadlem rychlejší než cesta vlakem nebo automobilem? Jaké výhody a nevýhody cestování letadlem představovalo v porovnání s vlakem a automobilem?

Autorské řešení aktivity

Badatelská otázka: **Vyplatilo se lidem cestovat letadlem?**

Žák definuje výhody a nevýhody letecké dopravy ve 30. letech. Na základě komparace civilní letecké dopravy s dobovou vlakovou a automobilovou dopravou demonstuje, jak časově nákladná byla cesta z Hradce Králové do konkrétních měst Československa. Žák svou badatelskou činností doloží, proč bylo letectví v meziválečné době považováno za znak pokroku a moderního života.

Letectví se stalo v průběhu 20. a 30. let znakem modernity a pokroku. Možnost cestovat letadlem byla v době mezi válkami určitým typem luxusu a demonstrovala vyšší společenské postavení. Letiště v Hradci Králové nabízelo ve druhé polovině 30. let tři letecké linky, konkrétně do Prahy, Liberce a Moravské Ostravy. K přepravě pasažérů se na vnitrostátních linkách používal hlavně letoun Avia F-VIIb-3m.

Za pomoci umělé inteligence (chatbot) zjistěte, jaké rychlosti letoun dosahoval a kolik dokázal přepravit pasažérů. Jak dlouho mohl tehdy trvat let z Hradce Králové do Prahy, Liberce a Moravské Ostravy? O kolik byla tehdy cesta letadlem rychlejší než cesta vlakem nebo automobilem? Jaké výhody a nevýhody cestování letadlem představovalo v porovnání s vlakem a automobilem?

Na základě práce s chatbotem umělé inteligence žák zjistí údaje o tehdejší letecké, vlakové a automobilové dopravě v Československu. Konkrétně se dozví, jak dlouho cesta z Hradce Králové trvala, jaká úskalí daná doprava skýtala, jaká byla průměrná rychlost daných dopravních prostředků nebo jaká byla dostupnost.

Výsledkem bádání by mělo být zjištění, že letecká doprava byla ve druhé polovině 30. let sice nejrychlejší, avšak cenově dostupná pouze malému procentu společnosti. Velkým úskalím taktéž byla málo rozvinutá letištní infrastruktura. I proto byla letadla využívána primárně pro armádní a státní účely.

Zdroje

Úvod

Použité zdroje:

- Pavel KOBLASA a kolektiv, *Hradec Králové - Historie města*, Nakl. Lidové noviny, 2005.
- Jaromír MIKULKA, *Dějiny Hradce Králové (do roku 1850)*, Díl I/1 - II/2, Nakladatelství Nadace Historica, 1994 - 1996.
- Jiří SLAVÍK, *Hradec Králové - Pevnost v proměnách času*. Regionální muzeum v HK, 2016.
- Miloš ZAPLETAL. *Salon republiky. Hradec Králové v architektuře první republiky*, Argo, 2008.
- Oficiální web města Hradec Králové: www.hradeckralove.org (sekce Historie).
- Památkový ústav: Hradec Králové – urbanistický vývoj, dostupné https://pamatkovykatalog.cz/uskp/podle-relevance/1/seznam?h=hra-dec+kr%C3%A1lov%C3%A9&chranenoTed=1&hlObj=1&fulltext=
- https://www.muzeumhk.cz/aktuality/697-regulacni-plany-mesta-hradec-kralove.html

Bílá věž

Použité zdroje:

- Zdeněk DOUBEK – Milan LAJDAR, *Město pod Bílou věží – Čtení o starém Hradci II.*, Hradec Králové, 2002.
- https://www.bilavez.cz/images/zadni-strana_T2.pdf
- https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126666764-toulava-kamera/225562221500002/
- https://www.hradeckralove.org/den-zvoniku-hradecka/d-50241

Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Hradci Králové

Použité zdroje:

- Jan DOSKOČIL, *Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Hradci Králové*, Hradec Králové, 2010.
- Jaroslav MIKAN, *Kolejní chrám Na nebe vzetí P. Marie v Hradci Králové*, Hradec Králové, 1940.
- Klára ZÁŘECKÁ, *Rektor P. Václav Kolčava a jezuitský kolejní chrám Nanebevzetí Panny Marie v Hradci Králové. Rekonstrukce původní výzdoby a zařízení interiéru jezuitského chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Hradci Králové z let 1662–1666*, Východočeské listy 11–12, 1997, s. 23–38.
- https://www.pamatkovykatalog.cz/kostel-nanebevzeti-p-marie-s-kapli-sv-josefa-1248771

Jezuitská kolej

Použité zdroje:

- Petr POLEHLA – Jan HOJDA (ed.), *Jezuité ve Východ-*

- ních Čechách*, Hradec Králové, Typo Studio, 2009.
- https://web.archive.org/web/20210518202147/http://hradeckymkrajem.cz/kraj/hk/nove-adalbertinum
- https://www.pamatkovykatalog.cz/kolej-je-zuitu-12605130

Katedrála Svatého Ducha

Použité zdroje:

- Helena DÁŇOVÁ, Středověká architektonická skulptura presbytáře chrámu sv. Ducha v Hradci Králové, in: Ivo HLOBIL – Milan DOSPĚL (eds.), Gotické a raně renesanční umění ve východních Čechách 1200–1550, Hradec Králové, 2014, s. 43–51.
- Emanuel POCHE, Umělecké památky Čech I., Praha, 1998, s. 451–454.
- Václav KALAŠ, Kathedrální kostel svatého Ducha v Hradci Králové, Hradec Králové, 1896.
- Vladimír HRUBÝ – Miroslav PODHRÁZSKÝ, *Chrám Svatého Ducha v životě města a v proměnách času: katedrála a její sousedé*, Hradec Králové, 2008.
- Petr ČORNEJ, *Dějiny zemí Koruny české 1. Od příchodu Slovanů do roku 1740*, 3. vydání, Praha, 1995.

Mariánský sloup

Použité zdroje:

- Albert KOMÁREK, *Mariánské, trojiční a světské sloupy na Královéhradecku a Rychnovsku*, diplomová práce, KTF UK, Praha, 2011.
- https://hradecky.denik.cz/zpravy_region/malina_morovy-sloup20081108.html
- https://www.hradeckralove.org/marian-sky-sloup/d-55317

Městské opevnění

Použité zdroje:

- Iveta PACHOLÁTKOVÁ, *Zánik královéhradecké pevnosti a její pozůstatky v současnosti*, Hradec Králové, 2009.
- Jakub HURT, *Kritická analýza rytiny obléhání Hradce Králové roku 1640*, bakalářská práce, FF UHK, Hradec Králové, 2017, s. 61.
- Jaromír MIKULKA, *Dějiny Hradce Králové do roku 1850 II. Léta 1620–1740*, Hradec Králové, 1994, s. 19–20.
- Vladimír KUPKA a kolektiv, *Pevnosti a opevnění v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha, 2001.

Stará radnice v Hradci Králové

Použité zdroje:

- Ludvík DOMEČKA, *Stará radnice v Hradci Králové*, Hradec Králové, 1937.

- Sabina SVOBODOVÁ, *Architektura poslední čtvrtiny 16. století v Hradci Králové*, diplomová práce, FF UPOL, Olomouc, 2021.
- https://www.hradeckralove.org/radnice-c-p-1/d-55318

Klicperovo divadlo

Použité zdroje:

- Alexandr GREGAR, Divadlo v Hradci Králové: (Od nejstarších dob po současné Klicperovo divadlo), Hradec Králové, 2016.
- https://www.theatre-architecture.eu/cs/db/?theatreId=156
- https://encyklopedie.idu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=3760&lang=cs
- https://www.literarnimuzea.cz/vaclav-kliment-klicpera/

Fakultní nemocnice Hradec Králové

Použité zdroje:

- Fakultní nemocnice Hradec Králové, *Almanach k 95. výročí založení areálu Fakultní nemocnice Hradec Králové*, Hradec Králové, 2020.
- https://kam.hradcekralove.cz/architekt/410-bedrich-adamek

Galerie moderního umění

Použité zdroje:

- Pavel PANOCH, Hradec Králové. *Průvodce po architektonických památkách od středověku do současnosti*, Praha, 2015.
- Jindra ZDENĚK a kol., *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*, Praha, 2016.
- https://www.galeriehk.cz/gmu/o-galerii/
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/9-zalozni-uverni-ustav

Lido Bio (a ostatní)

Použité zdroje:

- Pavel PANOCH, Hradec Králové. *Průvodce po architektonických památkách od středověku do současnosti*, Praha, 2015.
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/88-lidovy-dum-a-lido-bio
- https://kam.hradcekralove.cz/architekt/111-old-rich-liska

Evangelický kostel v Hradci Králové

Použité zdroje:

- Marie BENEŠOVÁ, František TOMAN, Jan JAKL, *Salón republiky: Moderní architektura Hradce Králové*, Hradec Králové, 2000.
- Štěpán BARTOŠ, Zdeněk LUKES, Pavel PANOCH, *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v Královéhradeckém kraji*, Pardubice, 2008.
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/53-evangelicky-kostel-s-farou

Hotel Grand, Okresní dům a Palmová zahrada

Použité zdroje:

- Veronika SINGEROVÁ, *Hradec Králové jako „salon republiky“ - Architektura v rámci kulturní reprezen-tace*, diplomová práce, FF MU, Brno, 2010.
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/133-hotel-grand
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/28-palmova-zah-rada
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/155-hotel-grand-alternativni-navrh

Historická budova Pedagogické fakulty UHK

Použité zdroje:

- Alena ZACHOVÁ – Nela MLSOVÁ – Petra BUBENÍČKOVÁ – Michal ČUŘÍN, *Příběh budovy čp. 301*, Hradec Králové, 2018.

Komplex škol v Zálabí

Použité zdroje:

- Daniela KARASOVÁ – Jiří KOTALÍK – Zdeněk LUKEŠ – Pavel PANOCH, *Josef Gočár*, Praha, 2010.
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/221-skola-zalabi
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/179-mes-tanske-skoly
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/12-rasinovo-stat-ni-gymnazium-a-vila-reditele-gymnazia
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/45-si-dliste-labska-kotlina-i

Muzeum východních Čech

Použité zdroje:

- Jara SVRČKOVÁ, *Encyklopedie města Hradce Králové*, Hradec Králové, 2011.
- Jakub POTŮČEK – Zdeněk HAMÁK, *Hradec Králové: architektura a urbanismus 1895–2009*, Hradec Králové, 2009.

- Jiří ZIKMUND – Ladislav ZIKMUND-LENDER (edd.), *Budova muzea v Hradci Králové 1909–1913: Jan Kotěra*, Hradec Králové, 2013.
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/58-muzeum
- https://kam.hradcekralove.cz/architekt/1-jan-kotera

Hlavní nádraží

Použité zdroje:

- Jan RACHOTA, *Železniční Hradecko před půlstoletím*, Praha, 2007.
- Zdeněk SRP, *Příběh hradeckého nádraží*, Praha, 2000.
- https://www.spravazeleznic.cz/-/hlavni-nadrazi-v-hradci-kralove-ziska-diky-modernizaci-vic-nastupist
- https://kam.hradcekralove.cz/architekt/9-vaclav-rejchl-ml

Městské lázně

Použité zdroje:

- Hana POSPÍCHALOVÁ, *Labské nábřeží v Hradci Králové. Proměny prostoru v čase*, bakalářská práce, FF UHK, Hradec Králové, 2020.
- Veronika SINGEROVÁ, *Hradec Králové jako „salon republiky“ - Architektura v rámci kulturní reprezentace*, diplomová práce, FF MU, Brno, 2010.
- Jakub POTŮČEK, Hradec Králové. *Architektura a urbanismus 1895–2009*, Hradec Králové, 2009.

Pilnáčkova továrna

Použité zdroje:

- Josef WENIG, *Královéhradečtí mydláři Pilnáčkové vzpomínají 125 let své práce: vzácné jubileum českého podniku*, Hradec Králové, 1937.
- Osvěta lidu městu Hradci Králové k 28. říjnu 1922*, Hradec Králové, 1923.
- Obnova*, Hradec Králové, 19. prosince 1902.
- Národní listy. Večerník*, Praha, 24. dubna 1940.
- Královéhradecké rozhledy*, Hradec Králové, 16. května 1913.
- Štít*, Hradec Králové, 24. srpna 1933.
- https://www.pilnackovatovarna.cz/historie

Pivovar

Použité zdroje:

- Jiří NĚMEČEK, *Historie a současnost podnikání v Hradci Králové*, Pardubice, 1998.
- Lenka NOVOTNÁ, *Právovárečné měšťanstvo v Hradci Králové do roku 1948*, bakalářská práce, FF UPCE, Pardubice, 2009.

- https://kam.hradcekralove.cz/architekt/261-viktor-weinhengst
- https://www.hradeckralove.org/i-prochazkovy-okruh-historicke-mesto/d-50372#pivovar

Sokolovna

Použité zdroje:

- Marie BENEŠOVÁ – František TOMAN – Jan JAKL, *Salón republiky: Moderní architektura Hradce Králové*, Hradec Králové, 2000.
- Emanuel POCHÉ, *Umělecké památky Čech I.*
- Jakub POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura a urbanismus: 1895–2009*.
- SOKA Hradec Králové, Sokol – tělocvičná jednota Hradec Králové, inv. č. 4, kart. 1, *Výroční a jednateľské zprávy /tisky 1882–1947*, V upomínku věrným bratřím a sestrám, přítomným dne 5. února 1941 valné hromadě v 75. roce života tělocvičné jednoty Sokol Hradec Králové.
- SOKA Hradec Králové, Sokol – tělocvičná jednota Hradec Králové, inv. č. 9, kart. 1, *Družstvo pro postavení tělocvičny Sokola, stanovy, činnost 1901–1931*, Stanovy družstva pro stavbu tělocvičny Sokola v Hradci Králové.
- SOKA Hradec Králové, Sokol – tělocvičná jednota Hradec Králové, inv. č. 10, kart. 1, *Nová sokolovna v Hradci Králové – předběžné řízení 1922–1928*.

Vodní elektrárna Hučák

Použité zdroje:

- Marie BENEŠOVÁ, František TOMAN, Jan JAKL, *Salón republiky: Moderní architektura Hradce Králové*, Hradec Králové, 2000.
- Pavel PANOCH, *Hradec Králové: Průvodce po architektonických památkách od středověku po současnost*, Praha, 2015.
- https://www.cez.cz/cs/o-cez/vyrobni-zdroje/obnovitelne-zdroje/voda/vodni-elektrarny/ceska-republika/hradec-kralove-58153

Kino BioCentral

Použité zdroje:

- Radek BLÁHA, Petr GRULICH, Roman HORKÝ, Jan KOŠEK, et al., *Hradec Králové*, Praha, 2017.
- Encyklopedie města Hradce Králové*, Hradec Králové, 2011.
- www.historickasidla.cz.
- https://hradec.rozhlas.cz/hradecke-minuty-biografy-v-hradci-kralove-za-prvni-republiky-cast-1-9445844

Sbor kněze Ambrože

Použité zdroje:

- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/37-sbor-kneze-ambroze
- https://www.ccshhk.cz/nabozenskeobce/hradec-kr%C3%A1lov%C3%A9
- https://www.nockostelu.cz/kostel/749/

Letiště Hradec Králové

Použité zdroje:

- https://hradec.rozhlas.cz/letiste-v-hradci-kralove-chysta-vystavbu-multifunkcni-haly-a-pysni-se-zkusebnou-9166216
- https://kam.hradcekralove.cz/objekt/225-areal-letiste
- https://sites.google.com/site/obecvekose/v%C3%BDvoj-leti%C5%A1t%C4%9B
- https://www.fortifikace.net/pov_vojenska_letiste_frns_hk.html
- http://www.vrtulnik.cz/ww2/protektorat-hk.htm

Citace

Použité zdroje:

- VOKOLEK, Vít. Pravěk východních a severovýchodních Čech. Hradec Králové, 1962
- Odkaz na podobiznu busty: https://d8-a.sdn.cz/d_8/c_imgrestricted_QR_K/cCBT/eliska-premyslovna.jpeg?fl=cro,0,0,1280,950%7Cres,1024,,1%7Cwebp,75
- Portrét Bohuslava Balbína: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/08/Heinsch_-_Bohuslav_Balb%C3%ADn.jpg/500px-Heinsch_-_Bohuslav_Balb%C3%ADn.jpg
- https://www.npu.cz/uop/josefov/publikace/osobnost/Santini.pdf
- Portrét V. K. Klicpery: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9b/Vaclav_Kliment_Klicpera_Vilimek.jpg
- Portrét K. J. Erbena: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a1/Karel_Jarom%C3%ADr_Erben_%28cut%29.jpg/800px-Karel_Jarom%C3%ADr_Erben_%28cut%29.jpg
- Podobizna F. Škroupa: https://upload.wiki-media.org/wikipedia/commons/thumb/0/0f/Franti%C5%A1ek_%C5%A0kroup.jpg/330px-Franti%C5%A1ek_%C5%A0kroup.jpg
- Podobizna starosty Ulricha: https://d8-a.sdn.cz/d_8/c_imgrestricted_oa_A/kPxAuWMbDHDsbvNBVt-Dkbbhl/16d1/a.jpeg?fl=cro,0,0,605,865%7Cres,722,,1%7Cwebp,75

- Podobizna L. J. Pospíšila: https://www.antikavion.cz/autor/ladislav-pospisl
- Podobizna Jana Kotěry: https://www.architecture-week.cz/wp-content/uploads/2021/04/jan-kotera-svetobeznik-experimentator-a-pedagog-photo-v-868-849-478-.jpg
- Podobizna Josefa Gočára: https://d8-a.sdn.cz/d_8/c_imgrestricted_oa_A/nO7kYQlzlCpKXPCs6Dkb-g8l/5e6e/a.jpeg?fl=cro,0,0,690,932%7Cres,722,,1%7Cwebp,75
- Podobizna Oldřicha Lisky: https://kam.hradcekralove.cz/architekt/111-oldrich-liska

Obrázky a fotografie:

- Zvon Žebrák (Václav), https://www.dekanstvihk.cz/wp/katedrala-svateho-ducha/zvony/
- Katedrála sv. Ducha, https://www.dekanstvihk.cz/wp/fotogalerie/fotogalerie-2023/
- Pohled na Velké náměstí, www.hradeckralove.org/assets/Image.ashx?id_org=4687&id_obrazky=52860&datum=8%2F15%2F2018+7%3A50%3A02+PM
- Bílá věž na pohlednici z roku 1912, http://www.smirice.eu/rakousko/pevnost/hradec/zada.jpg
- Pohled na zvon Augustin, https://www.bilavez.cz/images/stories/galerie/zvon-augustin/zvon2jpg.jpg
- Detail zvonu, https://www.bilavez.cz/images/stories/galerie/zvon-augustin/zvonjpg.jpg
- Ceremoniál zvoníků, https://www.bilavez.cz/images/stories/galerie/zvoniciaugustin201812jpg.jpg
- Stará radnice jako součást komplexu budov na dobové kresbě. Zdroj neuveden.
- Pohled na Starou radnici z Velkého náměstí, https://cs.wikipedia.org/wiki/Radnice_v_Hradci_Kr%C3%A1lov%C3%A9#media/
- Pohled na kostel od Galerie moderního umění HK, https://www.kudyznudy.cz/aktivity/kostel-nanebevzeti-panny-marie-v-hradci-kralove
- Půdorys kostela, https://pamatkovykatolog.cz/kostel-nanebevzeti-p-marie-s-kapli-sv-josefa-1248771
- Pohled na kolej z Velkého náměstí, https://pamatkovykatolog.cz/kolej-jezuitu-12605130
- Mariánský sloup při pohledu od Nového Adalbertina, https://www.hkregion.cz/dr-cs/100585-mariansky-sloup-na-velkem-namesti-v-hradci-kralove.html#page=0;orderby=2|ASC

(O14)	Detail Panny Marie s andělky na Mariánském sloupu v HK, https://cs.wikipedia.org/wiki/Mari%C3%A1nsk%C3%BD_sloup_(Hradec_Kr%C3%A1lov%C3%A9)	(O35)	Sbor po dostavbě v roce 1929 (2), zdroj: kam.hradcekralove.cz, https://1url.cz/QJBUS	(O54)	Staré hradecké nádraží v roce 1929, fotoarchív MVČ	(O73)	Stavba nové vodní elektrárny, fotografie o z roku 1909, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/39-elektrarna-hucak-s-mostem
(O15)	Cappiho situační plán obléhání Hradce Králové roku 1640	(O36)	Sbor v současnosti, zdroj: kam.hradcekralove.cz, https://1url.cz/WJBuV	(O55)	Článek o otevření nádraží, 10. květen 1935, archiv MVČ, Rozhledy, 1935, číslo 19, s. 2.	(O74)	Strojovna vodní elektrárny, fotografie ze současnosti, https://www.cez.cz/cs/o-cez/vyrobní-zdroje/obnovitelné-zdroje/voda/vodní-elektrárny/ceska-republika/hradec-kralove-58153
(O16)	Johan Banér, https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Johan_Gustafsson_Ban%C3%A9r.png	(O37)	Současný interiér kostela, zdroj: kam.hradcekralove.cz, https://1url.cz/SJBUf	(O56)	Nová nádražní budova na konci 30. let 20. století, fotoarchív MVČ	(O75)	Josef Gočár, https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Go%C4%8D%C3%A1r
(O17)	JDO Klicpera, hra Paní mincmistrová, 1928, fotoarchív MVČ	(O38)	Kolumbárium, zdroj: kam.hradcekralove.cz, https://1url.cz/4JBU0	(O57)	Vypuštěný bazén, po roce 1934, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/54-mestske-lazne	(O76)	Nerealizovaný návrh výstavby, https://kam.hradcekralove.cz/objekt?filter=type&type=15
(O18)	Účinkující a diváci po představení opery Prodaná nevěsta, 1937, fotoarchív MVČ	(O39)	Současná podoba dvora, zdroj: nockostelu.cz, https://1url.cz/BJBUX	(O58)	Hala plaveckého bazénu, první návrh O. Lisky, cca 1928, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/54-mestske-lazne	(O77)	Pohled na komplex z ptáčích perspektiv, zdroj neuveden
(O19) a (O20)	Pohled do jeviště a hlediště divadla, cca 1890, fotoarchív MVČ	(O40)	Kolumbárium, zdroj: kam.hradcekralove.cz, https://1url.cz/4JBU0	(O59)	Návrh sprch od O. Lisky, cca 1928, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/54-mestske-lazne	(O78)	Vchod do Gymnázia J. K. Tyla, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/12-rasinovo-statni-gymnazium-a-vila-reditele-gymnazia
(O21)	Původní podoba projektu V. Weihengsta na budovu Klicperova divadla, 80. léta 19. století, fotoarchív MVČ	(O41)	Současná podoba dvora, zdroj: nockostelu.cz, https://1url.cz/BJBUX	(O60)	Interiér první hradecké sokolovny na Kavčím plácku (1884), Encyklopedie města Hradce Králové, N-Ž, Hradec Králové 2011, s. 558	(O79)	Vila ředitele gymnázia, po r. 1925, Fotoarchiv Muzea východních Čech
(O22)	JDO Klicpera, ukázka programů divadla, 1900 a 1909, fotoarchív MVČ	(O42)	Josef Fňouk, český stavitel a architekt urbanismu v HK, https://kam.hradcekralove.cz/architekt/14-josef-fnouk	(O61)	Bio Sokol na počátku 30. let 20. stol., fotoarchív MVČ	(O80)	Letiště ve 30. letech, zdroj: vrtulnik.cz, https://1url.cz/TJB5Z
(O23)	Záložní úvěrní ústav, kresba průčelí, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/9-zalozni-uverni-ustav#lg=1&slide=13	(O43)	Místo pro navrhovaný komplex, přelom 19. a 20. století, zdroj neuveden	(O62)	Původní návrh sokolovny Milana Babušky (1923), fotoarchív MVČ	(O81)	Stíhací letka Avie B-534 na hradeckém letišti, zdroj: vrtulnik.cz, https://1url.cz/TJB5Z
(O24)	Záložní úvěrní ústav v roce 2018, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/9-zalozni-uverni-ustav#lg=1&slide=0	(O44)	Komplex ve 20. letech 20. století, zdroj neuveden	(O63)	Sokolovna po dostavbě (1930), fotoarchív MVČ	(O82) a (O83)	Letiště po obsazení Němci, zdroj: vrtulnik.cz, https://1url.cz/IJB5U
(O25)	Záložní úvěrní ústav, fotografie po dokončení, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/9-zalozni-uverni-ustav#lg=1&slide=14	(O45)	Současný pohled na komplex, zdroj neuveden	(O64)	Promítací sál dnes, https://biocentral.cz/o-kine	(O84) a (O85)	Letiště v květnu 1945, zdroj: vrtulnik.cz, https://1url.cz/IJB5U
(O26)	budova GMU na mapě, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/9-zalozni-uverni-ustav	(O46)	Kulturní památka ČR Okresní dům, https://cs.wikipedia.org/wiki/Okresn%C3%AD_d%C5%AFm_(Hradec_Kr%C3%A1lov%C3%A9)	(O65)	Bio Central v roce 1939 ještě jako Bio Slavie, https://cs.wikipedia.org/wiki/Bio_Central	(O86) a (O87)	Letištní budovy v roce 2021, zdroj: kam.hradcekralove.cz, https://1url.cz/BJBII
(O27)	Městský pivovar Hradec Králové, fotoarchív MVČ	(O47)	Současná podoba štítu budovy, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/3-okresni-dum	(O66)	Kino bylo zasazeno do dvora továrny K. Skuherského; 3. dům zleva (č. p. 462), https://cs.wikipedia.org/wiki/Bio_Central	(O88)	Areál letiště v roce 1953, zdroj: vrtulnik.cz, https://1url.cz/IJB5U
(O28)	Varna pivovaru, fotoarchív MVČ	(O48)	Historická podoba budovy, https://www.historickasidla.cz/redakce/index.php?dr=2427&xuser=&lang=cs	(O67)	Pohled na továrnu ze dvora, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/289-josef-pilnacek-tovar-na-na-mydla	(O89)	Areál letiště dnes, zdroj: mapy.com, https://1url.cz/OJB5S
(O29)	Pohled na kostel od Velkého náměstí, zdroj neuveden	(O49)	Pohled na část historické budovy z dnešního náměstí Svobody, tehdejšího náměstí V. I. Lenina, 1958, https://pamatkovykatalog.cz/socha-v-i-lenina-2150079	(O68)	Počátky továrny v Pospíšilově třídě, z publikace Josefa Weniga: Královéhradečtí mydláři Pilnáčkové vzpomínají 125 let své práce: vzácné jubileum českého podniku, Hradec Králové 1937.	(O90)	Ing. B. Adámek: Projekt nové okresní nemocnice v Hradci Králové, https://www.fnhk.cz/fotogalerie-historie
(O30)	Lido Bio na dobové fotografii, zdroj neuveden	(O50)	Budova MVČ na mapě, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/58-muzeum	(O69)	Hlavičkový papír firmy z roku 1919 zachycující areál továrny, SOkA Hradec Králové	(O91)	Hlavní vjezd do FN HK (1958), https://www.fnhk.cz/fotogalerie-historie
(O31)	Evangelický kostel na dobové fotografii, zdroj neuveden	(O51)	Jan Kotěra, https://kam.hradcekralove.cz/architekt/1-jan-kotera#lg=1&slide=0	(O70)	Vodní elektrárna Hučák, fotografie stavby po roce 1912, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/39-elektrarna-hucak-s-mostem	(O92)	Emergency s heliportem; foto 2018, https://www.fnhk.cz/fotogalerie-soucasnost
(O32)	Liskova osobní vila; 1932, https://www.kudyznudy.cz/aktivity/liskova-vila-v-hradci-kralove	(O52)	Budova Muzea východních Čech, Ladislav ZIKMUND-LENDER – Jiří ZIKMUND (edd.), Budova muzea v Hradci Králové 1909–1913: Jan Kotěra, Hradec Králové 2013, s. 4.	(O71)	Aktuální pohled na elektrárnu, https://www.kudyznudy.cz/aktivity/informacni-centrum-obnovitelne-zdroje-a-vodni-elek	(O93)	Město ve městě: plán areálu FNHK, https://www.fnhk.cz/orientacni-plan
(O33)	Sbor před dostavbou a osazením oken, zdroj: kam.hradcekralove.cz, https://1url.cz/YJBUG	(O53)	Budova muzea, asi 1913, Ladislav ZIKMUND-LENDER – Jiří ZIKMUND (edd.), Budova muzea v Hradci Králové 1909–1913: Jan Kotěra, Hradec Králové 2013, s. 37.	(O72)	Původní elektrárna a most, fotografie stavby před rokem 1901, https://kam.hradcekralove.cz/objekt/39-elektrarna-hucak-s-mostem		
(O34)	Sbor po dostavbě v roce 1929 (1), zdroj: kam.hradcekralove.cz, https://1url.cz/NJBUI						

HRADEC KRÁLOVÉ 800 LET

UČEBNICE S AKTIVITAMI DO VÝUKY

Hlavní editorka a autorka úvodní přehledové kapitoly:

PhDr. Irena Kapustová, Ph. D.

Editoři:

Mgr. Michal Pajer

Mgr. Ladislava Pozdílková, MBA

Mgr. Dominik Šípoš

Odborné recenze:

Mgr. Irena Loudová

Ph.D. a Mgr. Lucie Tikalová, Ph.D.

Pod vedením oborové didaktičky dějepisu a dvou doktorandů se na podobě textů a aktivit do výuky regionálních dějin podíleli studenti předmětu Didaktika pro praxi, tj. studenti bakalářského i navazujícího magisterského studia učitelství dějepisu:

V. Bibrlová, V. Brdlíková, V. Dědečková, M. Drbohlav, T. Fišerová, M. Flíček, O. Forman, J. Geleta, T. Herzigová, T. Hrušková, T. Káninská, V. Kleinová, F. Kout, V. Králová, M. Málková, T. J. Mates, B. Matičková, P. Mikeš, K. Netíková, K. Palová, S. Petřík, M. Petříková, F. Prokop, S. Rohlíčková, J. Sahaj, J. Sláma, V. Soukupová, J. Škop, R. Štěpánková, L. Tichý, M. Tomáš, J. Tyller, J. Valeš, K. Vanžurová, A. Železová

Grafická úprava publikace:

Tomáš Kasapovský

ISBN 978-80-7435-957-6

Rok vydání: 2025

Vydání: první

Tisk: Petr Brázda, Břeclav

Vydalo nakladatelství Univerzity Hradec Králové, Gaudeamus jako svou 1891. publikaci.

© 2025 Univerzita Hradec Králové

